

"CROWE MNE" d.o.o.

Broj 41/20

Podgorica, 16.03.2020-god.

ADDIKO BANKA A.D., PODGORICA

FINANSIJSKI ISKAZI

31. DECEMBAR 2019. GODINE I

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

SADRŽAJ

	Strana
Izvjestaj nezavisnog revizora	1-4
Pojedinačni bilans uspjeha	5
Pojedinačni bilans stanja	6
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	7
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	8
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	9 – 92
Izveštaj menadzmenta	

Izveštaj nezavisnog revizora**Akcionarima Addiko banke ad Podgorica****Mišljenje**

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza Addiko banke ad Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju pojedinačni bilans stanja na dan 31. decembra 2019. godine, pojedinačni bilans uspjeha, pojedinačni iskaz o ukupnom ostalom rezultatu, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja (u daljem tekstu: „finansijski iskazi“).

Prema našem mišljenju, priloženi pojedinačni finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembar 2019. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Osnove za mišljenje

Obavili smo našu reviziju u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije (ISA) primjenjivim u Crnoj Gori. Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljnije opisane u odeljku izvještaja koji je naslovljen *Odgovornost revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza*. Nezavisni smo od Banke u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima I IESBA Kodeksom.

Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su ona pitanja koja su bila, po našem profesionalnom rasuđivanju, od najveće važnosti za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza tekućeg perioda. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije pojedinačnih finansijskih iskaza kao cjeline i pri formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne dajemo zasebno mišljenje o tim pitanjima.

Ključno revizijsko pitanje	Odgovarajuća revizijska procedura
Umanjenje vrijednosti datih kredita i potraživanja i rezervisanja za vanbilansne stavke Na dan 31. decembra 2019. godine, bruto vrijednost datih kredita i potraživanja iznosila je EUR 202.473 hiljade (31. decembra 2018.: EUR 205.524 hiljade), dok je ukupan iznos ispravke vrijednosti iznosio EUR 18.830 hiljada na dan 31. decembra 2019. godine (31. decembra 2018.: EUR 20.412 hiljada). Odmjeravanje troškova umanjenja vrijednosti datih kredita i potraživanja i rezervisanja za vanbilansne stavke smatra se ključnim revizijskim pitanjem, s obzirom da određivanje iznosa rezervacija za umanjenje vrijednosti zahtjeva značajnu procjenu od strane rukovodstva koja se odnosi na određivanje trenutka priznavanja umanjenja vrijednosti kao i	Na osnovu naše procjene rizika i poznavanja industrije, ispitati smo troškove obezvrjeđenja datih kredita i potraživanja i rezervisanja za vanbilansne stavke, i procijenili primjenjenu metodologiju, kao i korišćene pretpostavke, a u skladu sa opisom ključnog revizijskog pitanja. Naše testiranje je obuhvatilo sljedeće elemente: <ul style="list-style-type: none">• Procjena ključnih kontrola nad pretpostavkama koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove klijenta.• Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji potkrepljuju pretpostavke korišćene u modelima očekivanog kreditnog gubitka

<p>iznosa umanjenja vrijednosti.</p> <p>Najznačajnija rasudjivanja se odnose na:</p> <ul style="list-style-type: none">• Pretpostavke koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove klijenta.• Pravovremena identifikacija izloženosti sa značajnim povećanjem izloženosti kreditnom riziku i kreditnom obezvrjeđenju.• Vrednovanje kolaterala i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procjenjene izloženosti po kreditima. <p>Rukovodstvo je objelodanilo dodatne informacije o troškovima umanjenja vrijednosti datih kredita i potraživanja i rezervisanja za vanbilansne stavke u napomenama 2, 3.5, 5.4, 8, 16, 17, 24 uz finansijske iskaze.</p>	<p>koji su primjenjeni u alokaciji faza (eng. stage), pretpostavke koje se primjenjuju da bi se dobila dvanaestomjesečna i cjeloživotna vjerovatnoća neispunjavanja obaveza (PD) i metode primjenjene za dobijanje vjerovatnoće gubitaka po osnovu nemogućnosti naplate potraživanja.</p> <ul style="list-style-type: none">• Procjena ključnih kontrola nad pravovremenom identifikacijom izloženosti sa značajnim povećanjem kreditnog rizika i blagovremenom identifikacijom izloženosti umanjnih vrijednosti kredita.• Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza o blagovremenoj identifikaciji izloženosti sa značajnim povećanjem kreditnog rizika i blagovremenom identifikacijom izloženosti po osnovu obezvrjeđenja kredita.• Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji podržavaju odgovarajuće određivanje pretpostavki za troškove obezvrjeđenja datih kredita i potraživanja, uključujući vrednovanje kolaterala i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procjenjene izloženosti umanjene vrijednosti kredita.• Procjena ključnih kretanja portfolija visokog rizika iz prethodnog perioda u odnosu na industrijske standarde i istorijske podatke.• Evaluacija primjenjenih metodologija korišćenjem našeg znanja i iskustva u industriji.• Uključili smo naše IT stručnjake i stručnjake za kreditni rizik u oblastima koje su zahtijevale specifičnu ekspertizu.• Procjenu tačnosti i potpunosti objelodanjivanja u finansijskim izvještajima.
--	--

Ostala pitanja

Pojedinačni finansijski iskazi Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2018. godine su bili predmet revizije drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 25. marta 2019. godine, izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za one interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za pripremu pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed prevare ili greške.

Prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Banke da nastavi da posluje u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, ukoliko je potrebno, pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Banku ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim navedene. Lica odgovorna za upravljanje su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja kojeg je ustanovila Banka.

Izveštaj nezavisnog revizora (nastavak)***Odgovornost revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza***

Naš cilj je sticanje uvjerenja u razumnoj mjeri o tome da pojedinačni finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed prevare ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje.

Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjerenja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori, uvijek otkriti materijalno pogrešne iskaze ako takvi iskazi postoje. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usljed prevare ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako je razumno očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Tokom obavljanja revizije u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i međunarodnim standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Takođe:

- Vršimo identifikaciju i procjenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usljed prevare ili greške; osmišljavanje i obavljanje revizijskih postupaka koji su prikladni za te rizike; i pribavljanje dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat prevare je veći nego za pogrešne iskaze nastale usljed greške, zato što prevara može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke.
- Vršimo ocjenu primjenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, da li postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u svom izvještaju skrenemo pažnju na povezanu objelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima prikupljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posljedicu da imaju da Banka prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo procjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja pojedinačnih finansijskih iskaza, uključujući objelodanjivanja, i da li su u finansijskim iskazima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Mi komuniciramo sa licima ovlašćenim za upravljanje u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenom revizije i značajnim nalazima revizije, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje identifikujemo tokom naše revizije. Takođe, obezbeđujemo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva u vezi sa nezavisnošću i da ćemo im saopštiti sve odnose i ostala pitanja za koja se u razumnoj mjeri može očekivati da se odražavaju na našu nezavisnost, i gdje je to primjenjivo, odgovarajuće mjere zaštite.

Od pitanja saopštenih licima ovlašćenim za upravljanje, određujemo ona pitanja koja su bila od najvećeg značaja u reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza tekućeg perioda i shodno tome, predstavljaju ključna pitanja revizije. Mi opisujemo ova pitanja u našem izvještaju revizora, osim ukoliko zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što je razumno očekivati da negativne posljedice budu veće nego koristi od takve komunikacije.

Izveštaj nezavisnog revizora (nastavak)***Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim zahtjevima***

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i objavljivanje godišnjeg izvještaja menadžmenta.

Naše mišljenje o pojedinačnim finansijskim iskazima ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta i osim u onoj mjeri u kojoj je izričito navedeno u našem izvještaju, ne izražavamo bilo koji oblik zaključka s izražavanjem uvjerenja o njima.

U vezi sa revizijom pojedinačnih finansijskih iskaza naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta materijalno nekonzistentan sa finansijskim iskazima ili sa našim znanjem stečenim tokom revizije ili se na drugačiji način čini da su materijalno pogrešno prikazani.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori razmotrili smo da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13 i 14 ovog Zakona.

Isključivo na osnovu rada obavljenog tokom revizije pojedinačnih finansijskih iskaza i procedura navedenih gore, po našem mišljenju:

- Informacije prezentirane u godišnjem izvještaju menadžmenta za finansijsku godinu za koju su pripremljeni finansijski iskazi su konzistentne sa pojedinačnim finansijskim iskazima;
- Godišnji izvještaj menadžmenta je sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13, i 14. Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori.

Dodatno, u svjetlu znanja i razumijevanja Banke i njenog okruženja dobijenog tokom revizije, od nas se zahtijeva da izvijestimo da li su identifikovani materijalno značajno pogrešni prikazi u godišnjem izvještaju menadžmenta. U tom smislu nemamo ništa da izvijestimo.

Partner u angažovanju na reviziji na osnovu kog je sastavljen ovaj izveštaj nezavisnog revizora je Đorđe Dimić.

Crowe MNE d.o.o. Podgorica

16. mart 2020. godine

Đorđe Dimić, Ovlašćeni revizor

(Licenca broj 072 izdata 9. marta 2017. godine)

BILANS USPJEHA
 Na dan 31. decembra 2019. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomene	2019.	2018.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 7a	13.954	14.471
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 7b	(3.113)	(4.155)
NETO PRIHODI OD KAMATA		10.841	10.316
Prihodi od naknada i provizija	3.1,9a	3.451	3.026
Rashodi naknada i provizija	3.1,9b	(1.962)	(1.959)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA		1.489	1.067
Neto dobitak usljed prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.5,10	-	6
Neto dobiti od kursnih razlika	3.2,11	280	197
Neto dobitak/(gubitak) po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine		2	-
Ostali prihodi	13a	321	1.274
Troškovi zaposlenih	3.9,12a	(4.485)	(4.503)
Troškovi amortizacije	3.6,12c	(430)	(406)
Opšti i administrativni troškovi	12b	(4.653)	(4.606)
Neto rashod po osnovu obezvrijeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspeha	3.5, 8	70	(751)
Troškovi rezervisanja	3.5, 8	(124)	(160)
Ostali rashodi	13b	58	(93)
DOBITAK PRIJE OPOREZIVANJA		3.369	2.341
Porez na dobit	3.3,14	-	-
NETO PROFIT		3.369	2.341

Napomene na stranama 9 do 92
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 16. marta 2020. godine

Addiko Bank
 Addiko Bank AD Podgorica

Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

Rade Bajić
 Izvršni direktor za poslove upravljanja
 rizicima i finansije

Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

BILANS STANJA
 Na dan 31. decembra 2019. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomene	31. decembra 2019.	31. decembra 2018.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 15	33.967	44.405
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		188.687	189.902
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 16	4.748	4.614
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 17	183.643	185.112
Ostala finansijska sredstva	20b	296	176
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje		-	4
Ostala finansijska sredstva		5	4
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.6, 18	1.105	1.224
Nematerijalna sredstva	3.6, 19	1.754	1.110
Tekuća poreska sredstva		1	-
Ostala sredstva	20a	1.812	1.286
UKUPNA SREDSTVA		227.331	237.931
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		192.797	206.837
Depoziti klijenata	21	170.722	187.366
Kredit banaka i centralnih banaka	3.8, 22a	5.012	3.533
Kredit klijenata koji nijesu banke	3.8, 22b	17.063	15.938
Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja		35	38
Ostale finansijske obaveze		35	38
Rezerve	3.5, 3.9, 23	1.578	1.835
Ostale obaveze	24	2.762	2.431
Subordinisani dugovi	25	5.502	5.502
UKUPNE OBAVEZE		202.674	216.643
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.11, 26a	125.100	125.100
Gubitak iz prethodnih godina		(103.886)	(106.227)
Dobit tekuće godine		3.369	2.341
Ostale rezerve	26b	74	74
UKUPAN KAPITAL		24.657	21.288
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		227.331	237.931
VANBILANSNA EVIDENCIJA	3.12, 27	333.117	336.344

Napomene na stranama 9 do 92
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 16. marta 2020. godine

Christoph Schoen
 Glavni izvršni direktor

 Addiko Bank AD Podgorica
 Rade Bajic
 Izvršni direktor za poslove upravljanja
 rizicima i finansije

1 Boris Čabrilo
 Direktor Odjeljenja za
 računovodstvo i izvještavanje

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine
 (U hiljadama EUR)

	Aksijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje, 01. januar 2018. godine	125.100	2.662	(105.432)	22.330
Ostale rezerve	-	-	-	-
Efekt primjene MSFI9 počev od 1.1.2018.	-	-	(3.383)	(3.383)
Zatvaranje regulatorne rezerve	-	(2.588)	2.588	-
Dobit tekuće godine	-	-	2.341	2.341
Stanje, 31. decembar 2018. godine	125.100	74	(103.886)	21.288
Stanje, 01. januar 2019. godine	125.100	74	(103.886)	21.288
Dobit tekuće godine	-	-	3.369	3.369
Stanje, 31. decembar 2019. godine	125.100	74	(100.517)	24.657

Napomene na stranama 9 do 92
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 16. marta 2020. godine

 Addiko Bank Addiko Bank AD Podgorica Christoph Schoen Glavni izvršni direktor	 Rade Bajić Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije	 Boris Čabrilo Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje
--	--	---

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine
(U hiljadama EUR)

(U hiljadama EUR)

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	14.237	13.897
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(3.270)	(4.262)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	3.975	3.560
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.962)	(1.959)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(8.574)	(9.091)
Povećanje/smanjenje kredita i ostale aktive	(353)	6.960
Prilivi/odlivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	(16.476)	(14.466)
Plaćeni porezi	(381)	(429)
Ostali prilivi	327	1.269
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	<u>(12.477)</u>	<u>(4.521)</u>
GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Kupovina nekretnina, postrojenja i opreme	102	249
Kupovina nematerijalnih sredstava	(834)	(1.185)
Državni zapisi i obveznice	-	669
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine		
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	<u>(732)</u>	<u>(267)</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Povećanje pozajmljenih sredstava	2.625	(7.857)
Neto (odliv)/priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	<u>2.625</u>	<u>(7.857)</u>
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	280	197
Neto (smanjenje)/povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	<u>(10.304)</u>	<u>(12.448)</u>
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	49.033	61.481
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	<u>38.729</u>	<u>49.033</u>

Napomene na stranama 9 do 92
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Addiko bank AD, Podgorica (u daljem tekstu „Banka“) posluje u Crnoj Gori pod datim imenom od 11. jula 2016. godine i to promjenom imena prethodne banke Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica, čija je promjena registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata.

Hypo Alpe-Adria-Bank AD, Podgorica osnovana je 6. decembra 2005. godine, Ugovorom o osnivanju banke, od strane Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (sa 99% učešća u vlasništvu Banke) i Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o. Podgorica kao akcionarsko društvo na neodređeno vrijeme, radi obavljanja bankarskih poslova.

Centralna banka Crne Gore je 29. decembra 2005. godine izdala odobrenje za rad Banke Rješenjem br. 0101-377/17-6. U skladu sa Zakonom o privrednim društvima, Banka je dana 21. februara 2006. godine upisana u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici pod registracionim brojem 4-0215615/001.

Aktivnost Banke uključuje kreditne, depozitne i garancijske poslove, kao i poslove unutrašnjeg platnog prometa i poslove platnog prometa sa inostranstvom, depo poslove, usluge čuvanja u sefovima, izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata (kreditne kartice).

Sjedište Banke je u Podgorici, Bulevar Džordža Vašingtona 98.

Na dan 31. decembra 2019. godine Banku čini Centrala i 3 ekspoziture u Podgorici, a takođe dodatno i ekspoziture u Herceg Novom, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru, Pljevljima, Kotoru, Budvi i Tivtu.

Na dan 31. decembra 2019. godine Banka ima 168 zaposlenih radnika (31. decembra 2018. godine: 165 zaposlenih).

Banka je članica Addiko Bank AG grupe, sa sjedištem u Beču, Austrija.

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2019. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Johannes Proksch	Predsjednik Odbora direktora
Henning Giesecke	Zamjenik Predsjednika Odbora direktora
Zoran Vojnović	Član Odbora direktora
Belma Selaković Bandić	Član Odbora direktora
Ivan Jandrić	Član Odbora direktora

Članovi Odbora za reviziju, na dan 31. decembra 2019. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Zoran Vojnović	Predsjednik
Andrea Castellarin	Član
Andrej Treven	Član

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembra 2019. godine, su:

Ime i prezime	Funkcija
Rade Bajić	Predsjedavajući
Christoph Schoen	Član
Miloš Miketić	Član
Nina Mudreša	Član
Biljana Vujović	Član
Ognjen Mijušković	Član
Milena Bevenja	Član
Boris Čabrilo	Član

Na dan 31. decembra 2019. godine, Glavni izvršni direktor Addiko Bank AD, Podgorica, je gospodin Christoph Schoen.

Direktor Službe interne revizije Addiko Bank AD, Podgorica, je gospođa Aneta Kustudić Vujković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnova za sastavljanje finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG” br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka. Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG” br. 15/12 i 18/13, 24/18).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS”) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenljivih na dan 31. decembra 2019. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevodi su objavljeni za dio MRS koji su u primjeni od 1. januara 2009. godine, odnosno dio MSFI u primjeni od 1. januara 2013. godine, te MSFI 9 koji je u primjeni od 1. januara 2018. godine a koji obuhvataju samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuju osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Dodatno, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda (napomena 3). Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će vrijednosti sredstava i obaveza, iskazanih u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim relevantnim faktorima.

Banka na mjesečnom nivou vrši analizu kreditnog portfolija u cilju procjene obezvređivanja potraživanja, te vrši klasifikaciju stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku u odgovarajuće klasifikacione grupe, u skladu sa usvojenom metodologijom usklađenom sa zahtjevima MSFI 9. Klasifikacione grupe pokazuju stepen izloženosti kreditnom riziku. U tom procesu, Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju mjerljivo smanjenje u procijenjenim budućim novčanim tokovima od kreditnog portfolija na pojedinačnom nivou izloženosti ili na grupnom nivou (kad ne postoje objektivni dokazi o obezvrjeđenju ili izloženost pojedinačno nije značajna). Procijenjeni iznos obezvređivanja vrijednosti stavki aktive i vanbilansa se priznaje u bilansu uspjeha Banke.

2.2.1. Obezvređenje bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama

Kriterijumi za klasifikaciju uključuju procjenu kreditne sposobnosti dužnika, urednost dužnika u izmirivanju obaveza, procjenu kvaliteta kolaterala i procjenu drugih relevantnih faktora. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza, ali stvarni rezultati mogu odstupati od procjena. Rukovodstvo koristi stope rezervisanja utvrđene interno razvijenom metodologijom za sva sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika. Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore objelodanjeni su u Napomeni 3.5, kao i detaljnije u Napomeni 5.4.

Poslovna politika Banke je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive ili pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije, kao i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Ipak, treba istaći da ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje kredita i ostale finansijske aktive ili pasive, pošto zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. S toga, pravičnu vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima, najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

2.2.2. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljene tržišne cijene na datum odmjerenja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjerenja, isti se ipak mogu razlikovati od tržišnih uslova prije i poslije toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja (nastavak)

2.2.3. Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, i rast plata po osnovu minolog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stižu pravo za isplatu otpremnine. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti.

2.2.4. Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, nekretnina i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

2.2.5. Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

2.3. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi Banke za 2019. godinu sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Na dan 31. decembra 2019. godine, Banka je iskazala pokazatelj adekvatnosti kapitala u visini od 15,30%, što je iznad propisanog limita od 10%.

Imajući u vidu solidnu kapitalnu bazu i stanje likvidnosti, menadžment Banke smatra da ovi finansijski iskazi mogu biti sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja koji podrazumijeva nastavak redovnih poslovnih aktivnosti u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda uz primjenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva/obaveze.

Metod efektivne kamatne stope je metod kojim se računaju troškovi otplate finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza, kao i troškovi dodjeljivanja prihoda ili rashoda od kamata u određenom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Kada se računa efektivna kamatna stopa, Banka procjenjuje novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorene uslove finansijskog instrumenta, ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene ili primljene između dvije ugovorne strane koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kamate se priznaju na vremenskoj osnovi tako da visina kamate zavisi od protoka vremena.

Banka ostvaruje prihode i rashode kamate iz poslovanja sa Centralnom bankom, domaćim i stranim bankama i pravnim i fizičkim licima.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda po osnovu kamata i naknada (nastavak)

Naknada za odobravanje kredita, koja čini dio efektivne kamatne stope, evidentira se u okviru prihoda i rashoda od kamata. Naknade za odobravanje kredita se obračunavaju i naplaćuju jednokratno i knjiže se kao odloženi prihod, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklim vremenom korišćenja kredita.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospjeća za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije i akreditive koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada za uzete kredite, naknada za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknada za usluge CBCG i drugih banaka.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna monetarnih pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti, knjiže se u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine bili su:

Devizni kursevi	31.12.2019	31.12.2018
USD	1,1189	1,1454
CHF	1,0871	1,1227
GBP	0,8521	0,9027

3.3. Porezi i doprinosi

3.3.1. Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG” br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG” br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha, uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3.2. Odloženi porezi

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3.3.3. Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja Banke uključuju poreze na imovinu, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijanjem do tri mjeseca.

3.4.1. Obavezna rezerva

Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke („Sl. list CG” br. 73/15, 33/16, 15/17 i 88/17) propisana je obaveza banaka da vrše izdvajanje obavezne rezerve na račun kod Centralne banke. U skladu sa ovom odlukom, obavezna rezerva se obračunava primjenom stope od:

- 7,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5% - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se obračunava i izdvaja jednom mjesečno u EUR.

Na 50% sredstava obavezne rezerve izdvojene po principu iz prethodnog paragrafa, Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

3.5. Finansijski instrumenti

Prezentacija stavki u izvještaju o finansijskom stanju kao takvom, odražava prirodu finansijskih instrumenata. Iz tog razloga, klase su definisane prema onim stavkama u Bilansu stanja koje sadrže finansijske instrumente u skladu sa zahtjevima MSFI 9 Finansijski instrumenti.

Finansijski instrument je bilo koji ugovor koji uvećava vrijednost finansijske aktive jedne ugovorne strane i finansijske obaveze ili kapitalnog instrumenta druge ugovorne strane.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.1. Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Na osnovu poslovnog modela i karakteristika novčanih tokova, MSFI 9 definiše tri osnovne kategorije za klasifikaciju finansijskih sredstava:

- Finansijsko sredstvo se mjeri po amortizovanoj vrijednosti samo ako je cilj poslovnog modela da se sredstvo drži radi naplate novčanih tokova, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice („SPPI kriterijum”);
- Finansijsko sredstvo se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*) ako se sredstvo drži u poslovnom modelu u kojem se imovina drži kako bi se naplatili ugovoreni novčani tokovi i da bi se imovina prodala, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice (jednostavna karakteristika zajma);
- Finansijska sredstva koja ne ispunjavaju ove kriterijume se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (*eng. FVTPL*). Pored toga, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnog ugovora o finansijskom sredstvu. Takav finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijski instrumenti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije koji se mogu direktno pripisati tim sredstvima (IFRS 9.5.1.). Krediti i pozajmice priznaju se kada se sredstva prenesu korisniku. Fer vrijednost finansijskog instrumenta pri inicijalnom priznavanju je obično cijena transakcije, to jest fer vrijednost date ili dobijene nadoknade (IFRS 9.B5.1.2A i IFRS 13). Međutim, ukoliko je dio dobijene ili date nadoknade različit od onoga priznatog kao finansijski instrument, Banka će računovodstveno odmjeravati taj instrument po fer vrijednosti. Na primer, fer vrijednost dugoročnog zajma ili potraživanja koje ne nosi kamatu može da se odmjeri po sadašnjoj vrijednosti svih budućih dobitaka u gotovini diskontovanih korišćenjem preovladavajućih tržišnih kamatnih stopa za slične instrumente sa sličnom kreditnom sposobnošću. Svaki dodatni pozajmljeni iznos je rashod ili smanjenje prihoda osim ukoliko se ne kvalifikuje za priznavanje kao neka druga vrsta sredstva. Za ulaganja u vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, Banka može pri početnom priznavanju neopozivo odabrati da klasifikuje instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (*eng. FVOCI*), pri čemu se sve naknadne promjene u fer vrijednosti priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata (*eng. OCI*). Ova klasifikacija se može primijeniti na svako pojedinačno ulaganje.

Prema MSFI 9, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnih ugovora o finansijskoj imovini. Finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Promjene fer vrijednosti obaveza koje proizilaze iz promjena sopstvenog kreditnog rizika obaveze priznaju se kroz ostali ukupni rezultat, dok se preostali iznos promjene fer vrijednosti prikazuje kroz bilans uspjeha.

3.5.2. Utvrđivanje poslovnog modela

Sva finansijska sredstva trebaju biti raspoređena u jedan od poslovnih modela opisanih ispod. Takođe, pri inicijalnom priznavanju, za svako sredstvo treba da se utvrdi da li su ugovoreni novčani tokovi samo plaćanja glavnice i kamate (*eng. SPPI test*). Nakon toga finansijsko sredstvo treba da se svrsta u jednu od kategorija poslovnih modela:

- Držanje imovine radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova;
- Držanje imovine radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i radi prodaje;
- Ostali poslovni modeli – finansijska aktiva koja se drži sa namjerom trgovine ili koja ne ispunjava kriterijume kategorija iznad.

U rijetkom slučaju da entitet promijeni svoj model upravljanja određenim finansijskim sredstvima, reklasifikacija svih sredstava na koje utiče promjena bi bila potrebna.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.3. Karakteristike ugovorenih novčanih tokova

Za potrebe procjene da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate, „glavnica” se definiše kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom početnog priznavanja. „Kamata” se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, za kreditni rizik povezan sa neotplaćenim iznosom glavnice tokom određenog perioda, kao i za druge osnovne kreditne rizike i troškove kreditnog posla (npr. rizik likvidnosti i administrativni troškovi) i profitnu maržu.

Prilikom procjene da li su ugovoreni gotovinski tokovi isključivo plaćanja glavnice i kamate (eng. „SPPI”), Banka je razmatrala ugovorene uslove instrumenta i analizirala postojeći portfolio na osnovu kontrolne liste za kriterijume isključivog plaćanja glavnice i kamata. To podrazumijeva procjenu da li finansijsko sredstvo sadrži ugovornu odredbu koja može promijeniti vremenski period ili iznos ugovorenih novčanih tokova tako da ne ispunjava ovaj uslov imajući u vidu sljedeće: potencijalne događaje koji bi promijenili iznos ili vremenski okvir novčanih tokova, karakteristike zaduženosti, uslove prijevremene otplate ili produžetka perioda otplate, uslove koji ograničavaju potraživanja Banke za novčanim tokovima navedenih sredstava i karakteristika koje mijenjaju naknadu za vremensku vrijednost novca.

Posebna pažnja pri analizi se odnosila na jednostrane promjene marži i kamatnih stopa, klauzule o plaćanju unaprijed, ostala potencijalna plaćanja, projektno finansiranje i benchmark testovi. Uskladenost sa SPPI testom se ocjenjuje na sljedeći način:

- Procjenom jednostranih promjena marži i kamatnih stopa, Banka je zaključila da prenos troškova vezanih za osnovni ugovor o pozajmici, klauzule napravljene da bi se održala stabilan profitna margina, i promjene kamatne stope odražavaju pogoršavanje kreditnog rejtinga ali nisu štetni sa stanovišta SPPI testa;
- Klauzule o plaćanju unaprijed, nisu štetni ukoliko iznos plaćen unaprijed odražava neplaćenu glavnice, kamatu i naknadu povezanom sa prijevremenim vraćanjem kredita. Takva naknada mora biti manja od gubitka nastalog od kamatne margine i gubitka nastalog od kamate;
- Ostala potencijalna plaćanja su tipično klauzule o ostalim poslovnim transakcijama. Naknada za neispunjenje predstavlja povećani trošak za praćanje rizika ili nadoknadu za izgubljeni profit koji je povezan sa uzročnim događajem;
- Projektno finansiranje je procjenjeno u skladu sa činjenicom da li postoji povezanost sa učinkovitošću predmetnog poslovnog projekta. Ukoliko nema takve povezanosti i zajmoprimac ima dovoljno kapitala za projekat da apsorbuje gubitke prije nego što isti počnu da utiču na sposobnost plaćanja kredita, mogu proći SPPI test;
- Krediti sa varijabilnom kamatnom stopom mogu sadržati karakteristike kamatne neusklađenosti. Da bi se procijenilo da li je element vremenske vrijednosti novca značajno modifikovan, kvantitativni benchmark test treba da se uradi.

Kada se radi benchmark test, pri inicijalnom priznavanju, ugovorni nediskontovani tokovi gotovine finansijskog instrumenta su upoređeni sa tokom gotovine po benchmarku koji bi nastali da vremenska vrijednost novca nije modifikovana. Efekat modifikovane vremenske vrijednosti novca je razmatran u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta. Benchmark test je baziran u rasponu razumnih scenarija. Prihvatljivi uporedni finansijski instrument je onaj sa jednakim kreditnim kvalitetom i sa istim ugovornim uslovima osim za modifikacije.

Ukoliko entitet zaključi da bi ugovorni (nediskontovani) tokovi gotovine mogli biti značajno drugačiji (prag od 10%) od (nediskontovanih) tokova gotovine po benchmarku, finansijsko sredstvo ne ispunjava kriterijume definisane po MSFI 9, član 4.1.2 (b) i 4.1.2A(b) i shodno tome ne može biti odmjeravan po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat.

Nakon prelaska na MSFI 9, nije bilo finansijskih instrumenata kod kojih je identifikovana kamatna neusklađenost što bi dovelo do odmjeravanja tih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. S obzirom na činjenicu da je u internim politikama Banke za odobravanje novih proizvoda definisana obaveza uskladenosti sa SPPI testom, značajan broj finansijskih instrumenata sa gore pomenutim karakteristikama nije očekivan.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.4. Klasifikacija i odmjeravanje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Umanjenje vrijednosti

MSFI 9 propisuje model „očekivanih kreditnih gubitaka” (eng. ECL) za obračun umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata.

Prilikom primjene ECL modela koji uzima u obzir i informacije o budućim događajima, Addiko banka priznaje očekivani gubitak za svaki izvještajni datum kako bi reflektovala promjene u kreditnom riziku datog finansijskog sredstva. Umanjenje vrijednosti kroz model očekivanog gubitka bazira se na istorijskim, sadašnjim i prognozama o budućim događajima, samim tim uzima u obzir različita scenarija o događajima koji mogu da prouzrokuju kreditni gubitak u budućnosti.

Prema MSFI 9, očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta, se računaju kao očekivana sadašnja vrijednost gubitaka koji nastaju ako dužnici ne ispune svoje obaveze u određeno vrijeme tokom čitavog vijeka trajanja finansijskog instrumenta uz istovremeno razmatranje vjerovatnoće neispunjavanja obaveza kao i kreditnih gubitaka (gubitak zbog neispunjavanja obaveza).

3.5.5. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizvršenja i očekivanu naplatu). Iako MSFI 9 uvodi ovaj zahtjev, isti ne propisuje detaljne metode i tehnike koje treba primijeniti.

Prilikom određivanja novčanih tokova koje banka očekuje da će primiti, Addiko banka koristi pristup marginalnih gubitaka, pri čemu se ukupan očekivani gubitak računa kao zbir marginalnih gubitaka koji se pojavljuju u svakom trenutku od datuma izvještavanja. Marginalni gubici proizlaze iz pojedinačnih parametara koji procjenjuju izloženosti i gubitke u slučaju neispunjavanja obaveza i uslovne vjerovatnoće neispunjavanja obaveza za svaki period. Očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta (eng. Lifetime ECL) računaju se posebno za različite scenarije, uzimajući u obzir sadašnje i prognozirane informacije o budućnosti. Ukupni očekivani kreditni gubici na kraju se ponderišu vjerovatnoćom pojedinačnih scenarija. Banka razmatra tri scenarija: osnovni scenario, optimistični scenario i pesimistični scenario, a povremeno se simuliraju i neki nepovoljniji scenariji kako bi se razumjela dinamika i potencijalni portfolio rizici (vidi poglavlje Informacije o budućim događajima).

Posmatrani period i primijenjeni parametri u izračunu ECL-a zavise od datuma dospjeća finansijskog instrumenta, MSFI 9 faze finansijskog instrumenta i primijenjenog makro scenarija. Za fazu 1 treba uzeti u obzir očekivani kreditni gubitak od jedne godine, dok se za faze 2 i 3 priznaje očekivani životni gubitak.

Procjena vjerovatnoće neizvršenja (eng. PD) su procjene na određeni datum, koje će se izračunati na osnovu statističkih modela rejtinga. Generalno, ovi modeli su prilagođeni različitim segmentima. Ovi statistički modeli uzimaju u obzir interne raspoložive kvantitativne i kvalitativne podatke. Tamo gde je dostupno, mogu se koristiti i podaci dobijeni sa tržišta/eksterni podaci.

Banka je odabrala pristup indirektnog modeliranja. Odnosno, iskorištena je postojeća Basel II metodologija kao polazna tačka i prilagođena na način da bude u potpunosti usaglašena sa MSFI-9 standardom. To uključuje uklanjanje bilo kakvog konzervativizma iz modela, uvrštavanje informacija o budućim događajima, kao i procjenu očekivane vjerovatnoće neizvršenja tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta (eng. Lifetime PD).

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.5. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka (nastavak)

Izloženost u trenutku neizvršenja obaveza (eng. *exposure at default - EAD*) je procjena izloženosti, uključujući otplate glavnice i kamate i očekivana povlačenja za okvire i garancije. EAD je bruto knjigovodstvena vrijednost u trenutku diskontovana na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja koristeći efektivnu kamatnu stopu. U slučajevima u kojima nisu definisana ugovorna dospjeća, primjenjuju se kvantitativni i/ili kvalitativni kriterijumi za određivanje strukture novčanog toka (npr. Okviri).

Gubitak u trenutku neizvršenja obaveza (eng. *LGD*) je procjena ekonomskog gubitka pod uslovom neizvršenja obaveza. Za parametar LGD odabran je pojednostavljeni pristup. Addiko banka koristi stručno utvrđene ukupne vrijednosti LGD-a u okviru MSFI 9 ECL obračuna. Te vrijednosti su interno usklađene, a vrše se kvalitativne i / ili kvantitativne provjere kako bi se osigurala adekvatnost procjene.

3.5.6. Znatno povećanje kreditnog rizika

Addiko banka obračunava očekivani kreditni gubitak za tri faze usljed pogoršanja kreditnog kvaliteta u skladu sa MSFI 9 standardom. Naime, za prvu fazu obračunava se 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak, a za 2. i 3. fazu se priznaje očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta.

Faza 1 počinje u trenutku izdavanja finansijskog instrumenta, a 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak se priznaje kao trošak. Za finansijske instrumente prihod od kamata se obračunava na bruto knjigovodstvenu vrijednost. Osim ako se kreditni kvalitet datog instrumenta ne promijeni, isti tretman vrijedi do dospjeća.

Kada se utvrdi da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, finansijski instrument će biti prenešen u fazu 2, a na bazi već definisanih kriterijuma (kao što je detaljnije opisano u nastavku). U tom trenutku obračunava se očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka instrumenta, što rezultira značajnim povećanjem ispravki vrijednosti.

Faza 3 nastaje kada se kreditni kvalitet finansijskog instrumenta pogorša do tačke u kojoj nastaju kreditni gubici ili ako je sredstvo već obezvrijeđeno u trenutku početnog priznavanja. Očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka instrumenta kontinuirano se primjenjuju za kredite u ovoj fazi, dok se prihod od kamata izračunava na bazi neto knjigovodstvene vrijednosti amortizovanog troška.

Banka će uzeti u obzir da je finansijski instrument u statusu neizvršenja kada:

- Se ne očekuje da će klijent ispuniti svoje kreditne obaveze u potpunosti, bez uzimanja u obzir prodaju kolaterala od strane Banke; ili
- Klijent kasni više od 90 dana sa plaćanjem materijalno značajnog iznosa. Overdraft kredit se smatra da je u statusu kašnjenja nakon što klijent prekorači dozvoljeni limit.

Banka uključuje kvantitativne i kvalitativne informacije kako bi utvrdila da li je kreditni rizik nekog određenog finansijskog instrumenta značajno povećan u odnosu na početno priznavanje i samim tim klasifikovala finansijski instrument u fazu 2. Ovaj pristup je u skladu sa internim procesom upravljanja kreditnim rizikom. Kriterijumi za utvrđivanje da li se kreditni rizik značajno povećao zavisiće od portfolia gdje je kao krajnja tačka priznavanja značajnog povećanja kreditnog rizika definisano kašnjenje preko 30 dana. Banka će odrediti dane kašnjenja računajući broj dana od najranijeg dana dospjeća za koji nije primljena puna isplata. Dodatno, klijenti kojima je banka odobrila posebne mjere usljed finansijskih poteškoća (eng. *Forborne*) su predmet posebnog praćenja i kao takvi kvalifikovani u fazu 2. Ukoliko klijent ne ispoštuje dogovorene mjere biće kvalifikovan u fazu 3.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.6. Znatno povećanje kreditnog rizika (nastavak)

Dalji kvalitativni kriterijumi ranog upozoravanja odražavaju se u PD-u putem automatskog snižavanja rejtinga klijenta (uključeno u samom rejting modelu).

Kvantitativni kriterijumi primjenjuju se na bazi vjerovatnoće neizvršenja obaveza, odnosno značajnih nepovoljnih promjena u 12-mjesečnoj vjerovatnoći neizvršenja obaveza na datum izvještavanja u odnosu na početno priznavanje izloženosti. Da li je došlo do značajnih nepovoljnih promjena se određuje na osnovu različitih pragova promjene PD-a za različite segmente u okviru portfolia. Ti se pragovi redovno ocjenjuju s kvalitativnog i/ili kvantitativnog stanovišta kako bi se osigurala razumna klasifikacija finansijskih instrumenata u okviru odgovarajućih faza. Zbog ograničenih vremenskih serija postoje slučajevi gdje rejting na dan početnog priznavanja nije dostupan. U takvim slučajevima koristi se pojednostavljeni pristup baziran na istorijskim simuliranim rejtingima (PD u određenom trenutku se koristi kao zamjena za PD pri početnom priznavanju).

I kvalitativni i kvantitativni kriterijumi koji se koriste za određivanje faza prolaze kroz stalni postupak validacije i praćenja kako bi se osigurala njihova adekvatnost i primjenjivost tokom vremena.

3.5.7. Informacije o budućim događajima

U skladu sa MSFI 9, Banka je uvrstila informacije o budućim događajima u svoju procjenu o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika po nekom instrumentu od početnog priznavanja i isto uzeti u obzir prilikom obračuna očekivanog kreditnog gubitka. Banka je identifikovala i dokumentovala ključne pokretače kreditnog rizika za svaki portfolio kreditnih instrumenata oslanjajući se na istorijske veze između makro ekonomskih varijabli i kreditnog rizika. Ovi ključni pokretači uključuju uz ostale važne faktore sledeće značajne faktore: stopu nezaposlenosti, stopu rasta BDP, cijene nekretnina i industrijsku proizvodnju. Sve varijable su uključene na nivou segmenta gdje god je to opravdano i moguće.

Prognoze kretanja makro ekonomskih varijabli za naredne godine se dobijaju na bazi interno i eksterno raspoloživih podataka. Posebna pažnja se posvećuje provjeri i prilagođavanju ovih podataka (ako je potrebno) kako bi se osiguralo da ove prognoze reflektuju očekivanja Banke za naredni period. Ovo takođe uključuje definisanje budućih scenarija sa pripadajućim vjerovatnoćama, a posebno osnovni, optimistični i pesimistični scenario uz odgovarajuće vjerovatnoće za svaki od njih. Prognozirane vrijednosti se konzistentno koriste i za ostale relevantne interne procese.

U tabeli u nastavku su prikazane vrijednosti za svaki od scenarija za odabrane informacije o budućim događajima koje su korištene prilikom procjene očekivanog kreditnog gubitka na kraju godine.

	Narednih 12 mjeseci ¹	Osnovni scenario	Optimistični scenario	Pesimistični scenario
		Preostali 2- godišnji period	3-godišnji period ¹	3-godišnji period ¹
Realna stopa rasta BDP (%)	3.0	2.9	5.4	1.4
Stopa nezaposlenosti (prosječna %)	14.0	13.5	12.3	15.0
Stopa inflacije (prosječna %)	1.8	2.0	2.7	1.2

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.7. Informacije o budućim događajima (nastavak)

Optimistični scenario pretpostavlja uspješne trgovinske pregovore iako odnosi između SAD i Kine predstavljaju poteškoću tokom cijelog horizonta simulacije, ali sa manje negativnim uticajem na globalnu ekonomiju. Rast u Euro zoni se uvećava kroz veće globalne trgovinske volumene i skromni fiskalni stimulans, koordinisan između Njemačke i ostalih zemalja koje imaju viškove, što jasno predstavlja eksterni podsticaj za Crnu Goru takođe. Dodatno, EU je ubrzala proces pristupanja i alocira dodatna sredstva NON-EU ekonomijama. Posljedično, ovaj razvoj je reflektovan kroz nešto niže stope nezaposlenosti, gdje inflacija raste ponovo.

Osnovni scenario uzima u razmatranje globalno usporenje ekonomije i nastavak deflatorskih impulsa, sa još uvijek elastičnim rastom u Crnoj Gori. Usluge i građevinska aktivnost predstavljaju važnu potporu, dok je glavni izvor potražnje još uvijek robusna domaća potrošnja. Osnovni izvor rasta ostaje domaća potražnja podržana od strane inflacije koja ostaje na niskom nivou. Ne očekuje se volatilitet deviznog kursa.

Pesimistični scenario prirodno prati razmatranja pomenuta u pozitivnim scenarijima, gdje su rizici i sakrivene ranjivosti u jednom dijelu materijalizovani i otkriveni, pri tom ugrožavajući rast i ograničavajući razvoj Bančinog portfolija. Scenario predstavlja dodatno pogoršanje međunarodne trgovine te krize u proizvodnji koja se prelijeva na ostale sektore smanjujući potrošnju i kratkoročno povjerenje. Euro zona se suočava sa niskim rastom, i tehnička recesija u nekim od glavnih evropskih ekonomija je očekivana. Odgovori monetarne politike pružaju adekvatnu likvidnost ali sa slabim efektima zbog nedostajućeg fiskalnog stimulansa. Crnogorsko tržište prati sličan model, dok koristi benefite prethodno smanjenih makro defbalansa i medju-regionalne trgovine. Među smanjenom potražnjom i porastom nezaposlenosti, inflacija pada ispod osnovne i ostaje niska tokom cijelog horizonta simulacije. Tržište nekretnina je pogođeno ali ostaju vibrant zbog dugotrajnih ciklusa gradnje, sa cijenama skoro upola manjim u odnosu na osnovni scenario.

3.5.8. Validacija

Metodologija i pretpostavke u obračunu očekivanog kreditnog gubitka uključene su u proces interne validacije. To znači da se neprestano sprovodi kontrola kvaliteta modela i metodologije i predlažu poboljšanja. Primijenjeni standardi validacije unaprijed su formalizovani kako bi se osigurala konzistentna procjena tokom vremena. Validacija se obično vrši jednom godišnje.

Addiko razlikuje početnu i kontinuiranu validaciju:

- Početna validacija se vrši u slučaju razvoja novog modela, većih promjena u postojećoj metodologiji i/ili značajnih promjena u vrijednostima;
- Kontinuirana validacija predstavljaju redovni pregled postojeće metodologije.

Osim godišnjeg procesa uspostavljeno je i mjesečno praćenje kako bi se osiguralo da se promjene u razvoju portfolija i modela blagovremeno identifikuju.

3.5.9. Interni otpis

Kada Banka nema razumna očekivanja da će potraživanje naplatiti u cjelosti ili djelimično, nastaje događaj internog otpisa.

Otpis se može izvršiti samo na račun već priznatog očekivanog kreditnog gubitka. Otpisani iznos može biti puni otpis ili djelimični otpis.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.9. Interni otpis (nastavak)

Osim opštih kriterijuma za prestanak priznavanja (vidi poglavlje "Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora") navedeni kriterijumi dovode do prestanka priznavanja finansijske imovine:

- Neosigurano finansijsko sredstvo ako je dužnik već u stečajnom postupku;
Neosigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplata po osnovu tog finansijskog sredstva u periodu od jedne godine;
- Osigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplate u određenom razdoblju, u zavisnosti od vrste kolaterala;
 - A. Nekretnine kao kolateral, ako nije bilo uplate u posljednjih 5 godina
 - B. Pokretna imovina, ako nije bilo uplate u posljednje 2 godine
 - C. Ostalo, ako nije bilo uplate u periodu od jedne godine
- Finansijsko sredstvo koje je bilo restrukturirano tri ili više puta i banka je ocijenila da dužnik nije u mogućnosti vratiti svoje obaveze;
- Finansijsko sredstvo za koje je pravo na podmirenje potraživanja od dužnika u sudskom ili drugom postupku prekinuto odobrenjem prisilne nagodbe;

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

3.5.10. Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora

MSFI 9 obuhvata uslove MRS 39 za prestanak priznavanja finansijske imovine i finansijskih obaveza bez suštinskih izmjena. Ovaj zahtjev nije imao materijalnog uticaja na Banku.

Finansijsko sredstvo prestaje se priznavati kada su:

- Ugovorna prava na primanje novčanih tokova od imovine istekla; ili
- Kada je Banka prenijela svoja prava na primanje novčanih tokova od imovine ili preuzela obavezu plaćanja primljenog novčanog toka u cjelosti bez značajnog kašnjenja trećoj strani u okviru "pass-through" ugovora; i/ili
- Je prenijela gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom,
- Nije prenijela niti zadržala gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom, ali je prenijela kontrolu nad imovinom.

Ugovorna usklađivanja koja proizlaze iz pregovora s dužnicima mogu dovesti do dvije vrste izmjena početnih ugovornih novčanih tokova.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.11. Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovorni novčani tokovi finansijskog sredstva bitno modifikuju, to rezultira prestankom priznavanja (zbog isteka ugovornih prava na novčane tokove) tog finansijskog sredstva u skladu sa MSFI 9. Novo finansijsko sredstvo s izmijenjenim uslovima priznaje se, a razlika između amortizovanog troška finansijskog sredstva koji se prestao priznavati i fer vrijednosti novog finansijskog sredstva iskazuje se u Bilansu uspjeha. Ako dužnik nije u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija ne dovodi do statusa neizvršenja, tada će novo sredstvo biti klasifikovano u Fazu 1. Ako je dužnik u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija dovodi do statusa neizvršenja, tada će se novo sredstvo tretirati kao kupljena ili nastala kreditno umanjena sredstva (eng. POCI). Za POCI finansijska sredstva se ne priznaju ispravke vrijednosti a očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta su uključeni u kreditno usklađenoj efektivnoj kamatnoj stopi pri početnom priznavanju. Nakon toga, iznos promjene očekivanih kreditnih gubitaka tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta od početnog priznavanja POCI finansijskog sredstva se treba priznati kao dobit ili gubitak od umanjenja vrijednosti u Bilansu uspjeha.

Ako se kriterijumi za prestanak priznavanja primjenjuju na dužnike koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama klasifikovanim u Fazi 3, tada se procjena promjena očekivanih novčanih tokova vrši umjesto procjene ugovornih novčanih tokova. Revidirani uslovi ugovora mogu odražavati sposobnost dužnika da otplati inicijalne novčane tokove, kao što je već izraženo u procjeni umanjenja vrijednosti.

Sljedeći glavni kriterijumi su prepoznati kao značajne modifikacije:

- Kvantitativni - značajna promjena ugovornih novčanih tokova kada se sadašnja vrijednost novčanih tokova prema novim uslovima diskontuje koristeći izvornu efektivnu kamatnu stopu i razlikuje se od diskontovane sadašnje vrijednosti izvornog finansijskog instrumenta za najmanje 10%.
- Kvalitativna:
 - promjena dužnika;
 - promjena valute;
 - promjena svrhe finansiranja;
 - SPPI kritične karakteristike su uklonjene ili uključene u novi ugovor o zajmu.

3.5.12. Neznačajne modifikacije koje ne vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovoreni novčani tokovi finansijskog sredstva modifikuju na način koji ne rezultira prestankom priznavanja tog finansijskog sredstva u skladu s MSFI 9 Finansijski instrumenti, subjekti bi trebali ponovo izračunati bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva na osnovu modifikovanih ugovoreni novčanih tokova primjenom inicijalne efektivne kamatne stope za diskontovanje. Dobitak ili gubitak od modifikacije priznaje se u Bilansu uspjeha.

3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja

Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja su iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Knjigovodstvena vrijednost zamijenjenog sredstva se isknižava. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspjeha perioda u kome su nastali.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna ulaganja (nastavak)

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja, primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se osnovna sredstva odnosno nematerijalna ulaganja u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Stope amortizacije su definisane na nivou grupe osnovnih sredstava i to:

Kompjuterska oprema	20%
Namještaj i druga oprema	10%
Vozila	15%

Ulaganja na tuđim nekretninama se kapitalizuju i amortizuju se u toku njihovog korisnog vijeka, tj. u toku trajanja zakupa, na osnovu ugovora o dugoročnom zakupu poslovnog prostora. Ova ulaganja se priznaju na poziciji osnovna sredstva-nekretnine, na osnovu propisanog kontnog okvira CBCG. Sva naknadna ulaganja u ove objekte se priznaju kao rashodi perioda. Amortizacija ulaganja na tuđim nekretninama se obračunava proporcionalnom metodom u roku korišćenja utvrđenim ugovorom o zakupu.

Obračun amortizacije nekretnina, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje kada se sredstva stave u upotrebu. Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Knjigovodstvena vrijednost sredstva svodi se odmah na njegovu nadoknadivu vrijednost ukoliko je knjigovodstvena vrijednost veća od njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti.

Nematerijalna ulaganja obuhvataju prava korišćenja licenci i softvera.

3.6.1. Umanjenje vrijednosti

Za sredstva koja podliježu amortizaciji testiranje na umanjenje njihove vrijednosti vrši se kada događaji ili izmijenjene okolnosti ukažu da knjigovodstvena vrijednost možda neće biti nadoknadiva. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost je vrijednost veća od fer vrijednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrijednosti u upotrebi. Za svrhu procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupišu na najnižim nivoima na kojima mogu da se utvrde odvojeni prepoznatljivi novčani tokovi (jedinice koje generišu gotovinu).

3.7. Stečena aktiva

Zemljište, građevinski objekti i oprema nad kojima je Banka stekla vlasništvo po osnovu naplate potraživanja (koja ne ispunjavaju uslove priznavanja u okviru pozicije sredstva namijenjena prodaji u skladu sa zahtjevima MSFI 5) iskazuju se na poziciji „Ostala aktiva” u skladu sa MRS 2 – Zalihe. Stečena aktiva je iskazana po nižoj od nabavne vrijednosti koja uključuje nabavnu cijenu i poreske dažbine koje se mogu pripisati sticanju sredstava i procijenjene tržišne vrijednosti.

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti priliva, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenog za transakcione troškove) i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope. Naknade plaćene pri pribavljanju kredita priznaju se kao transakcioni troškovi do iznosa za koji je vjerovatno da će dio ili cio kredit biti povučen. U tom slučaju, naknada se razgraničava do konačnog povlačenja kredita. Banka ima obaveze po osnovu kratkoročnih i dugoročnih kredita. Dugoročni krediti predstavljaju kredite koji su uzeti na period duži od godinu dana.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Obaveze prema zaposlenima

3.9.1 Primanja zaposlenih

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada, kao i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale. Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Fondu PIO Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

3.9.2. Otpremnine i jubilarne nagrade

Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa od strane Banke prije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa u zamjenu za otpremninu. Banka priznaje otpremninu pri raskidu radnog odnosa kada je evidentno obavezno da: ili raskine radni odnos sa zaposlenim u skladu sa detaljnim zvaničnim planom, bez mogućnosti odustajanja; ili da obezbijedi otpremninu za prestanak radnog odnosa u cilju smanjenja broja zaposlenih.

Banka je u zakonskoj obavezi da isplati naknadu zaposlenima prilikom odlaska u penziju. Naknada se isplaćuje u visini šest prosječnih zarada kod poslodavca. Otpremnine koje dospijevaju u razdoblju dužem od 12 mjeseci nakon datuma bilansa stanja svode se na sadašnju vrijednost. Procjena i obračun ovih rezervisanja vrši se interno. U skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom, povodom radnog jubileja Banke i zaposlenog, kao i za posebno angažovanje i rezultate rada, zaposlenom se mogu dodjeljivati nagrade. Radnim jubilejom zaposlenog smatra se njegov rad kod istog poslodavca u trajanju od 10, 20 i 30 godina. Odluku o vrsti i visini nagrade zaposlenom za posebno angažovanje i rezultate rada donosi Banka. Jubilarne nagrade nijesu definisane internim politikama Banke.

3.10. Zakupi

Zakupi u kojima Banka kao zakupac preuzima sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom klasifikuju se kao finansijski lizing. Svi ostali najmovi su operativni lizing.

3.10.1. Finansijski lizing

Davaoci lizinga priznaju sredstva pod finansijskim lizingom u svojim bilansima stanja i prezentuju ih kao potraživanje u iznosu jednakom neto investiranju u lizing. Davalac lizinga prenosi skoro sve rizike i koristi svojstvene pravnom vlasništvu, pa se potraživanje po osnovu lizinga tretiraju kao isplata glavnice i prihod od finansiranja.

Kod davaoca lizinga, finansijski prihod se alocira na period trajanja lizinga. Kod korisnika lizinga, minimalna plaćanja se dijele na finansijski trošak i smanjenje neizmirene obaveze za lizing. Amortizacija sredstva se uključuje u bilans uspjeha korisnika lizinga. Banka se bavi poslovima finansijskog lizinga (Napomena 17).

3.10.2. Operativni lizing

Banka kao davalac lizinga

Lizing se klasifikuje kao operativni ako se njime ne prenose značajno svi rizici i koristi svojstveni vlasništvu. Sredstva koja se koriste za operativni lizing priznaju se u bilansu stanja davaoca lizinga po nabavnoj vrijednosti i za njih se obračunava amortizacija koja je u skladu sa politikom obračuna amortizacije vlastitih sredstava. Prilivi od zakupa se priznaju kao prihod perioda. Ukoliko je davalac lizinga imao početnih direktnih troškova kod ostvarivanja aranžmana o operativnom lizingu, ti troškovi se mogu priznati kao rashod perioda ili se mogu odgoditi i rasporediti na prihod tokom trajanja lizinga, proporcionalno priznavanju prihoda od zakupa.

Banka kao korisnik lizinga

Rate po osnovu operativnog lizinga se priznaju kao trošak na linearnoj osnovi za vrijeme trajanja lizinga, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje oslikava vremenski šablon trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva. Potencijalne naknade nastale na osnovu operativnog lizinga priznaju se kao trošak u periodu u kojem su nastale. U slučaju kada se odobravaju lizing olakšice, one ulaze u sastav operativnog lizinga i priznaju se kao obaveza. Ukupna korist od olakšica priznaje se kao smanjenje troškova iznajmljivanja na linearnoj osnovi, osim kada postoji neka druga sistematska osnova koja bolje odslikava vremensku strukturu trošenja ekonomskih koristi od iznajmljenog sredstva.

3. PREGLED ZNAČAJNIJIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Kapital

3.11.1. Osnovni kapital

Obične akcije se klasifikuju kao kapital. Nominalna vrijednost akcije predstavlja proizvod nominalne cijene pojedinačne akcije i ukupnog broja akcija.

3.11.2. Zarada po akciji

Akcije Banke su akcije koje su kotirane na berzi. Banka izračunava i objavljuje zarade/gubitke po akciji u skladu sa MRS 33 „Zarada po akciji”. Osnovna zarada/gubitak po akciji izračunava se dijeljenjem zarade/gubitka koji pada na teret akcionara Banke sa ponderisanim prosječnim brojem redovnih akcija za period (Napomena 27). Banka nema druge potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije na akcije.

3.12. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi. Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom Centralne banke Crne Gore (Napomena 3.5).

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji MRS 24 „Objelodanjivanja povezanih strana“ povezane strane su strane koje predstavljaju:

- Društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno sa drugim subjektima;
- Pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nisu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;
- Fizičke osobe koje direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- Rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu ekonomskih odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Na osnovu odredbi Zakona o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11 i 73/17), lica povezana sa Bankom su:

- Članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- Pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u Banci takođe ima kvalifikovano učešće;
- Pravno lice u kojem jedno od lica iz alineje 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica;
- Lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u Banci.

4. MSFI 16 Zakupi

MSFI 16 "Zakupi" je objavljen od strane IASB-a u Januaru 2016. Primjena ovog standarda je po odluci Centralne Banke Crne Gore odložena sa inicijalnog 01. januara 2019. godine za 01. januar 2020. godine. MSFI 16 mijenja prethodni standard koji se bavio zakupima MRS 17 "Zakupi". Značajne promjene u računovodstvenim politikama zakupaca su očekivane kao i nova objelodanjivanja informacija o ugovorima o zakupu.

4.1.1. Zakupi u kojima je Banka Zakupoprimalac

Pri prijemu ugovora koji počinje da važi na ili nakon 01. januara 2020. godine, Banka vrši procjenu da li isti predstavlja sporazum o zakupu, odnosno da li sadrži elemente zakupa. Sporazum o zakupu, odnosno sporazum koji sadrži elemente zakupa je onaj u kome se ustupa pravo kontrole nad korištenjem određene imovine tokom datog perioda u zamjenu za naknadu.

Ova procjena sadrži prosuđivanje da li ugovor sadrži informacije o jasno identifikovanoj imovini, da li Banka dobija sve ekonomske koristi od korišćenja te imovine tokom cjelokupnog perioda korišćenja, te da li Banka ima pravo direktnog korišćenja te imovine.

Trošak imovine s pravom korišćenja uključuje:

- (a) iznos početno mjerene obaveze po osnovu najma, kako je opisano tačkom 26;
- (b) sva plaćanja po osnovu najma izvršena na ili prije prvog dana trajanja najma, umanjeno za eventualne primljene podsticaje u vezi s najmom;
- (c) sve početne direktne troškove koje je stvorio najmoprimalac; i
- (d) procjenu troškova koje će najmoprimalac stvoriti prilikom demontaže i uklanjanja predmetne imovine, obnavljanja lokacije na kojoj se imovina nalazi ili vraćanja imovine u stanje kakvo iziskuju uslovi sporazuma o najmu, osim ako ti troškovi nisu napravljeni za potrebe proizvodnje zaliha.

Obaveza za navedene troškove po najmoprimalca nastaje s prvim danom trajanja najma ili kao posljedica korišćenja predmetne imovine tokom određenog perioda.

Pravo korišćenja imovine se inicijalno mjeri po trošku, koji se sastoji od iznosa početno mjerene obaveze po osnovu zakupa, korigovano za sva plaćanja po osnovu zakupa izvršena na ili prije prvog dana trajanja zakupa, uvećano za sve početne direktne troškove i procjenu troškova koje će zakupoprimalac stvoriti prilikom demontaže i uklanjanja predmetne imovine, te umanjeno za eventualne primljene podsticaje u vezi sa zakupom.

Pravo korišćenja imovine je naknadno amortizovano tokom kraćeg od vremena trajanja zakupa i korisnog vijeka određene imovine koristeći pravolinijsku metodu amortizacije. Banka također procjenjuje pravo korišćenja imovine u vezi sa obezvređenjem iste ukoliko takvi indikatori postoje. Obaveza po osnovu zakupa se inicijalno mjeri kao sadašnja vrijednost svih plaćanja po osnovu zakupa određene imovine tokom perioda zakupa, diskontovana koristeći kamatnu stopu navedenu u ugovoru o zakupu, ili ukoliko takva stopa ne može biti jasno određena, Bankinu inkrementalnu stopu pozajmljivanja. Zbog ovoga, obaveze po zakupu su generalno priznate po principu "prava korišćenja" u Bilansu stanja. Jedini izuzetak su zakupi čiji je ukupni period manji od 12 mjeseci kao i za zakupu kod kojih je vrijednost imovine kada je nova, niža od USD 5 hiljada po preporuci IASB-a. U ovim slučajevima ugovori o zakupu se ne priznaju u Bilansu stanja i troškovi zakupa su priznati po pravolinijskoj metodi tokom vijeka trajanja ugovora o zakupu.

4. MSFI 16 Zakupi(nastavak)

4.1.1. Zakupi u kojima je Banka Zakupoprimac(nastavak)

Priznavanje prava korišćenja imovine na strani aktive Bilansa stanja i povezane obaveze po osnovu zakupa na strani pasive, dovodi do povećanja ukupne aktive/pasive. S obzirom na činjenicu da samo obaveze rastu na strani pasive, racio kapitala se smanjuje. Ova promjena će takođe imati uticaja i na Bilans uspjeha. Ukupni iznos troškova koji se knjiže tokom vijeka trajanja ugovora o zakupu ostaju isti, ali privremena distribucija i alokacija troškova će se promijeniti. U skladu sa MRS 17, troškovi u vezi sa operativnim lizingom (zakupom) su generalno priznavani po pravolinijskom osnovu na stvarni iznos plaćanja u administrativnim troškovima. Medjutim, u skladu sa MSFI 16, kako je ovo već bilo definisano za finansijske lizinge (zakup) – troškovi se dijele između kamatnog troška i amortizacije. Kako je kamatni trošak izračunat po osnovu metoda efektivne kamatne stope i smanjuju se tokom vijeka trajanja ugovora o zakupu, dok se amortizacija priznaje po pravolinijskom osnovu, ovo rezultira digresivnim razvojem troškova sa prenosom troškova u ranije periode ugovora o zakupu. Kamatni troškovi će se priznavati pod stavkom Neto kamatni prihod. Dodatno, s obzirom da je godišnja amortizacija imovine sa pravom korišćenja pod

MSFI 16 manja od rata zakupa a da su ostale stavke ostale iste, administrativni troškovi će se smanjiti.

Nastavno na inicijalno mjerenje, obaveze po zakupu se smanjuju za plaćene obaveze i uvećane za kamatu.

Pod MSFI 16, podsticaji u vezi sa zakupom su priznati kao dio mjerenja imovine sa pravom korišćenja i obaveza po osnovu zakupa gdje su po MRS 17 isti priznati kao podsticaji u obavezama i amortizovani kao smanjenje troškova zakupa po pravolinijskom osnovu.

Takodje, pod MSFI 16, imovina sa pravom korišćenja je testirana na obezvređenje u skladu sa MRS 36 – Obezvređenje imovine. Prethodno, pod MRS 17, zahtjev je bio da se prizna rezervacija po osnovu štetnih ugovora o zakupu.

4.1.2. Zakupi u kojima je Banka zakupodavac

Što se tiče zakupodavca, odredbe MRS 17 su u mnogome prihvaćene u novi MSFI 16. Računovodstvo zakupodavca još uvijek zavisi od činjenice koja strana snosi materijalne prilike i rizike u zakupu imovine.

Za klasifikaciju i priznavanje zakupa kao zakupodavac, ekonomski efekat ugovora o zakupu prevladava u odnosu na zakonsko vlasništvo zakupljene imovine. Finansijski lizing (zakup) po MRS 17 je zakup koji prenosi sve rizike i prilike povezane sa vlasništvom imovine na zakupoprimca; svi ostali zakupi su operativni.

Pod operativnim lizingom (zakupom) zakupodavac će prezentovati zakupljenu imovinu po trošku umanjenu za predviđenu amortizaciju tokom korisnog vijeka imovine i gubitka uslijed obezvrjeđenja.

4.1.3. Prezentacija u finansijskim izvještajima

Banka kao zakupoprimac će u Bilansu Stanja prezentovati imovinu sa pravom korišćenja na poziciji "Ostala aktiva" dok će obaveze po osnovu zakupa biti prezentovane na poziciji "Ostale obaveze". Trošak amortizacije imovine sa pravom korišćenja će se prezentovati na poziciji "Troškovi amortizacije" dok će se kamatni trošak po osnovu obaveza za zakup prezentovati na poziciji "Rashodi kamata i slični rashodi" u Bilansu Uspjeha. Kao zakupodavac, Banka će nastaviti da isto prezentuje iznajmljenu imovinu kao i do sada.

4.2. Uticaj primjene standarda MSFI 16

Banka će imati manji uticaj primjene MSFI 16, kroz uvećanje na akumuliranim gubicima iz prethodnih godina od EUR 47 hiljada i povećanje ukupne aktive (uključujući unaprijed plaćene troškove) u iznosu od EUR 868 hiljada i povećanje obaveza po osnovu zakupa u iznosu od EUR 915 hiljada.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

5.1. Uvod

Koncept i principi upravljanja rizikom

Kontrola i praćenje rizika

Banka kontroliše i prati svoje rizike u svim segmentima poslovanja, sa ciljem optimizacije rizika/učinka i garantuje sposobnost snošenja rizika u svakom trenutku. U skladu sa tim, donosi poslovne politike i politike za upravljanje rizicima.

Sljedeća osnovna načela se primjenjuju u okviru sistema upravljanja rizicima Banke:

1. princip: Odgovornost Odbora direktora Banke za Strategiju rizika Banke

Odbor direktora Banke definiše sveukupnu poslovnu strategiju. Bazirano na rizicima svojstvenim usvojenoj poslovnoj strategiji, Odbor direktora uz podršku Izvršnog direktora nadležnog za rizike i Odjeljenja kontrole rizika definiše Strategiju upravljanja rizicima. Ovim dokumentom se postavlja koncepti preuzimanja definisanih rizika i način limitiranja izloženosti.

2. princip: Jasna definicija organizacione strukture i procesa upravljanja rizicima

Organizaciona struktura u procesu upravljanja rizikom u Banci je jasno definisana i ustanovljena na način koji pokriva sve kategorije rizika kojima Banka upravlja. Sve uloge i odgovornosti u procesu upravljanja rizikom su definisane, usaglašene i dokumentovane.

3. princip: Odvajanje odgovornosti

U svrhu izbjegavanja konflikta interesa, izvršeno je jasno odvajanje funkcija u sve tri komponente procesa upravljanja rizikom na svim nivoima organizacije. Upravljanje u smislu usmjeravanja i vršenja akcija, koje uključuje sve tržišne organizacione jedinice limitiranja rizika i kontrola rizika.

4. princip: Rizični kapital je glavni parametar u upravljanju

Rizični kapital služi kao mjerna jedinica za ekvivalentne izloženosti riziku u različitim oblastima poslovanja. Rizični kapital predstavlja osnovu za upravljanje rizikom sa adekvatnom strukturom limita. Dodatno, uz upravljanje koje proizilazi iz (ekonomskog) koncepta rizičnog kapitala, Banka treba da ispuni regulatorne zahtjeve solventnosti (minimalni standardi kapitala ustanovljeni od strane Centralne banke Crne Gore), a u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala.

5. princip: Standardi na nivou Addiko Grupe za mjerenje i procjenu rizika

Za mjerenje i procjenu rizika usvojeni su standardi na nivou Banke. Svi identifikovani rizici na nivou Banke se mjere korišćenjem metoda koje su odobrene od strane Odbora direktora. Banke je odgovorna za razvoj i unapređenje metoda, modela i procedura i obezbjeđuje preporuke za njihovu implementaciju.

6. princip: Adekvatan sistem limita

Ograničenja izloženosti data od strane Centralne banke Crne Gore su uključena u sistem limita Banke. Takođe, usvojeni su i limiti važeći na nivou Grupe za upravljanje izloženosti i upotrebu kapitala. Ovi limiti su predloženi od strane Sektora kontrole rizika i odobreni od strane Izvršnog odbora za rizik na nivou Grupe. U slučaju prekoračenja postavljenih limita, odmah se preduzimaju akcije na smanjenju rizika od strane odgovornih organizacionih jedinica i komiteta u Banci.

7. princip: Blagovremeno i dosljedno praćenje rizika

Svi identifikovani rizici se blagovremeno i dosljedno prate. Mjerljivi rizici se mjere primjenom kvantitativnih metoda, dok se nemjerljivi rizici analiziraju kvalitativno. Kvantitativne metode uključuju praćenje unaprijed utvrđenih limita, gdje je moguće kvantifikovati izloženost pojedinoj vrsti rizika. Kvalitativno se prati izloženost operativnom riziku do trenutka prikupljanja kritične mase podataka za njegovo kvantitativno praćenje. Određene kvalitativne ocjene se primjenjuju i kod mjerenja izloženosti riziku zemlje.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.1. Uvod (nastavak)

Koncept i principi upravljanja rizikom (nastavak)

Kontrola i praćenje rizika (nastavak)

8. princip: Blagovremeno i dosljedno izvještavanje i obavještanje o rizicima

Svestran i efikasan interni sistem izvještavanja o rizicima je neophodan za postizanje blagovremene i sadržajne kontrole postojećih rizika u poslovnim aktivnostima Banke. Interni izvještaji o riziku se formiraju u predefinisanim vremenskim intervalima (npr. izvještaji Odboru direktora banke, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom) i po potrebi. Eksterna izvještavanja o riziku su u skladu sa tekućim zahtjevima Centralne banke Crne Gore i sektora Grupe, koji uspostavljaju i minimalne standarde izvještajnih instrumenata i procesa.

9. princip: Jasna i sveobuhvatna dokumentacija

Sve relevantne metode, procedure, organizacione i operativne strukture i procesi su dokumentovani na jasan i blagovremen način, da bi se obezbijedila transparentnost i preciznost.

10. princip: Usaglašenost sa zahtjevima Centralne banke Crne Gore

Upravljanje rizicima u Banci je u saglasnosti sa tekućim zakonskim i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore.

5.1.1. Strategija i okvir za upravljanje rizicima

Strategija rizika Addiko banke proizilazi iz poslovne strategije i opisuje planiranu strukturu poslovanja, strateški razvoj i rast uzimajući u obzir procese, metodologije i organizacionu strukturu relevantnu za upravljanje faktorima rizika. Kao takva, Strategija rizika, predstavlja sponu između bankine poslovne strategije i pozicioniranja rizika. Ista je alat menadžmenta za upravljanje rizicima na najvećem nivou i definiše okvir za praćenje, kontrolisanje i limitiranje rizika kojima se Banka izlaže u svom poslovanju, dok ujedno osigurava adekvatnost internog kapitala, likvidnosnu poziciju i ukupnu profitabilnost.

Strategija rizika odražava ključne principe upravljanja rizicima koji su integrisani u poslovnoj strategiji. Na ovaj se postiže siguran i održiv rast, uz očuvanje nivoa sopstvenih sredstava dovoljnih da podrže poslovanje Banke uz dati nivo rizika, u skladu sa regulatornim zahtjevima.

Banka je uspostavila okvir za upravljanje rizicima (eng. RAF) koji određuje sklonost Banke ka rizicima i čini dio procesa razvoja i implementacije poslovne i strategije upravljanja rizicima. Nadalje, određuje nivo nivo preuzetog rizika u odnosu na kapacitet za podnošenje rizika. Okvir za upravljanje rizicima definiše nivo rizika koji je Banka spremna da prihvati. Mjere kojima je definisan RAF su kalibrisane uzimajući u obzir Budžet 2019, Strategiju rizika i Plan oporavka koji predstavljaju okvir za pravilno unutrašnje upravljanje i nadzor rizika.

5.1.2. Interna dokumenta za upravljanje rizicima

Addiko banka je definisala set internih smjernica za upravljanje rizicima (strategije, metodologije, politike, procedure, priručnike) kako bi se osiguralo da se rizicima upravlja na standardizovani način. Ova dokumenta se prilagođavaju tako da odražavaju organizacione promjene, kao i promjene djelova propisa kao što su procesi, metodologije i procedure. Postojeće smjernice se preispituju godišnje da bi se utvrdilo da li je potrebno ažuriranje. Ovo osigurava podudaranje stvarnih i dokumentovanih procesa. Addiko banka ima jasno definisane odgovornosti za sva interna dokumenata iz domena upravljanje rizicima, uključujući pripremu, pregled i ažuriranje. Pridržavanje ovih smjernica obezbeđuju oni koji su direktno uključeni u proces upravljanja rizicima.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik se definiše kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima evidentiranim bilansno i vanbilansno, uzrokovane promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i na rizike povezane sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu, kao što su rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

Banka kroz poslovanje upravlja svim tržišnim rizicima, a posebno:

- Deviznim rizikom;
- Rizikom promjene kamatne stope;
- Rizikom promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova.

Odgovornosti za upravljanje tržišnim rizicima

Za upravljanje tržišnim rizikom, kojem je Banka izložena, odgovoran je Odbor direktora, koji ovlašćuje Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) da sprovodi Politiku upravljanja tržišnim rizikom i donosi operativne odluke koje imaju za cilj efikasno i uspješno upravljanje tržišnim rizicima.

Odjeljenje za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama

Odjeljenje za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama operativno sprovodi odluke ALCO komiteta vezane za smanjenje izloženosti tržišnim rizicima i održavanje neto otvorene devizne pozicije Banke u okviru limita, kao i daje predloge vezane za hedžing tržišnih rizika i godišnju strategiju investiranja i trgovanja.

Odjeljenje kontrole rizika

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor izloženosti Banke tržišnim rizicima. Odjeljenje kontrole rizika je dužno da mjerenje i kontrolu tržišnih rizika vrši najmanje na mjesečnom nivou i o tome izvještava Odbor direktora i ALCO komitet.

Najmanje kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na tržišne rizike i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora Banke. Za svaki od stres scenarija postoje dokumentovane pretpostavke koje su se koristile za analizu promjena.

Nadležni tržišni sektori

Tržišni sektori su dužni da se pridržavaju odluka donijetih na sjednicama Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (odluke o hedžingu, odluke o indikatorima koji će se koristiti za formiranje ukupne kamatne stope na strani aktive i pasive, odluke o opcijama prijevremenog vraćanja ili povlačenja na nivou proizvoda, odluka o procesima implementacije novih proizvoda, i sl.), sa ciljem adekvatnog upravljanja tržišnim rizicima.

Oblasti u kojima se vrši identifikacija, kontrola i ograničavanje rizika

Oblasti/djelatnosti/aktivnosti Banke za koje je identifikovano da predstavljaju područja izvora izloženosti tržišnom riziku, za koje se uspostavljaju limiti i vrši kontrola, kategorisane su kako slijedi:

- 1) Trgovačka knjiga koja predstavlja grupisane aktivnosti trgovine u kratkom roku (kraćim od godine dana) i sa namjerom ostvarivanja dobiti u kratkom roku od stvarne ili očekivane razlike između njihove nabavne i prodajne cijene, ili od drugih promjena cijena ili kamatnih stopa;
- 2) Bankarska knjiga je definisana kao skup svih bilansnih i vanbilansnih stavki Banke koje se ne smatraju pozicijama iz trgovačke knjige. Osim pozicija nastalih trgovinom u bankarskoj knjizi investicija, obuhvata i sve pozicije otvorene kreditnom aktivnošću, kao i emisijom dužničkih hartija od vrijednosti.

Uspostavljeni limiti za pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se prate na dnevnom nivou.

Sve pozicije Trgovačke i Bankarske knjige investicija se iskazuju po tržišnoj vrijednosti („*mark to market*“ princip).

Za praćenje limita na portfolio nivou zaduženo je Odjeljenje kontrole rizika, kao i za praćenje pojedinačnih limita i perioda držanja instrumenata u Trgovačkoj knjizi.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.1. Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usljed promjena u valutnim kursovima i/ili neusklađenosti na nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti. Mjerenje i praćenje deviznog rizika vrši se kroz dnevno utvrđivanje neto otvorene devizne pozicije u apsolutnom iznosu pojedinačno i agregatno za sve valute, kao i procentualno u odnosu na sopstvena sredstva Banke, pojedinačno i agregatno. Neto devizna pozicija se utvrđuje u skladu sa podzakonskim aktima Centralne banke koji regulišu ovu oblast. Devizni rizik se prati dnevno, i kao izražen VaR (Value at Risk) za neto otvorene pozicije u svim valutama pojedinačno. VaR izračun po Monte Karlo simulaciji predstavlja iznos potencijalnog gubitka na dnevnom nivou po osnovu promjene deviznog kursa sa vjerovatnoćom od 99% da stvarni gubitak neće biti veći od izračunatog.

Kvartalno se vrši stres testiranje osjetljivosti na promjenu kursa svih valuta $\pm 15\%$ i o tome izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Dnevno se testira uticaj promjene kursa uzimanjem tekućih vrijednosti kurseva Evropske Centralne Banke i njihove promjene -1% . Upravljanje deviznim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limiti se postavljaju na iznos ukupne neusklađene pozicije, kao i dnevni VaR, a kontrolišu dnevno.

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2019. godine.

	USD	CHF	GBP	Ostave valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	393	279	207	-	879	33.088	33.967
Kredit i potraživanja od banaka	563	214	175	13	965	3.783	4.748
Kredit i potraživanja od klijenata	-	2.993	-	-	2.993	180.650	183.643
Ostala finansijska sredstva	259	-	-	-	259	37	296
Ugovori o kupovini stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	2.992	-	-	-	2.992	-	2.992
Ukupno	4.207	3.486	382	13	8.088	217.558	225.646
OBAVEZE							
Depoziti klijenata	4.141	182	238	3	4.564	166.158	170.722
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	-	-	5.012	5.012
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	-	-	17.063	17.063
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	5.502	5.502
Ostale finansijske obaveze	-	-	-	-	-	35	35
Ostale obaveze	8	-	-	-	8	2.754	2.762
Ugovori o prodaji stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	-	3.410	-	-	3.410	-	3.410
Ukupno	4.149	3.592	238	3	7.982	196.524	204.506
Neto devizna pozicija							
- 31. decembar 2019. godine	58	(106)	144	10	106	21.034	21.140
- 31. decembar 2018. godine	152	71	129	7	359	18.117	18.476

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.1. Devizni rizik (nastavak)

Kretanje kursa švajcarskog franka (CHF), britanske funte (GBP) i američkog dolara (USD) ima najveći uticaj na neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembar 2019. godine. Ukoliko bi se kurs navedenih valuta povećao/smanjio za 10% uticaj bi bio dobitak/gubitak EUR 11 hiljada. Za CHF bi donijela dobitak/gubitak od EUR 10,5 hiljada, a za GBP bi bio EUR 14 hiljada. Rast kursa američkog dolara (USD) za 10% vodio bi do dobitka od EUR 6 hiljada, dok bi slabljenje USD valute od 10% dovelo do gubitka od EUR 6 hiljada, uz pretpostavku da iznos neusklađene pozicije ostane isti. Banka smatra da trenutno nije izložena deviznom riziku.

5.2.2. Rizik promjene kamatne stope

Rizik kamatne stope je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- Rizik neusklađenosti dospjeća, koji predstavlja izloženost nastalu usljed nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospjeća (fiksne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa;
- Bazni rizik je izloženost nastala usljed nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa;
- Rizik krive prinosa (izloženost nastala usljed nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospjeća);
- Rizik ugrađene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim novčanim tokovima ili iz promjene dospjeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena.

Mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija Bankarske knjige se ostvaruje kroz korišćenje sistema GAP izvještaja kojim se raspoređuju pozicije aktive i pasive, kao i vanbilansa (ukoliko su izložene tom riziku) u odgovarajuće vremenske okvire prema najskorijem sljedećem datumu dospjeća ili ponovnog određivanja cijena. Mjerenje se vrši na mjesečnom nivou.

Na mjesečnom nivou se takođe korišćenjem gap analize izvještava o izloženosti pozicija baznom riziku, kao i veličini izračunatog VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99%.

Osim navedenog, Odjeljenje kontrole rizika na mjesečnom nivou vrši mjerenje i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka za sve značajne valute pojedinačno (značaj je određen veličinom izloženosti i likvidnošću valute), a po ostalim valutama zbirno (pokazatelj Equity ratio). U značajne valute spadaju EUR, USD, CHF, GBP, CAD, JPY, RSD.

Rezultati mjerenja predstavljaju osnovu za donošenje odgovarajućih odluka Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Upravljanje kamatnim rizikom se zasniva na uspostavljanju odgovarajućeg sistema ograničenja, kao i na kontroli poštovanja tih limita. Limitirani su Equity ratio pokazatelj, kao i mjesečno izračunati VaR. Pokazatelj Equity ratio je ograničen na 20% sopstvenih sredstava Banke, dok izračunati VaR sa horizontom od 1 dana i vjerovatnoćom od 99% na mjesečnom nivou ne treba da prelazi 200 EUR.

Upravljanje rizikom kamatne stope je dopunjeno praćenjem osjetljivosti bilansa uspjeha Banke u odnosu na različita scenarija promjene kamatnih stopa. Osjetljivost bilansa uspjeha je efekat pretpostavljenih promjena u kamatnim stopama na neto prihode od kamata u toku jedne godine.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.2. Rizik promjene kamatne stope (nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2019. godine:

	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	33.967	33.967
Kredit i potraživanja od banaka	4.748	-	4.748
Kredit i potraživanja od klijenata	183.643	-	183.643
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	-	-	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	1.105	1.105
Nematerijalna sredstva	-	1.754	1.754
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	296	296
Ostala finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	5	5
Ostala sredstva	-	1.813	1.813
Ukupna sredstva	188.391	38.940	227.331
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	155.566	15.156	170.722
Pozajmljena sredstva od banaka	5.012	-	5.012
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	17.063	-	17.063
Subordinisani dugovi	5.502	-	5.502
Ostale finansijske obaveze	-	35	35
Ostale obaveze	-	2.762	2.762
Rezerve	-	1.578	1.578
Ukupne obaveze	183.143	19.531	202.674
KAPITAL			
Aksijski kapital	-	125.100	125.100
Gubitak iz prethodnih godina	-	(103.886)	(103.886)
Dobit/gubitak tekuće godine	-	3.369	3.369
Ostale rezerve	-	74	74
UKUPAN KAPITAL	-	24.657	24.657
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE:	183.143	44.188	227.331

Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:	Kamatonosno	Nekamatonosno
- 31. decembar 2019. godine	5.248	19.409
- 31. decembar 2018. godine	(10.073)	31.361

5.2.3. Rizik promjene cijena finansijskih instrumenata i novčanih tokova

Cjenovni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjene cijena finansijskih instrumenata, evidentiranih bilansno.

Mjerenjem cjenovnog rizika se obezbjeđuju podaci o uticaju na prihode i kapital Banke nastalog usljed promjena u tržišnim cijenama.

Postavljeni limiti ograničavaju veličinu ulaganja i definišu prihvatljiv gubitak za Banku. Vrijednost ulaganja, odnosno tržišna vrijednost portfolija se utvrđuje dnevno. Takođe, praćenje poštovanja postavljenih limita se odvija na dnevnom nivou.

Važećom Strategijom rizika je predviđeno izbjegavanje ove vrste rizika kroz zabranu otvaranja pozicija u vlasničkim hartijama od vrijednosti, kao i sopstvenih pozicija Banke.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti

Likvidnost Banke se definiše kao sposobnost da izvršava svoje obaveze u skladu sa rokom dospjeća.

Rizik likvidnosti se definiše kao rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirenje obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva uz troškove koji su veći od uobičajenih.

Svoje obaveze iz poslovanja Banka izvršava iz sljedećih izvora:

- Tekućih novčanih priliva;
- Priliva od prodaje likvidnih instrumenata;
- Pozajmljenih sredstava sa tržišta.

Komiteet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) definiše, donosi odluke i prati sprovođenje Politike upravljanja rizikom likvidnosti.

Ekspertska funkcija za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu je odgovorna za upravljanje kratkoročnom likvidnošću Banke, u skladu sa procedurom Upravljanje likvidnošću.

Gore pomenuta funkcija prati kratkoročnu likvidnost kroz sagledavanje i poređenje raspoloživih likvidnih novčanih sredstava i najavljenih potreba za likvidnim novčanim sredstvima od strane drugih poslovnih sektora Banke. Upravlja profilom likvidnosti, pokazateljima i rezervama, a takođe aktivno učestvuje u planiranju.

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za postavljanje interne metodologije, praćenje i nadzor likvidnosti na rok (preko trideset dana) u svim valutama. Odjeljenje kontrole rizika takođe određuje načine i postupke za kvantitativno i kvalitativno mjerenje likvidnosti.

Nadležni tržišni sektori aktivno učestvuju u procesu upravljanja kratkoročnom (dnevnom) likvidnošću, odnosno likvidnošću na rok do trideset dana. Nadležni sektori su dužni da, u skladu sa procedurom Upravljanja likvidnošću, dostavljaju podatke o planiranim (dnevnim i mjesečnim) prilivima i odlivima sa svih računa i u svim valutama.

S obzirom da ovi podaci imaju direktan uticaj na donošenje odluka u vezi sa likvidnošću, pravilnost i ažurnost dostavljenih podataka je od posebnog značaja za šta su ovi sektori odgovorni. Svaka promjena u predviđenim prilivima i odlivima mora blagovremeno biti proslijeđena Odjeljenju za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Način praćenja i mjerenja likvidnosti

Kratkoročna (dnevna) likvidnost

Osnovni instrumenti i pokazatelji za praćenje i mjerenje kratkoročne (dnevne) likvidnosti su:

- Priprema i praćenje plana novčanih tokova u određenom vremenskom razdoblju (nedeljno praćenje za period od 1 godine od dana izvještavanja);
- Analiza kretanja i projekcija usklađenosti novčanih tokova u pojedinim vremenskim intervalima i poštovanje postavljenih limita za scenarije normalnih uslova poslovanja, krize srednjeg inteziteta, kao i u slučaju ozbiljnih poremećaja na tržištu, na nedeljnom i mjesečnom nivou;
- Obim potencijalnih novčanih tokova koje je moguće pokriti korišćenjem sekundarnih izvora likvidnosti;
- Ispunjavanje regulatornih zahtjeva na području likvidnosti.

Likvidnost na rok

Odjeljenje kontrole rizika vrši utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva preko skale dospijeća (GAP analiza), najmanje za sljedeće vremenske periode: 7, 30, 90, 180, 365 i preko 365 dana. Adekvatna ročna usklađenost sredstava i izvora sredstava obezbjeđuje se poštovanjem sljedećih limita:

- 1) kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem do 30 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 30 dana (pokriće 100%);
- 2) kratkoročni izvori sredstava sa dospjećem do 30 do 90 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća do 90 dana (pokriće 100%);
- 3) najviše 10% kratkoročnih izvora sredstava sa dospjećem do 90 do 180 dana mogu se angažovati samo u instrumente aktive sa rokom dospijeća dužim od 180 dana (pokriće 10%);

U 2019. godini Banka je interno računala 3 racia za praćenje likvidnosti na rok:

- 1) LvaR – VaR likvidnosti. Predstavlja sadašnju vrijednost stvarnih troškova zatvaranja marginalnih gapova. Ustanovljeni čvrsti limit je EUR 400.
- 2) NSFR – Basel III koeficijent pokrića neto stabilnih izvora finansiranja (strukturni racio likvidnosti). Predstavlja odnos raspoloživog iznosa stabilnog finansiranja i potrebnog iznosa stabilnog finansiranja. Ustanovljeni čvrsti limit je 90%.
- 3) LCR – Basel III kratkoročni koeficijent pokrića likvidnosti koji pokazuje da li Banka ima dovoljno visoko kvalitetne aktive da pokrije potrebe likvidnosti u slučaju stresnog scenarija likvidnosti na 30 dana. Postavljeni interni limit visoko likvidna aktiva/neto novčani odliv je minimum 110%.

Imajući u vidu značajnu povezanost sa matičnom kompanijom Addiko Bank AG, Beč, Austrija, kao i planove i principe poslovanja po kojima će raditi Banka, kao ključne faktore za održavanje likvidnosti prepoznaju se:

Eksterni faktori:

- Raspoloživost depozitnih izvora od matične kompanije;
- Raspoloživost depozita domaćih pravnih lica.

Interni faktori:

- Redovna naplata kredita;
- Upravljanje likvidnošću, u skladu sa procedurama upravljanja likvidnošću.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)
 Ključni faktori likvidnosti u Banci

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembar 2019. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:
 Prema očekivanom dospeljeću

I	Finansijska aktiva u bilansu stanja						Ukupno
	1 - 7 dana	8-30 dana	31 - 90 Dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	
1.	22.529	705	1.418	2.010	3.147	4.039	33.967
1.a	21.568	-	-	-	-	-	21.568
1.b	961	705	1.418	2.010	3.147	4.039	12.399
2.	4.781	1.361	13.457	11.493	16.402	81.278	188.667
2.a	4.748	-	-	-	-	-	4.748
2.b	362	2.611	15.332	16.181	20.152	87.842	202.395
2.c	296	-	-	-	-	-	296
2.d	(625)	(1.250)	(1.875)	(4.688)	(3.750)	(6.564)	(18.752)
4.	5	-	-	-	-	-	5
4.a	5	-	-	-	-	-	5
5.	1.812	-	-	-	-	-	1.812
	29.127	2.066	14.875	13.503	19.549	85.317	224.471
II		Finansijske obaveze u bilansu stanja					
	1-7 dana	8-30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina
1.	8.378	13.130	26.799	25.252	40.382	69.500	192.797
1.a	-	-	-	-	-	-	-
1.b	8.366	12.969	21.001	25.087	39.164	62.327	170.722
1.c	12	-	5.000	-	-	-	5.012
1.d	-	161	798	165	1.218	7.173	17.063
2.	35	-	-	-	-	-	35
2.a	35	-	-	-	-	-	35
4.	2	-	-	-	-	-	5.502
5.	-	690	690	690	692	-	2.672
	8.415	13.820	27.489	25.942	41.074	69.500	201.096
III		RAZLIKA :					
1.	Gap dospeljeća I-II	1-7 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Preko5 godina
2.	Kumulativni Gap	20.712	(11.754)	(12.614)	(12.439)	15.817	45.178
	% od ukupnog izvora sredstava	20.712	8.958	(3.656)	(16.095)	(21.803)	23.375
	31.12.2018.	10%	4%	-2%	-8%	-11%	12%
1.	Gap dospeljeća I-II	1-7 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Preko5 godina
2.	Kumulativni Gap	30.678	(11.169)	2.064	(18.363)	7.268	41.527
	% od ukupnog izvora sredstava	30.678	19.509	21.453	(28.126)	(20.858)	20.669
		14%	9%	10%	-13%	-10%	10%

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2019. godine (Napomena 27):

	Do godinu dana	Preko godinu dana	Ukupno
Garancije	6.574	1.380	7.954
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	6.631	6.597	13.229
Ukupno	13.205	7.977	21.183

Ukupno garancije i preuzete obaveze na dan 31. decembar 2018. godine (Napomena 28):

	Do godinu dana	Preko godinu dana	Ukupno
Garancije	6.945	876	7.821
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	9.337	8.814	18.151
Ukupno	16.282	9.690	25.972

Banka je u toku 2019. godine održavala dnevni koeficijent likvidnosti iznad limita od 0,9 propisanog od strane Centralne banke Crne Gore.

Dnevni koeficijent likvidnosti	2019.
Na dan 31. decembar	1,41
Prosjek za decembar	1,40
Maksimalan nivo u toku godine	1,97
Minimalan nivo u toku godine	1,32

Vrijednosti dnevnog koeficijenta tokom 2018. godine:

Dnevni koeficijent likvidnosti	2018.
Na dan 31. decembar	1,88
Prosjek za decembar	1,49
Maksimalan nivo u toku godine	3,22
Minimalan nivo u toku godine	1,37

Banka je tokom 2019. godine imala drugačiju adekvatnost ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava nego u 2018. godini. U 2019. godini su se smanjilo iznos aktive koji dospijeva na kraći rok usljed smanjenja gotovine i gotovinskih ekvivalenata što je dovelo do povećanja prvog koeficijenta. Takođe, u 2019. godini povećani su iznosi oročenih depozita sa dospijećem 31-90 dana što je uslovilo povećanje drugog koeficijenta. Smanjenje ukupnih depozita ročnosti 91-180 dana uslovilo je smanjenje trećeg koeficijenta.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Ključni faktori likvidnosti u Banci (nastavak)

Struktura na dan 31. decembra je sljedeća:

	2019.	2018.
Učešće likvidnih obaveza u likvidnim sredstvima – ročnost do 30 dana	71%	53%
Učešće likvidnih obaveza ročnosti od 31 – 90 dana u likvidnim sredstvima ročnost do 90 dana	115%	37%
Procenat obaveza ročnosti od 91 – 180 dana koji su plasirani u instrumente aktive sa ročnošću preko 180 dana	66%	174%

Stanja racija likvidnosti na dan 31. decembra 2019. godine

1) LvaR - *normal scenario* EUR 205, *stress scenario* EUR 684

2) NSFR - koeficijent pokriva neto stabilnih izvora finansiranja

u hiljadama EUR

Raspoloživi stabilni izvori finansiranja	175.858
Potrebni stabilni izvori finansiranja	148.249
NSFR	118,6%

3) LCR - kratkoročni koeficijent pokriva likvidnosti na 30 dana

u hiljadama EUR

Visoko kvalitetna aktiva	27.776
Odlivi likvidnih sredstava	22.554
Prilivi likvidnih sredstava	5.677
Neto odliv likvidnih sredstava	16.877
LCR	164,58%

5.4. Kreditni rizik

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti zajmoprimca, odnosno komitenta banke. Ako zajmoprimac ne ispuni svoje obaveze, gubici rezultiraju iznosom preostalog potraživanja umanjeno za vrijednost obezbjeđenja, umanjeno za ostvarenu stopu oporavka kod neobezbijeđenih dijelova. Ova definicija uključuje rizike neplaćanja i jamstva iz kreditnih transakcija kao i rizike izdavatelja, zamjene i ispunjenja iz trgovanja. Kreditni rizik sa stanovišta razmjera predstavlja najznačajniji rizik za Addiko banku.

Kreditni portfolio Banke se sastoji od kredita korporativnim privrednim subjektima, malim i srednjim preduzećima, preduzetnicima, javnom sektoru, fizičkim licima.

Tri glavne komponente procesa upravljanja kreditnim rizikom su:

- Usmjeravanje i vršenje akcija u cilju mjerenja, preuzimanja, izbjegavanja i disperzije rizika;
- Limitiranje rizika; i
- Kontrola rizika (mjerenje, praćenje, izvještavanje).

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Prilikom aktivnosti mjerenja, usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja i dispresije kreditnog rizika, Banka sprovodi 4 (četiri) pristupa:

- Finansijska analiza klijenta, uvid u klijentovu kreditnu istoriju s Bankom i drugim finansijskim institucijama, analiza tekućeg kreditnog zahtjeva, analiza klijentovog biznis modela, analiza klijentovih poslovnih planova i projekcija i posljedično odobrenje (preuzimanje) kreditnog rizika;
- Redovna prezentacija statusa poslovanja klijenta nadležnom nosiocu preuzetih ovlaštenja za definisani kreditni rizik najmanje jednom godišnje tokom perioda trajanja ugovora između Banke i klijenta;
- Redovan nadzor klijentovih aktivnosti, a naročito u oblasti redovnog plaćanja dospjelih obaveza, značajnih promjena u finansijskom stanju i internom rejtingu klijenta;
- Eventualno restrukturiranje klijentovih obaveza prema Banci i posljedično pristupanje koracima prinudne naplate, u slučaju neuspješnog restrukturiranja.

Sektor za upravljanje kreditnim rizikom pravnih lica, Sektor za ocjenu rizika poslova na malo, Odjeljenje za kontrolu rizika su dužni da uspostave i sprovode praćenje kreditnih izloženosti. u skladu sa odgovornostima definisanim u nastavku:

- Sektor za upravljanje kreditnim rizikom pravnih lica je odgovoran za upravljanje kreditnim rizikom za sve segmente klijenata koji nisu na malo, tj. mala i srednja preduzeća, velika preduzeća, javne finansije (državni i podređena društva). To obuhvata operativnu i stratešku ulogu. Operativno obuhvata analizu i odobravanje kreditnih zahtjeva iznad interno definisanih nivoa pomoćnih organa za odobravanje, dok strateški definiše politike, procedure, uputstva, smjernice i sva druga dokumenta za gore navedene segmente upravljanja kreditnim rizikom.
- Primarni cilj Sektora za ocjenu rizika poslova na malo je da podrži profitabilni rast portfolia fizičkih lica i mikro kompanija, istovremeno osiguravajući da je kreditni rizik usklađen sa ukupnim budžetom banke. Uspostavljeno je mjesečno izvještavanje i analiza portfolia kvaliteta portfolia kako bi se osiguralo da se prati razvoj portfolia, da se problemi identifikuju u ranoj fazi i blagovremeno pokrenu korektivne akcije. Sektor za upravljanje rizikom od prodaje na malo takođe je ključni učesnik procesa odobravanja proizvoda. Ovo omogućava da apetit za rizikom po kreditnim proizvodima bude u skladu sa cjelokupnim apetitom za rizikom.

Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima upravlja temama iz domena rizika, kao i regulatornim temama koje su od strateškog značaja u celoj Addiko banci. Odjeljenje za kontrolu rizika i upravljanje podacima definiše strategiju rizika, upravljanja ekonomskim kapitalom, sprovodi stresno testiranje i koordinira jedinice za upravljanje rizikom u u aktivnostima vezanim za teme oporavka, kao i koordinaciju projekata iz domena rizika u celoj Addiko banci. U domenu rada Odjeljenja za kontrolu rizika je i upravljanje modelima kreditnog rizika iz perspektive upravljanja portfoliom. U tom smislu Odjeljenje za kontrolu rizika osigurava da primjenjeni modeli ispunjavaju očekivane standarde kvaliteta i da se uklapaju se u arhitekturu modela u pogledu budžeta i strategije.

Upravljanje portfoliom modela i kreditnog rizika uključuje i validaciju modela kreditnog rizika. Pored navedenog, Odjeljenje za kontrolu rizika je zaduženo za standardizovano i regulatorno izveštavanje o rizicima.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

5.4.1. Metodi mjerenja i praćenje izloženosti kreditnom riziku

Metodologija za praćenje kreditnog rizika je uređena internim procedurama Banke koje se bave kreditnim rizikom. Ova interna metodologija za praćenje kreditnog rizika osnova je za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama.

Banka koristi sopstvene procedure za ocenjivanje, analizu i procjenu kreditnog rejtinga svakog pojedinačnog dužnika. Alokacija dužnika na rejting klase vrši se na osnovu vjerovatnoće neplaćanja na skali za rangiranje od 25 nivoa.

Rejting klijenta procjenjuje se na kraju izvršene finansijske analize, a na osnovu određenih kriterijuma koji se koriste u analizi. Takođe, redovna mjesečna rekalkulacija internog rejtinga vrši se na osnovu informacija o:

- Danima kašnjenja klijenta;
- Eksternih faktora koji mogu uticati na pogoršanje finansijske situacije klijenata; i
- Bilo koje eksterne ili interne informacije koja ukazuje na materijalno uvećanje kreditnog rizika.

Praćenje, mjerenje i kontrola poštovanja uspostavljenih limita za preuzimanje kreditnog rizika odvijaju se na dva nivoa – po pojedinačnoj izloženosti i na nivou portfolija.

Banka je internu metodologiju praćenja kreditnog rizika za izloženosti na pojedinačnoj osnovi prilagodila nivou procjena na pojedinačnoj osnovi propisanih od strane CBCG, a to je nivo od EUR 50 hiljada.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Izloženost kreditnom riziku po kategorijama internih rejtinga, data je u nastavku:

31.12.2019.	Privreda		Stanovništvo		Ukupno	
	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije
Bez rejtinga	59	1	1.010	25	1.069	26
1A-1E	2.151	1	13.486	111	15.637	112
2A-2E	18.005	76	65.125	5.206	83.130	5.282
3A-3E	34.534	256	36.471	1.264	71.005	1.520
4A-4E	6.232	516	9.515	1.071	15.748	1.587
5A-5E	3.047	738	12.837	9.566	15.884	10.304
Ukupno	64.028	1.585	138.444	17.244	202.473	18.830
Ukupno (neto)		62.443		121.200		183.643

Pregled izloženosti po klasifikaciji aktive i fazama obezvrjeđenja prikazana je u tabeli u nastavku.

31.12.2019	Stage 1		Stage 2		Stage 3		Ukupno	
	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije
A	160.398	2.474	8.522	5.271	3.564	1.967	172.484	9.712
B	10.595	145	6.239	636	4.551	1.436	21.385	2.217
C	835	2	-	-	1.902	1.561	2.737	1.564
D	-	-	-	-	1.013	907	1.013	907
E	-	1	-	-	4.853	4.432	4.853	4.430
Ukupno	171.828	2.620	14.761	5.907	15.884	10.303	202.473	18.830
Ukupno (neto)		169.208		8.854		5.580		183.643

Pregled izloženosti prema internom rejtingu i fazama obezvrjeđenja data je u tabeli u nastavku.

31.12.2019	Stage 1		Stage 2		Stage 3		Ukupno	
	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije	Bruto	Rezervacije
Bez rejtinga	1.038	24	31	2	-	-	1.069	26
1A-1E	15.278	86	359	26	-	-	15.637	112
2A-2E	82.797	976	332	4.305	-	-	83.130	5.282
3A-3E	69.170	1.345	1.835	175	-	-	71.005	1.520
4A-4E	3.545	189	12.203	1.398	-	-	15.748	1.587
5A-5E	-	-	-	-	15.884	10.303	15.884	10.303
Ukupno	171.828	2.620	14.761	5.907	15.884	10.303	202.473	18.830
Ukupno (neto)		169.208		8.854		5.580		183.643

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Tabele u nastavku analiziraju pregled kretanja izloženosti po klasama aktive:

Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	168.443	17.534	19.547	205.524
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	10.612	(8.490)	(3.104)	(981)
- Prelazak u stage 2	(5.037)	6.644	(2.624)	(1.018)
- Prelazak u stage 3	(5.411)	(1.675)	6.296	(790)
Uplate anuiteta u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2019. godine	(16.886)	(685)	(709)	(18.280)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2019. godine	(48.971)	(2.720)	(2.623)	(54.314)
Nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018.godine	69.090	4.211	997	74.298
Otpisani plasman	(12)	(58)	(1.896)	(1.966)
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2019. godine	<u>171.828</u>	<u>14.761</u>	<u>15.883</u>	<u>202.473</u>
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2019.godine	<u>2.618</u>	<u>5.907</u>	<u>10.303</u>	<u>18.830</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2019.godine	<u>169.208</u>	<u>8.854</u>	<u>5.580</u>	<u>183.643</u>
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2018. godine	2.331	5.901	12.180	20.412
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	157	(487)	(1.043)	(1.374)
- Prelazak u stage 2	(120)	731	(1.339)	(720)
- Prelazak u stage 3	(120)	(169)	3.078	2.789
Neto ispravke vrijednosti u toku godine, plasmani aktivni na dan 01. januar 2019.godine	(137)	(148)	(18)	(303)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2019.godine	(665)	(328)	(1.737)	(2.729)
Ispravka vrijednosti otpisana potraživanja	-	-	(1.650)	(1.657)
Ispravka vrijednosti za nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2019. godine	<u>1.173</u>	<u>407</u>	<u>832</u>	<u>2.412</u>
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2019. godine	<u>2.620</u>	<u>5.907</u>	<u>10.303</u>	<u>18.830</u>

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Pregled izloženosti prema vrsti plasmana i fazama obezvrjeđenja data je u tabeli u nastavku

31.12.2019.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Stambeni	20.509	3.894	6.210	30.613	269	1.505	3.476	5.251	25.363
Gotovinski	94.183	5.778	6.519	106.481	1.940	3.927	5.987	11.854	94.627
Ostalo	1.155	87	108	1.350	28	8	104	139	1.211
Ukupno	115.847	9.760	12.837	138.444	2.237	5.440	9.568	17.244	121.200
stanovništvo									
Velika preduzeća	10.904	2.827	2.325	16.055	47	264	46	357	15.698
Srednja preduzeća	36.676	1.933	320	38.929	294	171	305	769	38.159
Mala preduzeća	227	241	403	871	3	32	376	411	460
Mikrobiznis	4.242	-	-	4.242	9	-	-	9	4.233
Država	3.923	-	-	3.923	28	-	-	28	3.895
Ostalo	8	-	-	8	1	-	-	1	7
Privredni klijenti	55.981	5.000	3.047	64.028	383	467	726	1.576	62.452
Ukupno	171.828	14.761	15.884	202.473	2.619	5.907	10.303	18.830	183.643
Banke	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

31.12.2018.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Stambeni	22.331	3.194	10.701	36.225	338	1.287	5.114	6.739	29.487
Gotovinski	88.035	5.536	4.963	98.535	1.496	3.890	4.485	9.871	88.664
Ostalo	1.722	140	134	1.995	32	9	117	158	1.838
Ukupno	112.087	8.870	15.798	136.755	1.865	5.186	9.715	16.767	119.989
stanovništvo									
Mikrobiznis	503	176	1.043	1.721	19	13	568	600	1.122
Velika preduzeća	6.582	-	-	6.582	45	-	-	45	6.537
Srednja preduzeća	12.713	6.683	-	19.396	117	421	-	537	18.859
Mala preduzeća	29.686	1.802	1.869	33.357	229	276	1.119	1.624	31.734
Država	7.690	-	-	7.690	55	-	-	55	7.635
Ostalo	7	-	-	7	1	-	-	1	6
Privredni klijenti	57.181	8.660	2.913	68.754	465	709	1.688	2.862	65.892
Ukupno	169.268	17.531	18.711	205.510	2.330	5.895	11.403	19.629	185.881
Banke	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

**POTRAŽIVANJA
 OD KLIJENATA-
 STAGE 1**

31.12.2019.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Ukupno
Stambeni	14.756	5.753	-	-	20.509
Gotovinski	93.308	875	-	-	94.183
Ostalo	1.103	51	-	-	1.155
Ukupno stanovništvo	109.168	6.679	-	-	115.847
Mikro biznis	1.430	2.812	-	-	4.242
Velika preduzeća	5.894	5.010	-	-	10.904
Srednja preduzeća	24.630	12.046	-	-	36.676
Mala preduzeća	213	14	-	-	227
Država	1.742	2.181	-	-	3.923
Ostalo	8	-	-	-	8
Privredni klijenti	33.917	22.064	-	-	55.981
Ukupno	143.085	28.743	-	-	171.828
od čega: restrukturirana	4.370	2.136	-	-	6.506
Potraživanja od banaka	4.763	-	-	-	4.763
31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Ukupno
Stambeni	16.220	6.110	-	-	22.331
Gotovinski	86.655	1.379	-	-	88.035
Ostalo	1.560	162	-	-	1.722
Ukupno stanovništvo	104.435	7.652	-	-	112.087
Mikro biznis	424	79	-	-	503
Velika preduzeća	1.492	5.090	-	-	6.582
Srednja preduzeća	9.829	2.885	-	-	12.713
Mala preduzeća	18.496	11.190	-	-	29.686
Država	4.783	2.907	-	-	7.690
Ostalo	7	-	-	-	7
Privredni klijenti	35.031	22.150	-	-	57.181
Ukupno	139.466	29.802	-	-	169.268
od čega: restrukturirana	7.449	2.179	-	-	9.628
Potraživanja od banaka	4.472	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

**POTRAŽIVANJA
 OD KLIJENATA-
 STAGE 2**

31.12.2019.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61- 90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Stambeni	1.034	2.312	483	66	-	3.894
Gotovinski	3.909	1.158	553	158	-	5.778
Ostalo	64	10	12	2	-	87
Ukupno stanovništvo	5.006	3.480	1.047	226	-	9.760
Mikro biznis	54	188	-	-	-	241
Velika preduzeća	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	500	2.327	-	-	-	2.827
Mala preduzeća	508	1.425	-	-	-	1.933
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.060	3.940	-	-	-	5.000
Ukupno	6.067	7.420	1.045	224	-	14.761
od čega: restrukturirana	917	3.022	69	34	-	4.042
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-
31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61- 90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Stambeni	1.329	1.144	721	-	-	3.194
Gotovinski	3.627	1.111	627	171	-	5.536
Ostalo	77	37	18	8	-	140
Ukupno stanovništvo	5.033	2.292	1.367	179	-	8.870
Mikro biznis	118	57	1	-	-	176
Velika preduzeća	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	-	6.683	-	-	-	6.683
Mala preduzeća	169	1.632	1	-	-	1.802
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	287	8.371	2	-	-	8.660
Ukupno	5.320	10.663	1.369	179	-	17.531
od čega: restrukturirana	672	2.178	41	-	-	2.891
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

POTRAŽIVANJA
 OD KLIJENATA-
 STAGE 3

31.12.2019.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61- 90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Stambeni	1.097	1.644	1.154	700	1.615	6.210
Gotovinski	1.636	520	301	296	3.766	6.519
Ostalo	28	2	2	3	73	108
Ukupno stanovništvo	2.762	2.166	1.456	999	5.453	12.837
Mikro biznis	168	29	23	-	183	403
Velika preduzeća	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	2.325	-	-	-	-	2.325
Mala preduzeća	26	-	-	-	294	320
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	2.519	29	23	-	477	3.047
Ukupno	5.280	2.195	1.479	999	5.930	15.884
od čega: restrukturirana	1.308	640	415	53	1.238	3.654
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-
31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61- 90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Stambeni	2.194	3.565	1.208	666	3.068	10.701
Gotovinski	1.375	412	1.004	327	1.846	4.963
Ostalo	54	14	3	2	61	134
Ukupno stanovništvo	3.623	3.992	2.215	994	4.975	15.798
Mikro biznis	117	242	64	38	582	1.043
Velika preduzeća	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	37	1.278	12	-	542	1.869
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	155	1.519	76	38	1.124	2.913
Ukupno	3.777	5.511	2.291	1.033	6.099	18.711
od čega: restrukturirana	1.207	2.114	343	120	2.332	6.117
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Kreditni i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima prikazani su kako slijedi:

31.12.2019	S 1 klijenti				S 2 klijenti			S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Ostali kolaterali	Ukupno
Stambeni	19.790	39	86	594	20.509	3.576	15	303	3.894	5.429	780	6.210
Gotovinski	-	504	-	93.680	94.183	-	3	5.776	5.778	-	6.519	6.519
Ostalo	-	3	-	1.151	1.155	-	-	87	87	-	108	108
Stanovništvo	19.790	546	86	95.425	115.847	3.576	18	6.166	9.760	5.429	7.408	12.837
Velika preduzeća	1.531	-	-	2.711	4.242	-	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	10.371	-	-	534	10.904	2.334	-	493	2.827	2.325	-	2.325
Mala preduzeća	20.114	320	20	16.223	36.676	1.753	-	180	1.933	250	69	320
Mikro biznis	164	1	-	62	227	203	2	36	241	190	213	403
Država	3.923	-	-	-	3.923	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	8	8	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	36.103	321	20	19.537	55.981	4.290	2	709	5.000	2.765	283	3.047
Ukupno	55.893	867	106	114.962	171.828	7.866	20	6.875	14.761	8.194	7.690	15.884
Potraživanja od banaka	-	-	-	4.763	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Kvalitet finansijskih sredstava izloženih kreditnom riziku prikazan je kako slijedi:

	S 1 klijenti				S 2 klijenti			S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Ostali kolaterali	Nekretnine	Depoziti	Ostali kolaterali	Ukupno
31.12.2018.												
Stambeni	20.417	51	119	1.744	22.331	2.875	9	310	8.988	23	1.689	10.701
Gotovinski	-	470	-	87.565	88.035	9	9	5.519	-	-	4.963	4.963
Ostalo	-	4	-	1.717	1.722	-	1	139	-	-	134	134
Stanovništvo	20.417	525	119	91.026	112.088	2.884	19	5.968	8.988	23	6.786	15.798
Mikro biznis	346	20	-	137	503	117	-	58	886	2	156	1.043
Velika preduzeća	2.006	-	-	4.576	6.582	-	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	7.005	-	-	5.708	12.713	6.683	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	14.346	536	5	14.799	29.686	1.112	-	690	1.739	-	130	1.869
Država	4.088	-	2.480	1.122	7.690	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	7	7	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	27.791	556	2.485	26.349	57.181	7.912	-	748	2.625	2	286	2.912
Ukupno	48.208	1.081	2.604	117.375	169.269	10.795	19	6.716	11.613	25	7.072	18.710
Potraživanja od banaka	-	-	-	4.472	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

RIZIK KONCENTRACIJE

31.12.2019.

	Potraživanja od S1 i S2 klijenata			
	Srbija	Crna Gora	BiH	EU Ostalo
Stanovništvo	39	126.195	-	25
Stambeni	20	24.348	-	119
Gotovinski	17	100.613	-	19
Ostalo	2	1.234	-	6
Privredni klijenti	-	60.986	-	-
Poljoprivreda	-	3.414	-	-
Prerađivačka industrija	-	1.191	-	-
Građevinarstvo	-	7.710	-	-
Trgovina na veliko i malo	-	17.014	-	-
Saobraćaj i skladištenje	-	5.398	-	-
Uslužne djelatnosti	-	9.809	-	-
Ostalo	-	16.450	-	-
Ukupno	39	187.181	-	25

	Srbija	Crna Gora	BiH	EU	Ostalo
Potraživanja od banaka	196	-	41	4.316	211

Potraživanja od S 3 klijenta

	Srbija	Crna Gora	BiH	EU	Ostalo
	5	12.335	-	-	-
	-	5.971	-	-	-
	-	6.261	-	-	-
	5	103	-	-	-
	-	2.935	-	-	-
	-	-	-	-	-
	-	2.374	-	-	-
	-	49	-	-	-
	-	478	-	-	-
	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-
	-	34	-	-	-
Ukupno	5	15.270	-	-	-

	Srbija	Crna Gora	BiH	EU	Ostalo
	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

31.12.2018.

	Potraživanja od S1 i S2 klijenata				
	Srbija	Crna Gora	BiH	EU	Ostalo
Stanovništvo	47	120.628	3	106	173
Stambeni	17	25.255	-	84	169
Gofovinski	28	93.538	3	-	2
Ostalo	2	1.835	-	22	2
Privredni klijenti	-	65.892	-	-	-
Poljoprivreda	-	4.019	-	-	-
Prerađivačka industrija	-	3.675	-	-	-
Građevinarstvo	-	8.796	-	-	-
Trgovina na veliko i malo	-	21.588	-	-	-
Saobraćaj i skladištenje	-	6.700	-	-	-
Uslužne djelatnosti	-	10.177	-	-	-
Ostalo	-	10.937	-	-	-
Ukupno	47	186.520	3	106	173
Potraživanja od banaka	87	-	78	3.496	811

	Potraživanja od S 3 klijenta				
	Srbija	Crna Gora	BiH	EU	Ostalo
	12	15.785	-	-	-
	12	10.689	-	-	-
	-	4.963	-	-	-
	-	133	-	-	-
	-	2.859	-	-	-
	-	4	-	-	-
	-	484	-	-	-
	-	50	-	-	-
	-	2.031	-	-	-
	-	3	-	-	-
	-	182	-	-	-
	-	105	-	-	-
	12	18.644	-	-	-
	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

RESTRUKTURIRAN A POTRAŽIVANJA

	Restruktuiran a potraživanja- Bruto izloženost	S 1 restruktuiran a potraživanja	S2 restruktuiran a potraživanja	S3 restruktuiran a potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuirani h potraživanja	Ispravka vrijednosti S 1 restruktuirani h potraživanja	Ispravka vrijednosti S 2 restruktuirani h potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3 restruktuirani h potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti
31.12.2019.	6.232	2.098	1.078	3.056	1.886	31	114	1.740	4,49%
Stanovništvo									
Stambeni hipotekarni	4.494	1.708	686	2.100	1.008	22	77	908	14,75%
Gotovinski	1.738	390	392	956	878	9	37	832	1,63%
Ostalo									
Privredni klijenti	7.804	4.413	2.953	440	777	53	294	429	47%
Poljoprivreda	646	646	-	-	3	3	0	-	19%
Prerađivačka industrija	153	129	2	23	19	1	0	18	4%
Građevinarstvo	2.011	763	1.249	-	143	37	106	-	26%
Trgovina na veliko i malo	2.050	621	1.012	417	504	3	89	411	12%
Saobraćaj skladištenje	1.011	1.011	-	-	5	5	-	-	19%
Uslužne delatnosti	647	-	647	-	91	-	91	-	7%
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	-	-	-	0%
Ostalo	1.286	1.242	42	-	12	4	8	-	
Ukupno	14.036	6.510	4.030	3.496	2.663	84	408	2.169	6,93%
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

31.12.2018.	Restruktuirana potraživanja- bruto izloženost	S restruktuirana potraživanja	S1 restruktuirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3 restruktuiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti
Stanovništvo	7.077	2.580	788	788	3.709	2	43	68	2.100	5,17%
Stambeni hipotekami	5.691	2.080	405	405	3.206	2	29	30	1.654	15,71%
Gotovinski	1.386	500	383	383	503	-	14	38	446	1,41%
Ostalo										
Privredni klijenti	11.557	7.048	2.102	2.102	2.407	1.854	39	331	1.484	16,82%
Poljoprivreda	893	893	-	-	-	8	8	-	-	22,20%
Prerađivačka industrija	235	-	9	9	226	132	-	-	132	5,66%
Građevinarstvo	1.348	-	1.348	1.348	-	194	-	194	-	15,31%
Trgovina na veliko i malo	3.317	1.231	144	144	1.941	1.379	10	19	1.350	14,05%
Sacbraćaj skladištenje	1.409	1.406	-	-	3	4	2	-	2	21,02%
Uslužne delatnosti	782	-	600	600	182	118	-	118	-	7,55%
Ostalo	3.573	3.518	2	2	55	19	-	-	-	32,36%
Ukupno	18.634	9.628	2.891	2.891	6.116	1.856	82	399	3.584	9,07%
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

PROMJENE
 RESTUKTURIRANIH S1
 POTRAŽIVANJA

	Bruto restruktuirana S1- potraživanja 31.12.2018	Nova restruktuirana S1 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S1 potraživanja	Bruto 31.12.2019.	Neto 31.12.2019.
Stambeni	2.080	277	(650)	1.708	1.685
Gotovinski	500	135	(245)	390	381
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.580	412	(895)	2.098	2.066
Mikro biznis	6	-	(3)	7	7
Velika preduzeća	891	-	(245)	646	643
Srednja preduzeća	645	-	(180)	464	464
Mala preduzeća	1.581	1.493	(750)	2.324	2.279
Država	3.922	-	(2.951)	971	966
Ostalo	2	-	(2)	-	-
Privredni klijenti	7.047	1.493	(4.131)	4.412	4.359
Ukupno	9.628	1.905	(5.026)	6.510	6.425
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

**PROMJENE
 RESTUKTUIRANIH S2
 POTRAŽIVANJA**

	Bruto restruktuirana S2 potraživanja 31.12.2018	Nova restruktuirana S2 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S2 potraživanja	Bruto 31.12.2019.	Neto 31.12.2019.
Stambeni	405	420	(138)	686	609
Gotovinski	383	276	(266)	392	355
Poljoprivredni	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	788	696	(404)	1.078	964
Mikro biznis	-	-	-	-	-
Velika preduzeća	2	164	(2)	164	135
Srednja preduzeća	326	1.000	(77)	1.249	1.142
Mala preduzeća	1.776	1.418	(1.654)	1.539	1.381
Država	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	2.104	2.582	(1.733)	2.952	2.658
Ukupno	2.892	3.278	(2.137)	4.030	3.622
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

**PROMJENE
 RESTUKTURIRANIH S3
 POTRAŽIVANJA**

	Bruto restruktuirana S3 potraživanja 31.12.2018	Nova restruktuirana S3 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S3 potraživanja	Bruto 31.12.2019.	Neto 31.12.2019.
Stambeni	3.206	306	(1.413)	2.100	1.191
Gotovinski	503	779	(326)	956	125
Poljoprivredni	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	3.709	1.085	(1.739)	3.056	1.316
Mirko biznis	-	-	-	-	-
Velika preduzeća	645	-	(455)	190	10
Srednja preduzeća	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	1.590	-	(1.339)	250	-
Država	-	-	-	-	-
Ostalo	173	-	(173)	-	-
Privredni klijenti	2.408	-	(1.967)	440	10
Ukupno	6.117	1.085	(3.706)	3.496	1.326
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

PROMJENE
 RESTUKTURIRANIH S1
 POTRAŽIVANJA

	Bruto restruktuirana S1 potraživanja 01.01.2018	Nova restruktuirana S1 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S1 potraživanja	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	2.151	736	(806)	2.080	2.052
Gotovinski	258	386	(144)	500	486
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.409	1.122	(950)	2.580	2.538
Mirko biznis	264	-	(256)	8	8
Velika preduzeća	1.363	-	(472)	891	884
Srednja preduzeća	1.075	-	(430)	645	644
Mala preduzeća	1.813	554	(786)	1.581	1.569
Država	1.916	2.480	(475)	3.922	3.903
Ostalo	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	6.431	3.034	(2.419)	7.047	7.008
Ukupno	8.840	4.156	(3.369)	9.627	9.546
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

	Bruto restruktuirana S2 potraživanja 01.01.2018	Nova restruktuirana S2 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S2 potraživanja	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	825	102	(523)	405	375
Gotovinski	130	323	(70)	383	345
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	955	425	(593)	788	720
Mirko biznis	20	-	(18)	2	2
Velika preduzeća	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	2.195	326	(2.195)	326	268
Mala preduzeća	2.109	608	(940)	1.776	1.502
Država	2.811	-	(2.811)	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	7.135	934	(5.964)	2.103	1.772
Ukupno	8.090	1.359	(6.557)	2.892	2.492
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

	Bruto restruktuirana S3 potraživanja 01.01.2018	Nova restruktuirana S3 potraživanja	Smanjenje restruktuiranih S3 potraživanja	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	3.481	718	(993)	3.206	1.552
Gotovinski	447	368	(312)	503	57
Ostalo	-	-	-	-	-
Stanovništvo	3.928	1.086	(1.305)	3.709	1.609
Mirko biznis	1.205	-	(388)	818	422
Velika preduzeća	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	3.954	-	(2.364)	1.590	501
Država	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	5.159	-	(2.752)	2.408	923
Ukupno	9.087	1.086	(4.057)	6.117	2.532
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

PROMJENE POTRAŽIVANJA	S3	Bruto 31.12.2018.	Novi S3 klijenti	Smanjenje S3 klijenata	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2019.	Neto 31.12.2019.
Stambeni i hipotekarni Gotovinski Ostalo		10.701 4.963 134	1.199 3.595 76	(5.278) (1.389) (46)	- - -	(445) (507) (54)	6.177 6.662 109	2.698 538 15
Mirko biznis		-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo		15.798	4.870	(6.713)	-	(1.006)	12.948	3.251
Mirko biznis		817	-	(511)	-	-	306	24
Velika preduzeća		-	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća		-	2.335	-	-	-	2.335	2.289
Mala preduzeća		1.867	-	(1.536)	-	(40)	291	16
Država		-	-	-	-	-	-	-
Ostalo		229	-	(226)	-	-	3	-
Privredni klijenti		2.913	2.335	(2.273)	-	(40)	2.935	2.329
Ukupno		18.711	7.205	(8.986)	-	(1.046)	15.883	5.580
Potraživanja od banaka		-	-	-	-	-	-	-

**PROMJENE
 POTRAŽIVANJA** S3

	Bruto 01.01.2018.	Nova problematična potraživanja	Smanjenje problematičnih potraživanja	Druge promjene	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	14.427	1.027	(4.754)	-	10.701	5.587
Gotovinski	4.881	2.737	(2.582)	(73)	4.963	479
Ostalo	302	68	(149)	(87)	134	17
Stanovništvo	19.610	3.832	(7.485)	(160)	15.798	6.083
Mirko biznis	1.556	13	(477)	(48)	1.043	475
Velika preduzeća	-	-	-	-	-	-
Srednja preduzeća	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	4.011	273	(2.414)	(1)	1.869	703
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	5.567	286	(2.891)	(49)	2.912	1.178
Ukupno	25.177	4.118	(10.376)	(209)	18.710	7.261
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Metodologija obezvrjeđivanja

Odjeljenje za kontrolu rizika, za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke po osnovu kojih je banka izložena kreditnom riziku, vrši mjesečnu procjenu obezvrjeđenja u skladu sa već definisanom metodologijom. Metodologija koju Banka koristi je u skladu sa novim međunarodnim računovodstvenim standardom za finansijske instrumente (MSFI 9). Banka primjenjuje različite pristupe, u zavisnosti od faze kojoj je dodijeljen dati finansijski instrument. Faza 1 zahtijeva priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka za period od 12 mjeseci. Ukoliko dođe do značajnog povećanja u kreditnom riziku, obračunava se očekivani gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog sredstva. U slučaju da klijent dođe u status neizvršenja (NPL, Faza 3), obračunava se kreditni gubitak koji se odnosi na životni vijek trajanja kredita.

Očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta se računa za različita scenarija odvojeno, uzimajući u obzir informacije o budućnosti. Agregacija do konačnog iznosa očekivanog kreditnog gubitka vrši se tako što se svaki od pojedinačnih scenarija ponderiše odgovarajućom vjerovatnoćom. Kod portfolia koji je prepoznat kao problematičan (Faza 3), dva pristupa su relevantna:

- a. Individualni pristup
- b. Kolektivni pristup

Najznačajniji kriterijum za utvrđivanje koji će se metod koristiti za procjenu pojedinačnih rezervacija za rizike jeste da li je ukupni iznos izloženosti individualno značajan ili ne. Banka tretira određenu izloženost kao individualno značajnu u slučaju kada ukupna bruto izloženost grupe povezanih lica prelazi EUR 50 hiljada bez umanjenja za vrijednost kolaterala.

Rezervacije za pojedinačne rizike predstavljaju mjeru rizika za identifikovane gubitke i mogu se uvijek izdvojiti za pojedinačnu izloženost. U zavisnosti od tipa procjene novčanih tokova, razlikujemo:

- Individualno utvrđene rezervacije (SRP II), gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju i priznaju za svaku pojedinačnu izloženost/klijenta. U ovom obračunu se uzimaju u obzir otplate iz poslovanja (primarni tokovi gotovine), korišćenje kolaterala i sporednih sredstava (sekundarni tokovi gotovine). U zavisnosti od pretpostavljenih scenarija, pojedinačne otplate su procijenjene pojedinačno u smislu iznosa i vremena. Pretpostavke u pozadini svakog od relevantnih scenarija, zajedno sa odgovarajućim vjerovatnoćama, su dokumentovane i opravdane na bazi pojedinačnih slučajeva.
- Kolektivno utvrđene rezervacije (SRP CI), gdje se budući očekivani novčani tokovi procjenjuju za grupu izloženosti sličnih karakteristika, ali se mogu priznati (izdvojiti) za svaku pojedinačnu izloženost koja pripada grupi izloženosti.

Sljedeća tabela prikazuje izloženost kreditnom riziku umanjenu za rezervisanja:

31.12.2019	Bruto kreditni i potraživanja	Rezervacije	Neto potraživanja i kreditni	Pokrivenost rezervacijama
Stage 1 (12-mjesečni ECL)	171.828	2.620	169.208	1,52%
Stage 2 (lifetime ECL)	14.760	5.907	8.853	40,02%
Stage 3	15.884	10.303	5.581	64,87%
<i>od čega portfolio obračun</i>	6.901	5.856	1.046	84,85%
<i>od čega individualni obračun</i>	8.983	4.448	4.535	49,52%
Ukupno	202.473	18.830	183.643	9,30%

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Na osnovu Odluke Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12, 57/13, 44/17, 82/17, 86/18 i 42/19), krediti i druga aktiva izložena kreditnom riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije a za potrebe izračunavanja potencijalnih gubitaka (regulatorni zahtjev):

- 1) grupu A – „dobra aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- 2) grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“- sa podgrupama B1 i B2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, a te stavke aktive zahtijevaju posebnu pažnju banke jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate po osnovu tih stavki aktive;
- 3) grupu C – „substandardna aktiva“- sa podgrupama C1, C2, klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu po osnovu tih stavki aktive;
- 4) grupu D – „sumnjiva aktiva“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- 5) grupu E – „gubitak“ klasifikuje stavke aktive, odnosno ukupne izloženosti, koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 0% na plasmane klasifikovane u kategoriju A, 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke.

Instrumenti obezbjeđenja

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbjeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad poslovnim i stambenim objektima;
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica;
- 3) zaloga nad nepokretnom i pokretnom imovinom;
- 4) zaloga nad hartijama od vrijednosti;
- 5) garancije banaka i korporativne garancije;
- 6) položeni garantni depoziti.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Pregled finansijskih sredstava prema amortizovanoj vrijednosti prikazan je u sljedećoj tabeli:

Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	31.12.2019	31.12.2018
Kreditni i potraživanja od banaka	4.763	4.627
Kreditni i potraživanja od klijenata (bruto)	202.767	205.373
- Preduzeća	63.157	67.033
- Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	107.831	100.530
- Hipotekarni i stambeni krediti	30.613	36.225
- Preduzetnici i mala preduzeća	871	1.721
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	-
Ostala finansijska potraživanja	295	864
Ukupna bilansna izloženost	207.530	211.000
Finansijske garancije i akreditivi	7.954	7.820
Nepovučena sredstva i ostale neopozive obaveze	13.229	18.151
Ukupna vanbilansna izloženost	21.183	25.971
Ukupna izloženost kreditnom riziku	228.713	236.972

Pregled izloženosti prema pokrivenosti kolateralima do nivoa izloženosti prikazan je u sljedećoj tabeli:

Kolateral	Procijenjena vrijednost kolaterala 31.12.2019	Bruto krediti 31.12.2019	Bruto krediti 31.12.2018
Novčani depozit	2.713	887	1.126
Hipoteka ili fiducija na nepokretnostima	198.116	71.820	70.617
<i>od čega: stambene nepokretnosti</i>	88.346	33.938	35.317
<i>od čega: poslovne nepokretnosti</i>	81.299	28.001	26.980
<i>od čega: ostale vrste nepokretnosti</i>	28.471	9.881	8.319
Zalog na hartijama od vrijednosti i pokretnim stvarima	6.697	4.652	3.973
Jemstvo i garancije	604	106	2.604
Mjenice korisnika kredita	945.971	120.907	122.739
Žiranti	59.116	1.624	1.538
Polise osiguranja vinkulirane u korist banke	142.608	2.645	2.912
Ukupno	1.355.825	202.641	205.509

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Pregled strukture potraživanja po IRB danima kašnjenja i obezvrjeđenju:

31.12.2019	Bruto krediti i potraživanja	Ispravka vrijednosti	Neto potraživanja krediti
Kredit i potraživanja koja nisu u kašnjenju	154.369	9.186	145.182
Kredit i potraživanja koja su u kašnjenju i nisu obezvrjeđena	434	-	434
Obezvrjeđena potraživanja u kašnjenju	47.670	9.644	38.026
Ukupno	202.473	18.830	183.642

Obezvrjeđeni krediti i potraživanja u kašnjenju:

31.12.2019	Bruto krediti i potraživanja	Ispravka vrijednosti	Neto potraživanja krediti
Preduzeća	26.109	862	25.247
Stanovništvo (uključujući kreditne kartice)	7.782	4.845	2.937
Hipotekarni i stambeni krediti	13.292	3.637	9.656
Preduzetnici i mala preduzeća	487	301	186
Ukupno	47.670	9.645	38.026

Kredit i potraživanja koja su u kašnjenju i nisu obezvrjeđena:

31.12.2019	Preduzeća	Stanovništvo	Stambeni hipotekarni	Mikro i preduzetnici	Ukupno
do 30 dana	-	-	179	-	179
od 30 do 90 dana	-	-	160	-	160
preko 90 dana	-	-	95	-	95
Ukupno	-	-	434	-	434

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.4. Kreditni rizik (nastavak)

Forborn aktiva

Pod forborn aktivom se smatraju oni klijenti koji nisu u mogućnosti da ispoštuju rokove i uslove iz ugovora zbog finansijskih poteškoća. Zbog novonastalih finansijskih poteškoća, Banka može da se odluči na izmjenu rokova i uslova iz ugovora, kako bi omogućila klijentu da vraća dug i da refinansira ugovor, u cijelom iznosu ili samo dio.

U tom smislu, sljedeće je dozvoljeno:

- a) Izmjena dogovorenih uslova i rokova koje klijent nije u mogućnosti da ispoštuje zbog finansijskih poteškoća i koje se odobravaju zbog novonastale situacije klijenta.
- b) Totalno ili djelimično refinansiranje problematičnog ugovora, koje ne bi bilo odobreno da se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Izloženosti se neće smatrati forborn aktivom ukoliko se klijent ne nalazi u finansijskim poteškoćama.

Sljedeća tabela prikazuje iznos forborn aktive na kraju 2019. i 2018. godine:

Bruto krediti	31.12.2019.	Promjene u toku godine	31.12.2018.
Pravna lica	2.965	(170)	3.134
Fizička lica	2.278	237	2.041
Ukupna forborn aktiva	5.243	67	5.175

5.5. Rizik zemlje

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata:

- 1) političko-ekonomski rizik (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka koja proizilazi iz nemogućnosti naplate potraživanja Banke zbog ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika, kao i opštih ekonomskih i sistemskih prilika u toj zemlji);
- 2) rizik transfera (vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje dužnika, koja proizilazi iz ograničenja plaćanja obaveza prema povjericima iz drugih zemalja u određenoj valuti, utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika).

Odjeljenje kontrole rizika je odgovorno za planiranje na godišnjem nivou, praćenje izloženosti riziku zemlje, izvještavanje Uprave Banke o poštovanju interno uspostavljenih limita i, u slučaju potrebe, o visini potrebnih rezervacija i kategorizaciji izloženosti, odnosno rangiranju zemalja dužnika.

Nadležni tržišni sektori učestvuju u procesu planiranja aktivnosti na tržištima van Crne Gore i dužni su da se pridržavaju propisanih limita izloženosti riziku zemlje.

Potrebni kapital za rizik zemlje po metodologiji regulatora se utvrđuje tako što se ukupna neto izloženost prema dužnicima iz te zemlje ponderiše odgovarajućim ponderom rizika.

Neto izloženost prema jednoj zemlji predstavlja ukupnu izloženost prema dužnicima te zemlje, potom umanjenu za formirane rezerve za potencijalne kreditne gubitke po tim izloženostima.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.6. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidljivih eksternih događaja. Banka identifikuje, procjenjuje i prati operativni rizik u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, uključujući eksternalizaciju, a prije njihovog uvođenja procjenjuje operativni rizik koji može nastati njihovim uvođenjem.

Cilj Banke pri upravljanju operativnim rizikom jeste, pored identifikacije, i smanjenje vjerovatnoće nastanka identifikovanih potencijalnih događaja, kao i minimizacija gubitaka pri događajima po osnovu izloženosti Banke operativnom riziku.

Banka primjenjuje dva pristupa za identifikaciju i evaluaciju operativnog rizika: „reaktivni pristup“ procjene rizika na osnovu nastalog događaja i „proaktivni pristup“, putem scenario analize i samoprocjene rizika.

Cilj upravljanja operativnim rizikom u Banci jeste postizanje „proaktivnog pristupa“ (upravljanje rizikom) umjesto „reaktivnog pristupa“ (upravljanje gubicima).

Svi zaposleni Banke su dužni da aktivno učestvuju u identifikovanju i izvještavanju o gubicima povezanim sa operativnim rizikom. U tom smislu je uspostavljena baza podataka o gubicima za sistematsko prikupljanje podataka kroz cijelu organizaciju.

Banka koristi jednostavni metod (*engl. Basic Indicator Approach - BIA*) za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik.

5.7. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala;
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu „nastavka poslovanja“;
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona,
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom. Uvažavajući sve prethodno navedene elemente, Banka sprovodi kvantifikovanje planiranog kapitala.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- Strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- Način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- Postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- Način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala i
- Mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl.list CG” 38/11, 55/12 i 82/17) sopstvena sredstva Banke se sastoje od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisione premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) dobit u tekućoj godini za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- 1) nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacione rezerve.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U vezi obračuna rizikom ponderisane aktive i vanbilansnih stavki za potrebe kapitala za kreditni rizik, rizična bilansna i vanbilansna aktiva se utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive, a na osnovu Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala banaka.

Banka izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa regulativom CBCG. Potrebni kapital za tržišne rizike predstavlja zbir potrebnog kapitala za:

- 1) pozicijski rizik, koji obuhvata cjenovni rizik i rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik, i
- 3) rizik poravnjanja i rizik druge ugovorne strane.

Osim kreditnog, tržišnog, operativnog i rizika zemlje, Banka mjeri, prati i limitira rizik kamatne stope iz bankarske knjige i rizik likvidnosti. Preuzimanje, mjerenje, praćenje, limitiranje, kontrola i korektivne akcije su propisane sljedećim dokumentima: Politika upravljanja rizikom likvidnosti, Plan upravljanja likvidnošću u kriznim situacijama, Poslovnik rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom, Politika upravljanja tržišnim rizikom, odgovarajuće procedure i radna uputstva u pojedinačnim sektorima i odjeljenjima.

Banka je identifikovala i rizik usklađenosti, koji se prati na način kako je definisano u Politici koja uređuje kontrolu usklađenosti poslovanja.

U Banci je implementiran proces interne procjene adekvatnosti kapitala, kojim se u prvom redu utvrđuje rizični profil Banke, raspoloživi interni kapital za pokriće potreba za kapitalom, kao i visina internog kapitala potrebnog za pokriće materijalnih rizika za koje je primjenjiv kvantitativni ili kvalitativni pristup obračuna. Osim rizika tzv. prvog stuba koji su uzeti u obzir prilikom regulatornog obračuna potrebnog kapitala, ovim procesom se procjenjuju i kamatni rizik iz bankarske knjige, rizik koncentracije, rizik likvidnosti kao i ostali rizici.

Definisana su četiri metoda za obračun potrebnog internog kapitala za pokriće rizika:

- Regulatorni metod (jednostavni ili standardni);
- Ostali kvantitativni metodi koji predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd);
- Ostali kvalitativni metodi (tj. ekspertske stavovi zaposlenih i menadžmenta), i
- Rizik se ne mjeri iznosom potrebnog internog kapitala (bez obzira na materijalnost ne može biti izražen kao zahtjev za kapitalom).

Metodologija obračuna potrebnog kapitala je određena za sve materijalne tipove rizika:

- Tržišni rizik - ostali kvantitativni metodi (VaR);
- Kreditni rizik – ostali kvantitativni metodi. Banka primjenjuje jednofaktorski model aktive u okviru konteksta Basel II odredbi. Za mjerenje zahtjeva za internim kapitalom po osnovu rizika zemlje koristi se IRB formula za preduzeća, banke i zemlje. Primijenjeni parametri su izvedeni iz eksternih rejtinga zemalja;
- Operativni rizik – jednostavni metod propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Rizik likvidnosti – kvantitativni metod – VaR;
- Rizik objekta – standardizovani pristup propisan regulativom Centralne banke Crne Gore;
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) – Banka alokira 5% od minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom u istom izvještajnom periodu.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2019. godine (sa uporednim podacima 2018. godine), kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

Osnovni elementi sopstvenih sredstava

	2019.	2018.
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	125.100	125.100
Ublažavanje negativnog efekta primjene MSFI 9	(507)	(169)
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	124.593	124.931
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	100.504	102.844
Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	1.755	1.110
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	1.029	1.469
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	103.288	105.423
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	21.305	19.508
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	5.500	5.500
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	5.500	5.500
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	5.500	5.500
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	26.805	25.008
Sopstvena sredstva (osnovni kapital +dopunski kapital)	26.805	25.008
Rizična aktiva		
Bilansna aktiva	143.280	143.421
Vanbilansna aktiva	8.209	12.629
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti primjene MSFI 9	2.876	3.214
Ukupno rizična aktiva	154.365	159.264
Potreban kapital za ostale rizike	2.307	2.084
Adekvatnost kapitala	15,30%	14,01%

U okviru Odluke o dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala Banaka („Sl. list CG”, br.38/11, 55/12 i 82/17) definisan je način na koji se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva Banke u toku tranzicionog perioda zbog prelaska na vrednovanje stavki primjenom MSFI 9. Smjernice dozvoljavaju jedan od dva pristupa priznavanja uticaja primjene MSFI 9 na regulatorni kapital:

- Priznavanje punog uticaja tokom petogodišnjeg perioda; ili
- Priznavanje punog uticaja na dan usvajanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Banka se odlučila za prvi pristup. Kao posljedica te odluke, uticaj na kapital tokom 2019. godine je iznosio EUR 507 hiljada. U slučaju da je Banka odlučila da prikaže puni uticaj u 2018. godini došlo bi do smanjenja osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala od EUR 3,38 miliona.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2019. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala na nivou od 10% sopstvenih sredstava banke. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Koeficijent solventnosti, izračunat od strane Banke na osnovu važeće regulative CBCG, na dan 31. decembra 2019. godine iznosio 15,30% (na dan 31. decembra 2018. godine: 14,01%).

5.8. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa pravičnom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i pravične (fer) vrijednosti.

MSFI 13 zahtijeva objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- Kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- Informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2);
- Informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrijednosti kojima se trguje i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju) zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Kako je objelodanjeno u Napomeni 4, po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

31. decembar 2019. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovod stvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	33.967	-	33.967	33.967
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	4.748	4.748	4.748
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	183.643	183.643	183.643
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	296	296	296
Ostala finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	-	5	5	5
Ukupna sredstva	-	33.967	188.692	222.659	222.659
Depoziti banaka	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	-	-	170.722	170.722	170.722
Pozajmljena sredstva od Banaka	-	-	5.012	5.012	5.012
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	17.063	17.063	17.063
Ostale obaveze	-	-	2.762	2.762	2.762
Subordinisani dug	-	-	5.502	5.502	5.502
Ukupne obaveze	-	-	201.061	201.061	201.061

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje njihove fer vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

5.8. Pravična (fer) vrijednost (nastavak)

5.8.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrdiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja (odnose se na državne obveznice sa rokom dospelja do 6 mjeseci, emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze, i
- Subordinisani dug.

6. Korekcija pojedinačnih finansijskih izvještaja uporednih perioda

Banka je izvršila korekciju bilansa uspjeha na dan 31. decembra 2018. godine, radi korekcija finansijskih iskaza iz ranijih godina, a u skladu sa zahtjevima MRS 8 „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške”.

Analizom bilansa uspjeha za 2018 godinu, Banka je utvrdila da je prihod od naknada na odobrene kredite prikazivan na poziciji „Prihodi od naknada” dok je u skladu sa MSFI 9 standardom i uputstvom Centralne Banke isti trebao biti prikazivan na poziciji „Prihodi od kamata i slični prihodi”. Zbog pomenutog, Banka je reklasifikovala iznos od EUR 957 hiljada sa pozicije „Prihodi od naknada” na poziciju „Prihodi od kamata i slični prihodi” u Bilansu Uspjeha za 2018. godinu u skladu sa članom 42 a) MRS 8 „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške”.

7. PRIHODI I RASHODI KAMATA I SLIČNI PRIHODI I RASHODI

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

Prihodi od kamata i slični prihodi	2019.	2018.
Po osnovu depozita kod:		
- inostranih banaka	5	3
Ukupno po osnovu depozita	5	3
Po osnovu kredita datih:		
- državnim organizacijama i opštinama	46	233
- preduzećima u privatnom vlasništvu	2.920	3.590
- preduzećima u državnom vlasništvu	198	172
- preduzetnicima	4	35
- fizičkim licima	10.763	10.413
- nevladinim i neprofitnim organizacijama	18	25
Ukupno po osnovu kredita	13.949	14.468
Ukupno prihodi od kamata	13.954	14.471
Od toga: kamate na obezvrjeđene kredite	897	869

b) Rashodi kamata i slični rashodi

Rashodi kamata i slični rashodi	2019.	2018.
Po osnovu depozita primljenih od:		
- banke	86	93
- finansijskih institucija	66	95
- državnih organizacija i opština	19	19
- preduzeća u privatnom vlasništvu	223	320
- preduzeća u državnom vlasništvu	247	467
- preduzetnika	-	-
- fizičkih lica	1.357	1.660
- nevladinih i neprofitnih organizacija	370	217
Ukupno po osnovu depozita	2.368	2.871
Rashodi kamata po primljenim kreditima	21	559
Rashodi kamata po subordiniranim dugovima	724	725
Ukupno po osnovu kredita	745	1.284
Ukupno rashodi kamata	(3.113)	(4.155)
Neto prihodi od kamata	10.841	10.316

8. TROŠKOVI OBEZVRIJEĐENJA I REZERVISANJA

Knjiženja (u korist prihoda)/na teret

Neto ispravke / obezvrijeđenja po osnovu:	31.12.2019	31.12.2018
- kredita	564	996
- ostale imovine	-	7
- naknada za kredite	-	-
- depoziti kod banaka	1	11
- hartija od vrijednosti	-	-
- po vanbilansnim stavkama	53	495
- po kamatnim potraživanjima	(688)	(758)
Ukupno troškovi obezvrijeđenja	(70)	751
Troškovi rezervisanja:		
Trošak rezervisanja za sudske sporove	28	101
Troškovi rezervisanja štetnih ugovora	88	-
Troškovi rezervisanja - ostala aktiva	(111)	(202)
Troškovi rezervisanja – ostalo	119	261

9. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

a) Prihodi od naknada

Prihodi od naknada:	31.12.2019	31.12.2018
Naknade po kreditima	313	322
Naknade po vanbilansnim poslovima	123	155
Naknade za usluge platnog prometa i vođenja računa	1.487	1.217
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	791	740
Ostale naknade i provizije	737	592
Ukupno	3.451	3.026

b) Rashodi od naknada

Rashodi od naknada	31.12.2019	31.12.2018
Naknade po uzetim kreditima	-	142
Naknade po vanbilansnim poslovima	-	6
Naknade Centralnoj banci	223	181
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking poslova	58	103
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	665	386
Ostale naknade i provizije	92	108
Osiguranje depozita	924	1.033
Ukupno	1.962	1.959

10. NETO DOBICI OD INVESTICIONIH HARTIJA OD VRIJEDNOSTI

	31.12.2019	31.12.2018
Neto dobiti od investicionih HOV		
Dobici od prodaje hartija od vrijednosti koje se drže do dospijeca	-	6
Neto dobiti od investicionih HOV	-	6

11. NETO DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	31.12.2019	31.12.2018
Neto dobiti od kursnih razlika		
Prihodi iz poslovanja sa devizama	280	197
Neto dobiti od kursnih razlika	280	197

12. TROŠKOVI ZAPOSLENIH, OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

	31.12.2019	31.12.2018
Troškovi zaposlenih		
Neto zarade	2.204	2.185
Porezi i doprinosi na zarade	1.519	1.558
Troškovi stručnog usavršavanja zaposlenih	79	84
Naknade članovima Upravnog odbora	27	30
Troškovi zakupa radne snage	227	192
Troškovi službenih putovanja	95	140
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmori i bonuse	318	395
Ostali troškovi zaposlenih	12	4
Trošak rezervisanja za otpremnine IAS 19	4	(85)
Ukupno	4.485	4.503

	31.12.2019	31.12.2018
Opšti i administrativni troškovi		
Troškovi zakupa	654	632
Troškovi održavanja imovine	1.324	1.362
Troškovi obezbjeđenja	141	135
Troškovi osiguranja	80	106
Ostali troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	74	68
Troškovi reklame	366	347
Usluge telekomunikacija	174	246
Kancelarijski materijal	58	91
Stručne usluge	1.104	1.079
Sudski troškovi	38	14
Ostali troškovi	640	526
Ukupno	4.653	4.606

	31.12.2019	31.12.2018
Troškovi amortizacije		
-nekretnina i opreme	241	153
-nematerijalnih ulaganja	189	406
Ukupno	430	253

Stručne usluge u 2019. godini, u iznosu od EUR 1.104 hiljada se najvećim dijelom odnose na usluge kontrole Centralne banke Crne Gore EUR 314 hiljada, advokatske usluge EUR 171 hiljada, konsultantske usluge EUR 272 hiljada, intelektualne usluge EUR 234 hiljada i ostale.

13. OSTALI RASHODI I OSTALI PRIHODI

a) Ostali prihodi

Ostali prihodi	31.12.2019.	31.12.2018.
Prihodi od naplaćenih otpisanih kredita i kamata	239	430
Dobici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme	-	-
Prihod od izdavanja poslovnog prostora	13	369
Ispravke prethodne godine	-	-
Vanredni prihodi	5	404
Ostali poslovni prihodi	64	71
Ukupno	321	1.274

b) Ostali rashodi

Ostali rashodi	31.12.2019.	31.12.2018.
Rashodi po osnovu direktnog otpisa potraživanja	5	41
Ostali troškovi poreza i taksi	22	22
Ispravke prethodne godine	(85)	25
Vanredni troškovi	-	5
Ukupno	(58)	93

c) Neto dobitak po osnovu prestanka proznavanja ostale imovine

Neto dobitak po osnovu prestanka proznavanja ostale imovine	31.12.2019.	31.12.2018.
Neto dobitak po osnovu prestanka proznavanja ostale imovine	2	-
Ukupno	2	-

14. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

Komponente odloženih poreskih sredstava i obaveza	31.12.2019.	31.12.2018.
Tekući porez na dobit	-	-
Odloženi poreski prihodi	-	-
Ukupno	-	-

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja

Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja	31.12.2019.	31.12.2018.
Gubitak / (dobitak) prije oporezivanja	3.369	2.341
Porez na dobit po zakonskoj stopi od 9%	303	211
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju u poreske svrhe	19	(31)
Korišćenje prenijetih poreskih gubitaka	(322)	(180)
Poreski efekti priznati u bilansu uspjeha	-	-

14. POREZI NA DOBIT (nastavak)

c) Nepriznata odložena poreska sredstva

Na dan 31. decembar 2019. godine Banka nije priznala odložena poreska sredstva u ukupnom iznosu od EUR 1.836 hiljada i to po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka za 2019. godinu EUR 20.396 hiljada.

Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu neiskorišćenih prenosivih poreskih gubitaka zbog opreznosti u realizaciji planiranih poslovnih aktivnosti.

Prava na prenose neiskorišćenih poreskih gubitaka za koja nisu priznata odložena poreska sredstva u naprijed navedenim iznosima su istaknuta u sljedećim periodima:

Prenešeni poreski gubici	Godina nastanka 2013/godina isteka 2018	Godina nastanka 2014/godina isteka 2019	Godina nastanka 2015/godina isteka 2020	Godina nastanka 2016/godina isteka 2021	Ukupno
Prenešeni poreski gubici	-	(1.229)	(14.388)	(8.353)	(23.970)
Iznos gubitaka za pokriće oporezive dobiti	-	1.229	2.345	-	3.574
Neiskorišćeni poreski gubici	-	-	(12.043)	(8.353)	(20.396)

15. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

Novčana sredstva i računi depozita kod Centralnih Banaka	31.12.2019	31.12.2018
Gotovina u blagajni:		
u EUR	6.577	6.394
u stranoj valuti	880	928
Ziro-račun	14.112	23.656
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	12.398	13.427
Ukupno	33.967	44.405

Rezerva sa stanjem na dan 31. decembar 2019. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 73/15, 33/16 i 15/17).

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

Kredit i potraživanja od Banaka	31.12.2019	31.12.2018
Korespondentni računi kod inostranih banaka		
- kod matične banke i banaka Grupe	2.868	4.413
- kod ostalih banaka	-	2
- depoziti kod banaka - nerezidenti	1.895	212
- ispravka vrijednosti depoziti kod banaka	(15)	(13)
Ukupno	4.748	4.614

Korespondentski računi su otvoreni kod banaka članica Addiko Grupe, Citibank London, Citibank New York, Citibank Europ PLC - Dublin i Raiffeisen Bank International AG Beč.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

Kredit i potraživanja od klijenata	31.12.2019	31.12.2018
Dospjeli krediti:		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	1.111	1.869
privredna društva u državnom vlasništvu	57	28
opštine i javne organizacije	7	6
fizička lica	4.100	3.742
Kratkoročni krediti:		
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	327	4.092
fizička lica	220	159
Dugoročni krediti:		
domaće finansijske institucije	-	7
privredna društva u privatnom vlasništvu i preduzetnici	58.556	55.093
privredna društva u državnom vlasništvu	3.703	4.782
opštine i javne organizacije	159	2.874
neprofitne organizacije	2	3
zaposleni	2.773	3.417
fizička lica	131.626	129.437
Ukupno	202.641	205.509
Kamatna potraživanja	813	1.099
Vremenska razgraničenja - naknade	(981)	(1.084)
Kredit i potraživanja od klijenata	202.473	205.524
Minus:		
Ispravka vrijednosti kredita	(18.238)	(19.675)
Ispravka vrijednosti kamata	(592)	(737)
Ukupno	183.643	185.112

Tokom 2019. godine Banka je nastavila sa praksom odobravanja kredita za obrtna sredstva privrednim društvima, koji se odobravaju sa rokom do 62 mjeseca – prosječni rok 13 mjeseci, dok su investicioni krediti odobravani na period do 120 mjeseca – prosječni rok 38 mjeseca i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, usluga, turizma i ugostiteljstva. Lizing aranžmane Banka nema u ponudi nakon jula 2016. godine. Ukupna potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na dan 31. decembra 2019. godine iznose EUR 246 hiljade (31. decembra 2018. godine: EUR 704 hiljada).

Kredit i za obrtna sredstva privrednim društvima se odobravaju uz nominalnu kamatnu stopu u rasponu od 3,4% do 6,8% na godišnjem nivou – prosječna kamata 4,13%. Investicioni krediti privrednim društvima se odobravaju uz kamatne stope na godišnjem nivou od 3,0% do 6,5% koje su uglavnom vezane za tromjesečni EURIBOR – prosječna kamata 3,94%.

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Gotovinski krediti stanovništvu se odobravaju sa kamatom u rasponu od 6,99% do 14,99% na godišnjem nivou i mogu biti kratkoročni i dugoročni sa dospeljem do 12 godina. Najveći dio ovih kredita odobren je po kamatnoj stopi od 7,59% (35% portfolija), 6,99% (17% portfolija), 9,59% (13% portfolija), 7,99% (12% portfolija), 8,59% (11% portfolija) dok su ostale kamatne stope zavisile od kategorije klijenta, primarno određenoj na osnovu vrste i iznosa kredita kao i ugovornog odnosa sa Bankom. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu i izgradnju stambenih prostora kao i za ostale namjene, odobrene na period od 5 do 25 godina uz kamatnu stopu na godišnjem nivou u visini tromjesečnog EURIBOR-a za kredite odobrene u EUR, uvećanih za marginu od 4,99% godišnje, dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani. Hipotekarni refinansirajući krediti fizičkim licima u 2019. godini odobravani su po kamatnoj stopi 4,49% + 3M EURIBOR, dok sa fiksnom kamatnom stopom nijesu odobravani, uz ročnost do 25 godina. U drugoj polovini 2019. godine (nakon Septembra mjeseca).

17. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija ukupnih bruto kredita plasiranih komitentima od strane Banke po djelatnostima je sljedeća:

Pregled po granama djelatnosti:	31.12.2019	31.12.2018
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.412	4.024
Vađenje rude i kamena	1.616	1.015
Prerađivačka industrija	3.567	4.159
Snabdijevanje električnom energijom	8.244	-
Snabdijevanje vodom	166	264
Građevinarstvo	7.772	8.807
Trgovina na veliko i trgovina na malo	17.555	23.648
Saobraćaj i skladištenje	5.386	6.715
Usluge pružanja smještaja i ishrane	9.829	10.359
Informisanje i komunikacije	801	1.114
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	8	7
Poslovanje nekretninama	0,1	-
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.080	1.247
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.234	2.652
Državna uprava	-	2.619
Obrazovanje	2	4
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.345	2.100
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	11	20
Ostale uslužne djelatnosti	0,2	-
Fizička lica – rezidenti	138.254	136.413
Nerezidenti	190	342
Ukupno	202.473	205.509

18. NEKRETNINE I OPREMA

	Gradjevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
Stanje na dan 01. januara 2018. godine	2.064	3.853	956	6.873
Povećanja	-	-	760	760
Smanjenje	-	(38)	(580)	(618)
Prenosi	312	268	(971)	(391)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	2.376	4.083	165	6.624
Povećanja	-	-	122	122
Prodaja	-	(222)	-	(222)
Prenosi	1	111	(112)	-
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	2.377	3.972	175	6.524
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 01. januara 2018. godine	1.790	3.425	-	5.215
Amortizacija	120	99	-	219
Ostalo	-	(34)	-	(34)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	1.910	3.490	-	5.400
Amortizacija	126	115	-	241
Ostalo	-	(222)	-	(222)
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	2.036	3.383	-	5.419
Neotpisana vrijednost na dan:				
31. decembar 2019. godine	341	589	175	1.105
31. decembar 2018. godine	466	593	165	1.224

Banka nema hipoteke ili zaloge nad svojim nekretninama ili opremom na dan 31. decembra 2019. godine.

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Nematerijalna sredstva	31.12.2019	31.12.2018
Nematerijalna sredstva	3.750	3.963
Amortizacija nematerijalnih sredstava	(3.042)	(2.853)
Nematerijalna sredstva u pripremi	1.046	-
Ukupno nematerijalna sredstva	1.754	1.110

20. OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA I OSTALA SREDSTVA

a) Ostala sredstva

Ostala sredstva	31.12.2019	31.12.2018
Dati avansi	59	64
Potraživanja po naknadama i provizijama	239	406
Potraživanja po naknadama po vanbilasnim poslovima	24	16
Potraživanja po naknadama u platnom prometu	111	94
Naknade za porodiljsko odsudstvo / bolovanje koje se potražuju od države	126	191
Ostala potraživanja	459	319
Ispravka ostalih potraživanja	(239)	(282)
Unaprijed plaćeni troškovi za zakupnine	333	342
Stečena aktiva	700	136
Ukupno	1.812	1.286

b) Ostala finansijska sredstva

Ostala finansijska sredstva	31.12.2019	31.12.2019
Garantovani depoziti	295	175
Ostala finansijska potraživanja	1	1
Ukupno	296	176

c) Stečena aktiva

Stečena aktiva	31.12.2019	31.12.2019
Nekretnine	700	136
Ukupno	700	136

Ostala potraživanja na dan 31. decembra 2019. godine iznose EUR 459 hiljada. Najveći dio ovih potraživanja se odnosi na potraživanja po kartičnom poslovanju u iznosu od EUR 361 hiljada, korektivni račun kamate u iznosu od EUR 87 hiljada i ostalo.

Na dan 31. decembra 2019. godine, Banka ima stečenu aktivu u iznosu od EUR 700 hiljada (31. decembra 2018. godine: EUR 136 hiljada). Aktiva je stečena u postupcima vansudskih prodaja, radi namirenja neizmirenih potraživanja po kreditima Banke kao hipotekarnog povjerioca. Stečena aktiva Banke je cijelim dijelom stečena po osnovu naplate spornih potraživanja klijenata koji su u portfoliju Banke imali izloženosti obezbijeđene nepokretnostima. U nekim slučajevima namirena su cjelokupna potraživanja, dok je u određenom broju slučajeva, vrijednost stečene aktive bila niža od ukupnih potraživanja od klijenta.

U toku 2019. godine bilo je povećanje stečene aktive u iznosu od EUR 564 hiljade.

21. DEPOZITI

Depoziti	31.12.2019	31.12.2018
Depoziti po viđenju:		
Ostale finansijske institucije, rezidenti	31	35
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	243	150
Privredna društva u državnom vlasništvu	1.312	2.651
Privredna društva u privatnom vlasništvu	28.723	25.890
Preduzetnici	480	833
Javne službe jedinica lokalne samouprave	1.351	212
Privredna društva, nerezidenti	342	76
Vlada Crne Gore	1.127	631
Jedinice lokalne samouprave	2	2
Drugi korisnici sredstava u Budžetu Crne Gore	37	40
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	264	238
Nevladine i druge neprofitne organizacije, nerezidenti	53	26
Fizička lica, rezidenti	30.348	25.719
Fizička lica, nerezidenti	7.181	7.043
Ukupno depoziti po viđenju	71.494	63.546
Kratkoročni depoziti:		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	-	1.743
Privredna društva u državnom vlasništvu	-	8.400
Privredna društva u privatnom vlasništvu	967	12.436
Vlada Crne Gore	-	4.700
Fizička lica, rezidenti	17.846	41.837
Fizička lica, nerezidenti	2.917	9.493
Ukupno kratkoročni depoziti	21.730	78.609
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva koja se bave finansijskom djelatnošću, rezidenti	1.770	492
Privredna društva u državnom vlasništvu	5.000	11.000
Privredna društva u privatnom vlasništvu	9.352	3.073
Vlada Crne Gore	4.627	1.546
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	2.000	2.000
Fizička lica, rezidenti	39.634	17.951
Fizička lica, nerezidenti	14.334	8.233
Ukupno dugoročni depoziti	76.717	44.295
Ukupno depoziti	169.941	186.450
Obaveze za kamatu	18	21
Razgraničena kamata po depozitima	763	895
Ukupno depoziti klijenata	170.722	187.366

Depoziti stanovništva po viđenju u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,01% na godišnjem nivou po transakcionim i avista štednim računima. Depoziti stanovništva po viđenju u stranoj valuti su deponovani u zavisnosti od valute po kamatnoj stopi od 0,001% za CHF do 0,01% na godišnjem nivou za USD i GBP valutu.

Kratkoročno i dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani po nominalnoj kamatnoj stopi od 0,01% do 1,80% godišnje (do 12 mjeseci ročnosti), odnosno od 1,70% do 2,00% (za ročnost preko 12 a do 36 mjeseci) na godišnjem nivou u zavisnosti od deponovanog iznosa. Redovna kamatna stopa na rok do 12 mjeseci je iznosila od 1,30% do 1,80% godišnje. Tokom godine su organizovane određene depozitne kampanje za depozite sa ročnošću 6 mjeseci, gdje je odobravana kamatna stopa i do 2,00% godišnje.

21. DEPOZITI (nastavak)

Depoziti tokom 2019. godine su deponovani po sljedećoj strukturi: kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani po nominalnim kamatnim stopama u rasponu od 0,2% do 1,90% (prosjeak 1,26%) na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročenja; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima su deponovani uz nominalnu kamatnu stopu od 1,50% do 2,00% (prosjeak 1,85%) na godišnjem nivou; kratkoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su po nominalnim kamatnim stopama od 0% na godišnjem nivou; dugoročni depoziti preduzeća u EUR-ima koji su kolaterali – deponovani su uz nominalnu kamatnu stopu od 0,00% do 1,60% (prosjeak 0,94%) na godišnjem nivou.

22. OBAVEZE ZA POZAJMLJENA SREDSTVA

a) *Pozajmljena sredstva od banaka*

	Valuta	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Addiko Bank DD, Ljubljana	EUR	-	3.500
Addiko Bank AG, Beč	EUR	5.000	-
Ukupno		5.000	3.500
Razgraničena kamata		12	33
Ukupno pozajmljena sredstva od banaka		<u>5.012</u>	<u>3.533</u>

b) *Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata*

	Valuta	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Obaveze po kratkoročnim kreditima:			
Tekuća dospijeća po dugoročnim kreditima	EUR	371	1
Ukupno		371	1
Obaveze po dugoročnim kreditima:			
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	15.862	14.462
Evropska Investiciona Banka	EUR	830	1.475
Ukupno		16.692	15.937
Razgraničene naknade po kreditima		1	1
Ukupno pozajmljena sredstva od ostalih klijenata		<u>17.063</u>	<u>15.938</u>

Na dan 31. decembar 2019. godine, obaveze po dugoročnim kreditima u iznosu od EUR 16.233 hiljade se odnose na kreditne linije od Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, koji dospijevaju u periodu od 31. januara 2020. godine do 28. februara 2029. godine, uz kamatnu stopu od 1% do 4%.

Obaveze u iznosu od EUR 829 hiljada odnose se na kreditne linije od Evropske investicione banke, koje dospijevaju u periodu od aprila 2020. do jula 2022. godine, uz kamatnu stopu od 2,483% do 3,34% na godišnjem nivou.

Primljeni kredit od Addiko Bank AG, Austrija u ukupnom iznosu od EUR 5.000 hiljada je uzet 28. novembra 2019. na period od tri mjeseca uz kamatnu stopu u visini od 1.5% na godišnjem nivou.

23. REZERVE

	31.12.2019.	31.12.2018.
Rezerve za gubitke po vanbilansnoj aktivni	537	624
Rezervisanja za sudske sporove (MRS 37)	36	153
Rezervisanja za štetne ugovore (MRS 37) (napomena 3.5)	402	448
Rezervisanja za CHF gubitke pri konverziji	74	97
Rezervisanja za otpremnine zaposlenih (MRS 37) (napomena 3.9)	105	115
Rezervisanja za zaposlene - bonusi	424	398
Ukupno	1.578	1.835

24. OSTALE OBAVEZE

	31.12.2019.	31.12.2018.
Dobavljači	160	169
Ukalkulisani troškovi za otpremnine	11	7
Ostali ukalkulisani troškovi	818	604
Unaprijed izvršene uplate komitenata po primljenim kreditima	30	31
Ostali prolazni računi	528	300
Primljeni avansi	1.133	1.045
Ostale obaveze	82	275
Ukupno	2.762	2.431

Ostali ukalkulisani troškovi se uglavnom sastoje od IT troškova u iznosu od EUR 126 hiljada, podsticaja prodaji i troškova popisne komisije i prekovremenog rada EUR 60 hiljada, troškova komunalija, vode, struje, osiguranja u ukupnom iznosu od EUR 66 hiljada, troškovi marketinga EUR 12 hiljada, telekomunikacionih usluga EUR 12 hiljada, raznih troškova od strane CBCG u iznosu od EUR 30 hiljada, troškovi naknada članovima Odbora direktora 23 hiljade, konsultantske usluge EUR 318 hiljada i ostalo.

Primljeni avansi se odnose na primljene avanse za kredite u iznosu od EUR 974 hiljade, na lizing u iznosu od EUR 49 hiljada i ostalo.

25. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2019. godine, subordinisani dug u iznosu od EUR 5.502 hiljade (31. decembra 2018. godine: EUR 5.502 hiljade) odnosi se na subordinisane, dugoročne kredite primljene od Addiko Bank AG, Beč. Subordinisani dug odobren je na 10 godina, 16. decembra 2016. godine sa jednokratnim rokom dospjeća na dan 16. decembra 2026. godine uz kamatnu stopu od 13% na godišnjem nivou. Sve obaveze koje proističu iz ovih ugovora se smatraju subordinisanim, odnosno u slučaju likvidacije ili stečaja Banke, otplaćuju se samo nakon isplate obaveza prema svim ostalim povjeriocima. Subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital I ili dopunski kapital II u skladu sa odredbama CBCG o adekvatnosti kapitala banaka, i doprinosi održavanju stabilnog i konzistentnog koeficijenta adekvatnosti kapitala Banke.

26. KAPITAL I OSTALE REZERVE

a) Akcijski kapital

Na dan 31. decembra 2019. godine akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti EUR 1 hiljadu.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	31.12.2019.			31.12.2018.		
	Broj akcija	U EUR	% učešća	Broj akcija	U EUR	% učešća
Addiko Bank AG, Beč	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00
	125.100	125.100	100,00	125.100	125.100	100,00

Osnovna zarada po akciji u hiljadama EUR:

Osnovna zarada/gubitak po akciji	31.12.2019.	31.12.2018.
Dobit / (gubitak) Banke (000 EUR)	3.369	2.341
Ponderisani broj akcija	125.100	125.100
Osnovni dobitak / gubitak po akciji	26,93	18,71

b) Ostale rezerve

Banka je na 31. decembar 2019. godine na stanju ostalih rezervi imala EUR 74 hiljade zbog preuzetih obaveza od strane matične Banke iz prethodne godine.

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA

Vanbilansna evidencija	31.12.2019.	31.12.2018.
Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:		
Izdane garancije:		
- plative	2.298	2.814
- činidbene	5.148	4.668
- ostale (carinske)	465	339
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	43	-
Preuzete neopozive obaveze za neiskorišćene odobrene kredite	13.229	18.151
Ukupno preuzete i potencijalne obaveze	21.183	25.972
Druge vanbilansne pozicije:		
primljene garancije od drugih banaka	654	964
sredstva obezbjeđenja	310.888	309.253
ostale vanbilansne stavke	392	155
Ukupno	333.117	336.344

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA (nastavak)

	31.12.2019.	31.12.2018.
Druge vanbilansne pozicije:		
otpisani krediti	4.841	3.348
ostala otpisana potraživanja	1.132	850
Stečena aktiva - potencijalna imovina	2.382	2.382

Garancije su date klijentima Banke za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla.

Na dan 31. decembra 2019. godine, Banka je procijenila rezervu za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama u iznosu od EUR 537 hiljada (31. decembra 2018. godine: EUR 624 hiljade). Ova rezerva je iskazana kao obaveza u bilansu stanja (Napomena 24).

Na dan 31. decembra 2019. godine, Banka je u vanbilansu imala aktivu koja u skladu sa MRS 37 nije zadovoljavala uslov da bude priznata kao bilansna imovina, ali je u skladu sa MRS 37 u obavezi da ih objelodani.

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi ADDIKO grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha prikazani su u sljedećim tabelama:

Potraživanja	31.12.2019.	31.12.2018.
Korespondentni računi kod inostranih banaka:		
- Addiko Bank DD, Slovenija	187	85
- Addiko Bank DD, Sarajevo	20	16
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	20	62
- Addiko Bank A.D., Beograd	196	100
- Addiko Bank DD, Zagreb	1.892	1.269
- Addiko AG, Beč	552	495
Ukupno korespondentni računi	2.867	2.027
Potraživanja po kreditnim karticama:		
- Addiko Bank A.D., Beograd	-	2
- Addiko Bank DD, Zagreb	13	1
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	1	53
Ukupno potraživanja po kreditnim karticama	14	56
Ostala finansijska potraživanja:		
- Addiko AG, Beč	60	-
Ukupno ostala finansijska potraživanja	60	-
Ukupno potraživanja	2.941	2.083

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Obaveze	31.12.2019.	31.12.2018.
Pozajmljena sredstva od banaka:		
- Addiko AG, Beč	5.000	-
- Addiko Bank DD, Zagreb	-	-
- Addiko Bank DD, Ljubljana	-	3.500
Razgraničena kamata:		
- Addiko AG, Beč	-	-
- Addiko Bank DD, Ljubljana	-	33
Ukupno pozajmljena sredstva od banaka	5.000	3.533
Ostale obaveze:		
- Addiko Bank DD, Zagreb	51	15
- Addiko AG, Beč	155	81
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	-	52
- Addiko Bank A.D., Beograd	73	41
- Addiko Bank D.D, Sarajevo	7	17
- Addiko Bank D.D, Slovenija	-	25
Ukupno ostale obaveze	286	231
Subordinisani dug:		
- Addiko AG, Beč	5.502	5.502
Ukupno obaveze	10.788	9.266
Obaveze, neto	(7.847)	(7.183)
Prihodi	31.12.2019.	31.12.2018.
Prihodi od kamata:		
- Addiko AG, Beč	4	3
Ukupno prihodi od kamata	4	3
Prihodi od naknada i provizija:		
- Addiko Bank DD, Zagreb	21	19
Ukupno prihodi od naknada	21	19
Ostali prihodi:		
- Addiko AG, Beč	125	31
Ukupno ostali prihodi	125	31
Ukupno prihodi	150	53

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Rashodi	31.12.2019.	31.12.2018.
Rashodi kamata:		
- Addiko AG, Beč	(750)	(751)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(7)	(498)
- Addiko Bank D.D, Slovenija	(1)	(25)
Ukupno rashodi kamata	(758)	(1.274)
Rashodi naknada i provizija:		
- Addiko AG, Beč	(12)	(17)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(6)	(9)
- Addiko Bank A.D., Beograd	(1)	(1)
Ukupno rashodi naknada	(19)	(27)
Opšti i administrativni troškovi:		
- Addiko AG, Beč	(146)	(90)
- Addiko Bank DD, Zagreb	(170)	(133)
- Addiko Bank A.D., Beograd	(69)	(46)
- Addiko Bank D.D, Sarajevo	(20)	(21)
Ukupno opšti i administrativni troškovi	(405)	(290)
Ukupno rashodi	(1.182)	(1.591)
Rashodi, neto	(1.032)	(1.538)
Vanbilans	31.12.2019.	31.12.2018.
Primljene garancije		
- Addiko Bank A.D., Banja Luka	30	10
Ukupno	30	10

Na dan 31. decembra 2019. godine, krediti zaposlenima iznose EUR 2.769 hiljada uključujući i izloženost po kartičnim proizvodima, overdraftu i lizingu (31. decembra 2018. godine: EUR 3.417 hiljade). Krediti se najvećim dijelom odnose na stambene kredite sa prosječnom kamatnom stopom od 3,39% na godišnjem nivou (31. decembra 2018. godine: 3,45%). Gotovinski krediti zaposlenima u 2019. godini odobravani su po kamatnoj stopi od 6,99 do 9,59% (u 2018. godini odobravani su po istom rasponu kamatnih stopa: od 6,99 do 9,59%).

Ukupan iznos bruto naknada, koje obuhvataju zarade i naknade zarada isplaćene tokom 2019. godine licima sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima (Uprava Banke, direktori sektora i odjeljenja Banke) iznosi EUR 1.206 hiljada (2018. godine: EUR 1.206 hiljada).

29. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI(za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31.12.2019.	31.12.2018.
Gotovina u blagajni u eurima	6.577	6.394
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	879	928
Žiro račun	14.112	23.656
Korespodentni račun kod inostranih banaka	4.763	4.625
Korespodentni račun kod domaćih banaka	-	3
Obavezna rezerva kod Centralne banke	12.398	13.427
Ukupno	38.729	49.033

30. SUDSKI SPOROVI

Pasivni postupci

Na dan 31. decembra 2019. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica. Broj sudskih sporova pokrenutih protiv Banke na dan 31. decembar 2019. godine je 55. Broj postupaka protiv Banke pokrenutih od strane fizičkih lica je 44, a od strane pravnih lica je 11. Predmet spora u većini predmeta su: poništavanje ugovora o hipoteci, poništavanje ugovora o kreditu, utvrđivanje prava vlasništva, i slično. Po procjeni advokatskih kancelarija i pravne službe Banke, ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 17.168 hiljada, bez eventualnih zateznih kamata koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova. Banka očekuje uspjeh u sporu u većini predmeta.

U skladu sa MRS 37 izvršeno je rezervisanje za sudske sporove i to za 8 predmeta u ukupnom iznosu od EUR 35 hiljada.

Aktivni postupci

Banka učestvuje kao povjerilac u izvršnim predmetima naplate potraživanja za 415. klijenta čija izloženost na dan 31. decembra 2019. godine iznosi EUR 5.165 hiljada.

Predmet spora u većini predmeta pokrenutih protiv fizičkih lica, malih i srednjih preduzeća je namirenje duga nastalog po osnovu neplaćanja obaveza po kreditu, putem tužbe, predloga za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave kroz prodaju nepokretnosti, blokadom računa pravnog lica, koje je dalo mjenicu i mjenično ovlašćenje kao obezbjeđenje kredita fizičkog lica, sudskim izvršenjem blokade zarade klijenta i/ili žiranata, a na osnovu administrativne zabrane i slično. Ukupna vrijednost ovih sporova na dan 31. decembra 2019. godine je EUR 2.289 hiljada.

Broj sudskih sporova koje za Banku vode advokatske kancelarije na 31. decembar 2019. godine je 26. (od čega protiv malih i srednjih preduzeća: 10). Banka je kao povjerilac započela postupak prodaje nepokretnosti u izvršnom postupku i postupku vansudske prodaje nepokretnosti za 26. klijenata čija izloženost na dan 31. decembra 2019. godine iznosi EUR 2.876 hiljada.

31. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Nakon 31. decembra 2019. godine nije bilo događaja koji bi uticali na korekcije i/ili objelodanjivanja u finansijskim iskazima za 2019. godinu.

Addiko Bank

Godišnji izvještaj 2019

Addiko Bank AD Podgorica

Sadržaj

Obraćanje glavnog izvršnog direktora	4
Članovi Uprave	5
Opšte informacije	6
Opšti ekonomski uslovi	7
Značajni ekonomski događaji	7
Finansijski razvoj banke	12
Analiza nefinansijskih pokazatelja poslovanja	15
Finansijski instrumenti	19
Korporativno upravljanje	26
Upravljanje rizicima	34
Appendix to the Financial Statements	35
Sistem interne kontrole za računovodstvene procedure	36
Predviđanja i planirani razvoj	37

OBRAĆANJE GLAVNOG IZVRŠNOG DIREKTORA

Poštovane kolege, klijenti i partneri,

Na putu izgradnje i održavanja uspješnog i dugoročnog poslovanja, pored finansijskih rezultata, ključni faktori uspjeha su usredsređenost na strategiju i snažan tim. U 2019. godini, Addiko Bank AD Podgorica postigla je odlične rezultate na svim nivoima i sa ponosom vas obavještavamo da je 2019. godina bila najuspješnija godina u istoriji poslovanja banke.

Iz finansijske perspektive, Addiko banka je ostvarila dobit nakon oporezivanja u iznosu od 3.4 miliona EUR, što je za 1.0 milion EUR više u poređenju sa 2018. godinom. Sprovođenje naše strategije koja je usmjerena na odobravanje gotovinskih kredita fizičkim licima i kreditiranje sektora malih i srednjih preduzeća doprinijelo je povećanju neto prihoda od kamata za 5.1%, tj. isti je porastao sa 10.3 miliona EUR u 2018. godini na 10.8 miliona EUR u 2019. godini. Neto prihod od naknada uvećan je za 39.6%, tj. sa 1.1 milion EUR koliko je iznosio u 2018. godini na iznos od 1.5 miliona EUR u 2019. godini. Nadalje, Banka je održala jaku kapitalnu poziciju sa koeficijentom adekvatnosti kapitala iznad zakonskog minimuma od 10.0%. Ukupan koeficijent kapitala na kraju 2019. godine iznosio je 15.3% (u 2018. godini je iznosio 14.0%). Naši ključni pokazatelji uspješnosti ukazuju na dobro poslovanje koje počiva na stabilnoj i čvrstoj finansijskoj osnovi.

Pored finansijskog uspjeha ostvarenog u 2019. godini, koji je čvrst dokaz rastućeg zadovoljstva klijenata našim pristupom i efikasnim poslovnim procesima, veoma smo ponosni i što smo sada dio bankarske grupacije listirane na berzi, što dokazuje da postoji potražnja za specijalizovanom bankom koja svojim jednostavnijim i fokusiranim modelom predstavlja izazov tradicionalnim univerzalnim bankama, pružajući potrošačima i malim i srednjim preduzećima pogodnost i brzinu.

Digitalizacija predstavlja bitan dio uspješne poslovne strategije i dovela je do promjena koje se ogledaju u transformaciji bankarskog poslovanja i očekivanja klijenata. Transformacijom našeg koncepta prodaje usredredili smo se na poboljšanje fizičke i digitalne dostupnosti naših usluga, dok istovremeno pratimo najnovije trendove, potrebe i želje klijenata. Novine uvedene u 2019. godini, kao što su projekat Bank@Work, oCRM rješenja i unaprijeđena APS kreditna aplikacija, dokaz su našeg kontinuiranog nastojanja da unaprijedimo kvalitet poslovanja na svim nivoima. Kada su u pitanju novi proizvodi, uveli smo kreditnu karticu „3 u 1“ koja pruža 3 mogućnosti u jednoj kartici. Gore navedenim inicijativama Banka je potvrdila svoj inovativni pristup u sprovođenju strategija sa jasnom usmjerenošću na potrebe klijenata. Nastavićemo da se fokusiramo na dalje poboljšanje sveukupnog iskustva naših klijenata u ključnim segmentima poslovanja, odnosno u oblasti kreditiranja stanovništva i malih i srednjih preduzeća, kroz primjenu E2E procesa i Ebanking/Mbanking rješenja sa ciljem da ispunimo naše obećanje pružanja jednostavnog bankarstva.

Bitan činilac našeg napredovanja jeste kontinuirano ulaganje u edukaciju našeg kadra. Razvoj vještina i kapaciteta kako rukovodećeg tako i operativnog nivoa pokazalo se kao faktor od najveće važnosti za uspjeh Banke. Štaviše, u 2019. godini Addiko banka je uvela Change.me platformu za promovisanje novih ideja i inicijativa koje će pružiti nove mogućnosti širenja našeg poslovanja, a za koje će zaposleni kao nosioci ideja biti nagrađeni.

U 2020. godini očekuju nas novi izazovi. Regulatorna ograničenja u jednoj od ključnih oblasti poslovanja, gotovinskih kredita za fizička lica, zahtijevaće pronalaženje novih pristupa kako bismo nastavili putem uspjeha, ali sam uvjeren da smo veoma dobro pripremljeni i da posjedujemo iskustvo za pronalaženje pravih odgovora na ove izazove.

Uzevši u obzir sve činjenice, Addiko Bank AD Podgorica pokazala se kao uspješna u 2019. godini, sa odličnom perspektivom za dalje unapređenje u narednom periodu. Činjenica da imamo odličan tim, rastuću bazu klijenata i jasnu misiju da im omogućimo jednostavno bankarstvo, doprinijeće realizaciji naših ambicioznih ciljeva za 2020. godinu.

Stoga, u ime Uprave banke želio bih da zahvalim svim našim klijentima i poslovnim partnerima za njihovo kontinuirano povjerenje, kao i našim kolegama za njihov doprinos i posvećenost bez kojih ne bismo bili u mogućnosti da postignemo ovako izvanredne poslovne rezultate.

S poštovanjem,

Christoph Schoen, glavni izvršni direktor

Addiko Bank AD Podgorica

ČLANOVI UPRAVE BANKE

Christoph Schoen, glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora operacija
- Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Odjeljenja interne revizije
- Odjeljenja za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma
- Odjeljenja za pravne poslove
- Ekspertske funkcije za poslove upravljanja ljudskim resursima
- Ekspertske funkcije - Kancelarija glavnog izvršnog direktora
- Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Ekspertske funkcije za organizaciju, upravljanje procesima i projektima
- Ekspertske funkcije za korporativne komunikacije

Rade Bajić, izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora za ocjenu rizika poslova na malo
- Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Odjeljenja za kontrolu rizika
- Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama
- Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje

Miloš Miketić, izvršni direktor za komercijalne poslove

Odgovoran za rad sljedećih organizacionih djelova:

- Sektora prodaje proizvoda na malo
- Sektora za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima
- Ekspertske funkcije za marketing
- Odjeljenje za podršku prodaje proizvoda na malo, interne kontrole i upravljanje kvalitetom usluga

Izveštaj Uprave za 31. decembar 2019. godine

1. Opšte informacije

1.1. Osvrt na razvoj Banke

Addiko Bank AD Podgorica (u daljem tekstu „Addiko banka“, „Addiko“ ili „Banka“) u vlasništvu je Addiko Bank AG (u daljem tekstu „Addiko Grupa“ ili „Grupa“).

Addiko Grupa sastoji se od Addiko Bank AG, licencirane matične banke registrovane u Beču u Austriji, čije poslovanje uređuje austrijski Regulator finansijskih tržišta, kao i od šest podružnica koje su registrovane, licencirane i posluju u pet zemalja centralne i istočne Evrope: Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina (dvije banke), Srbija i Crna Gora.

Na osnovu svoje fokusirane strategije, Addiko banka se pozicionirala kao specijalizovana banka za poslove sa stanovništvom i malim i srednjim preduzećima, sa fokusom na razvoju usluga kreditiranja i plaćanja („oblasti koje su u fokusu“) putem ponude neobezbjedeđenih kredita za potrošače i kredita za obrtni kapital za mala i srednja preduzeća. Kreditni portfolio Addiko banke koji čine stambeni krediti, javna kreditiranja i korporativni krediti („oblasti koje nisu u fokusu“) postepeno se smanjuje, čime se obezbjeđuje likvidnost i kapital za rast u poslovanju sa stanovništvom i malim i srednjim preduzećima.

Addiko banka svojim klijentima pruža savremeno korisničko iskustvo u skladu sa strategijom jednostavnog bankarstva - „fokus na bitno, efikasnost i jednostavna komunikacija“. Bankarski proizvodi i usluge su standardizovani, naročito u segmentu stanovništva i malih i srednjih preduzeća, kako bi se poboljšala efikasnost, smanjili rizici i održao kvalitet aktive.

Privredno društvo Al Lake (Luxembourg) S.a.r.l., koje je u indirektnom vlasništvu fondova kojima upravlja društvo Advent International i Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj (EBRD), na dan izvještavanja bilo je direktni vlasnik Addiko Grupe. Dana 12. jula 2019. godine, Addiko Bank AG listirana je na Bečkoj berzi, čime je učešće društva Al Lake (Luxembourg) S.a.r.l. smanjeno na 44.99%, dok je ostatak u slobodnom prometu (*eng. free float*). Drugog dana trgovanja, 15. jula 2019. godine, Addiko Bank AG primljena je na ATX Prime tržište.

1.2. Informacije o registraciji

Shodno dozvoli za rad izdatoj od strane Centralne banke Crne Gore, Banka može da obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično za svoj račun.

Pored navedenog, Banka može obavljati i druge bankarske poslove, odnosno da:

- Izdaje garancije i preuzima druge obaveze;
- Kupuje i naplaćuje potraživanja;
- Izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente (uključujući kreditne kartice, putne i bankarske čekove);
- Platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- Trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta: stranim sredstvima plaćanja uključujući mijenjačke poslove, valutnim i kamatnim instrumentima;
- Prikupljanje podataka, izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti preduzeća i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- Depo poslove;
- Usluge čuvanja u sefovima.

1. Opšte informacije (nastavak)

1.3. Informacije o kupovini sopstvenih akcija

Tokom 2019. godine, Banka nije otkupljivala sopstvene akcije.

Na dan 31. decembra 2019. godine, akcijski kapital Banke čini 125.100 običnih akcija nominalne vrijednosti 1 hiljadu EUR.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2019. i 2018. godine je sljedeća:

Naziv Akcionara	Broj akcija	2019			2018	
		U hiljadama EUR	% Učešća	Broj akcija	U hiljadama EUR	% Učešća
Addiko Bank AG, Vienna	125.100	125.100	100%	125.100	125.100	100%
Ukupno	125.100	125.100	100%	125.100	125.100	100%

2. Opšti ekonomski uslovi

2.1. Ekonomski razvoj u 2019. godini

U Crnoj Gori, usporavanje rasta bilo je posebno oštro sa 5.1% u 2018. godini, na procijenjenih 3.3% u protekloj godini, kao rezultat fiskalne konsolidacije usljed visokog javnog (i spoljnog) duga, uz smanjenje troškova koji padaju na teret javnih investicionih projekata. Dalji rast procijenjen je na 3.0% u 2020. godini, te 2.9% u 2021. godini, kao direktna posljedica slabljenja investicione aktivnosti i pada privatne i javne potrošnje. Trenutna strategija Vlade je da osigura fiskalni suficit u periodu 2020-2022, kao podršku smanjenju javnog duga na 62% BDP-a. Uzimajući u obzir visok nivo korporativnog i privatnog duga, tempo ekspanzije kredita može oslabiti sa njegove trenutno prilično visoke stope koja prelazi 6% godišnje¹.

3. Značajni događaji u 2019. godini

3.1. Addiko Grupa se kotira na berzi

Addiko Banka AD Podgorica dio je Addiko Bank AG čije su akcije dana 12. jula 2019. godine, primljene na službeno tržište Bečke berze i počele su da se kotiraju na ATX Prime tržišnom segmentu.

Na osnovu ukupnog broja od 19.500.000 akcija i cijene od 16.0 EUR po akciji, odražava tržišnu kapitalizaciju od 312.0 miliona EUR. Ova inicijalna javna ponuda bila je treća i tada najveća na listingu na najkvalitetnijem segmentu Bečke berze ove godine, a bila je i najveća na listingu u evropskom finansijskom sektoru u 2019. godini.

Drugog dana trgovanja, 15. jula 2019.godine, Addiko Bank AG primljena je na ATX Prime tržište.

3.2. Rejting agencija „Moody's“ po prvi put je dodijelila ba2 osnovnu kreditnu ocjenu za Addiko Bank AG

Dana 04. aprila 2019. godine, Addiko Bank AG matična banka Addiko Bank AD Podgorica, po prvi put je od agencije „Moody's Investors Service“ dobila ba2 osnovnu kreditnu ocjenu (BCA), usklađenu BCA i Ba2(cr)/NP(cr) procjenu rizika druge ugovorne strane. Istovremeno, Addiko Bank AG je od pomenute rejting agencije dobila Ba3 dugoročni i NP kratkoročni rejting depozita i rejting rizika druge ugovorne strane. Pregled dugoročnog rejtinga depozita Addiko Grupe je stabilan.

¹ Bečki institut za internacionalne ekonomske studije Austrija (wiiw)

3. Značajni događaji u 2019. godini (nastavak)

3.2. Rejting agencija „Moody's“ po prvi put je dodijelila ba2 osnovnu kreditnu ocjenu za Addiko Bank AG (nastavak)

Dana 11. oktobra 2019. godine, agencija „Moody's“ je dodijelila Ba3 dugoročni rejting u lokalnoj valuti, za planirano emitovanje subordiniranih obveznica od strane Addiko Grupe, i stavila je na razmatranje ocjenu rejtinga radi poboljšanja.

Istovremeno, rejting agencija je stavila na razmatranje poboljšanje dugoročni i kratkoročni Ba3/NP rejting depozita Addiko Grupe, kao i Ba2(cr)/NP(cr) dugoročne i kratkoročne procjene rizika druge ugovorne strane i analizu Ba3/NP rejtinga rizika druge ugovorne strane.

Dana 06. decembra 2019. godine, agencija „Moody's“ je potvrdila rejtinge za Addiko Bank AG (stabilan pregled), čime je zaključila pregled rejtinga za Addiko banku koji je započeo 11. oktobra 2019. godine, a koji reflektuje saopštenje Grupe od 19. novembra 2019. godine, da odlaže planirano emitovanje subordinisanog duga.

3.3. Finansijski pokazatelji

Banka nastavlja svoj put ka postizanju odgovarajućeg povraćaja kapitala i pokazuje značajan napredak ostvarivši profit prije oporezivanja u iznosu od 3.4 miliona EUR (2018: 2.3 miliona EUR), što predstavlja povećanje za 44% u odnosu na prethodnu godinu.

Ovo je rezultat aktivnog fokusiranja na izmjeni kreditnog portfolija od manje profitabilnih segmenata kao što su stambeni krediti i finansiranje državnih institucija, ka profitabilnijem kreditiranju fizičkih lica i malih i srednjih preduzeća. Uzimajući u obzir kvalitetne kredite, Banka je nadalje povećala udio ova dva glavna segmenta na 84% (2018: 76%), pri čemu je kreditni portfolio održala na skoro stabilnom nivou (-1% u 2019. godini). Neto prihod od kamata ostvario je rast od 5.1% u poređenju sa prošlom godinom, sa povećanom kamatnom maržom na 4.7% (2018: 4.1%) kao rezultat većeg učešća visoko profitabilnih segmenata, kao i optimizacije likvidnosti posredstvom cijene depozita i optimizacijom stanja istih.

Neto prihod od naknada i provizija ostvario je rast od 39.6%, te iznosi 1.5 milion EUR u 2019. godini (2018: 1.1 milion EUR), najviše zbog rasta u segmentu stanovništva, novim modelima naknada i paketima proizvoda.

Poslovni rashodi iznosili su 9.6 miliona EUR i ostali su nepromijenjeni kao rezultat disciplinovanog i postojanog upravljanja troškovima (2018: 9.5 miliona EUR).

Banka je održala jaku kapitalnu poziciju sa koeficijentom adekvatnosti kapitala iznad zakonskog minimuma 10.0%. Ukupni koeficijent kapitala na kraju 2019. godine iznosio je 15.3% (2018: 14.0%).

Banka je nastavila sa snažnim fokusom na smanjenje nekvalitetnih izloženosti kroz aktivnosti na izmjenama plana otplate i naplate. Ovo je rezultiralo do daljeg smanjenja pomenutih izloženosti na 8.0 miliona EUR (2018: 8.2 miliona EUR).

Na kraju 2019. godine, rizični profil najbolje oslikava konzervativna pokrivenost od rizika od 79% (2018: 79%) i koeficijent nekvalitetne izloženosti od 3.9% (2018: 4.0%). Na pozitivan razvoj očekivanih kreditnih gubitaka uticale su uspješno sprovedene mjere restrukturiranja kod malih i srednjih preduzeća.

3.4. Transformacija ka kanalima prodaje izvan ekspozitura i digitalni razvoj

3.4.1. Bolje iskustvo klijenata sa efikasnom transformacijom distribucije usluga

Addiko banka posvećena je ispunjavanju datog obećanja o pružanju jednostavnog bankarstva i savremenog iskustva klijentima. Važan dio ovog cilja jeste dalji razvoj i integracija digitalnih kanala banke na svim dodirnim tačkama sa klijentima.

U skladu sa tim, Addiko banka je započela proces transformacije svog modela distribucije usluga kako bi išla u korak sa potrebama tržišta i klijenata, a koje kontinuirano evoluiraju.

Realizacija ciljnog miksa kanala koja se trenutno sprovodi, u skladu je sa datim obećanjem efikasnosti i jednostavnosti. Promjene su vidljive na nekoliko nivoa i klijenti imaju veći broj mogućnosti za rukovanje gotovinom, time što im je omogućen pristup većem broju opcija za samousluživanje.

3. Značajni događaji u 2019. godini (nastavak)

3.4.1. Bolje iskustvo klijenata sa efikasnom transformacijom distribucije usluga (nastavak)

Digitalni kapaciteti Banke se kontinuirano razvijaju sa ciljem unapređenja i obogaćenja korisničkog iskustva na mobilnoj aplikaciji i platformi internet bankarstva. Addiko banka takođe koristi jednu od svojih najboljih mogućnosti - transformisanje klasične uloge zaposlenih u ekspoziturama u jednu kompleksniju ulogu, omogućujući im da pruže uslugu klijentima van banke, odnosno na njihovom radnom mjestu. U okviru koncepta Bank@Work, klijenti dobijaju savjete koji se odnose na njihove finansijske potrebe.

3.4.2. Digitalna transformacija

Uspjeh Addiko banke u prethodnim godinama u velikoj mjeri je bio rezultat digitalne strategije kao suštinskog dijela poslovne strategije, koja je ujedno lider u vođenju transformacije bankarskog poslovanja.

Stoga, Addiko banka u kontinuitetu radi na modernizaciji, poboljšanju i digitalnoj transformaciji svog poslovanja na svim nivoima - procesnom, proceduralnom, operativnom, proizvodnom i uslužnom nivou, čime se pokazuje posvećenost Banke u pružanju jednostavnih bankarskih usluga.

Prošle godine pokrenuta je aplikacija „Addiko Business Ebank“ kako bi se pravnim licima obezbijedio pristup novim digitalnim uslugama. Banka nastavlja da ulaže u digitalna rješenja kao bitan faktor rasta poslovanja, pogodnosti i vrijednosne propozicije koja se temelji na brzini. U toku 2019. godine, Banka je pružila potpunu uslugu na tom polju (osim za gotovinski promet), pravnim licima i njihovim zaposlenima koji su klijenti Banke posredstvom koncepta Bank@Work. Na ovaj način, klijenti imaju jedinstvenu mogućnost da komuniciraju sa zaposlenima iz Addiko banke na svom radnom mjestu, na isti način kao da su posjetili neku od ekspozitura.

U trećem kvartalu 2019. godine, Addiko banka je započela implementaciju oCRM rješenja („Operativno upravljanje odnosima sa klijentima“) čiji je glavni cilj da obezbijedi personalizovane proizvode, koji su prilagođeni posebnim potrebama klijenata na osnovu njihovih prethodnih aktivnosti. Dio ove aplikacije čini i CM modul (Upravljanje prodajnom kampanjom) koji pruža mogućnost targetiranja posebne grupe klijenata putem različitih kanala komunikacije.

U četvrtom kvartalu 2019. godine, Banka je unaprijedila postojeću APS aplikaciju koja pokriva cjelokupan postupak bez posrednika (eng. end to end) za fizička lica. Banka je sada u prilici da pruži isti optimizovani postupak odobravanja prekoračenja i kreditnih kartica, koji je usklađen na nivou Grupe. Banka je nadalje unaprijedila RPA (robotsku automatizaciju procesa) za knjiženje rata kredita i na taj način smanjila vrijeme čekanja za svoje klijente.

Kao važan dio svoje strategije, Banka u kontinuitetu radi na optimizaciji internih procesa kroz digitalnu transformaciju. U 2019. godini, Banka je pokrenula dvije aplikacije za interne procese („Vacations“ i „Travel Orders“), koje imaju integrisan i automatizovan Approval Workflow model. Stoga, zaposleni provode manje vremena na ovakvim poslovima i Banka u svakom trenutku ima precizan status svakog zahtjeva.

3.4.3. Ekspoziture

Na kraju 2019. godine, Addiko Bank AD Podgorica ima ukupno 11 ekspozitura koje se nalaze u 9 crnogorskih gradova. Ova fizička raspodjela je optimalna za sprovođenje strategije Banke koja u fokusu ima stanovništvo i mala i srednja preduzeća, u kontekstu povećanja interesovanja klijenata za digitalnim kanalima.

Sa željenom clicks&bricks ravnotežom, Addiko banka je u mogućnosti da sagleda iskustva klijenata i da pruži usluge visokog kvaliteta koje su u skladu sa njihovim potrebama i savremenim kretanjima.

3.5. Kontinuirano upravljanje troškovima i povećanje efikasnosti

Sa stalnim fokusom na proces optimizacije i uspostavljanju efikasne, agilne i integrisane organizacije, dalje inicijative su podstaknute.

Addiko banka izuzetno je pozicionirana za dalje značajno povećanje sveukupne efikasnosti i sa pozitivnim efektima na koeficijent troškova i neto prihoda (CIR).

4. Finansijski razvoj Banke

4.1. Bilans stanja

	000 EUR		
	2019	2018	(%, pts)
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	33.967	44.405	-24%
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	188.687	189.902	-1%
Kredit i potraživanja od banaka	4.748	4.614	3%
Kredit i potraživanja od klijenata	183.643	185.112	-1%
Ostala finansijska sredstva	296	176	68%
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	4	-100%
Ostala finansijska sredstva	5	4	25%
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.105	1.224	-10%
Nematerijalna sredstva	1.754	1.110	58%
Tekuća poreska sredstva	1	-	100%
Ostala sredstva	1.812	1.286	41%
UKUPNA SREDSTVA	227.331	237.931	-4%
OBAVEZE			
Finansijska sredstva koja se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	192.797	206.837	-7%
Depoziti klijenata	170.722	187.366	-9%
Kredit banaka i centralnih banaka	5.012	3.533	42%
Kredit klijenata koji nijesu banke	17.063	15.938	7%
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	35	38	-8%
Ostale finansijske obaveze	35	38	-8%
Rezerve	1.578	1.835	-14%
Ostale obaveze	2.762	2.431	14%
Subordinisani dugovi	5.502	5.502	0
UKUPNE OBAVEZE	202.674	216.643	-6%
KAPITAL			
Akcijski kapital	125.100	125.100	0%
Gubitak iz prethodnih godina	(103.886)	(106.227)	-2%
Dobit tekuće godine	3.369	2.341	44 %
Ostale rezerve	74	74	0
Ukupan kapital	24.657	21.288	16%
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE	227.331	237.931	-4%

4. Finansijski razvoj Banke (nastavak)

4.2. Analiza bilansa stanja

Iskaz o finansijskim pozicijama Banke pokazuje jednostavnu i postojanu strukturu aktive - više od 80% ukupne aktive čine neto krediti i veći dio njih je već u oblasti koja je u fokusu. Štaviše, znatan dio aktive čine gotovinske rezerve. Banka je nastavila da mijenja kompoziciju poslovanja od niskoprofitabilnih proizvoda kao što su stambeni krediti i javno finansiranje ka visokoprofitabilnim proizvodima sa potrošačima i malim i srednjim preduzećima. Ovo se ogleda u povećanom udjelu ova dva segmenta u bruto kvalitetnom kreditnom portfoliju 84% (2018: 76%). Rezultat u novim plasmanima u ovim segmentima koji su u fokusu u toku posljednjih 12 mjeseci jasno ukazuje na to da Banka sprovodi svoju poslovnu strategiju, sa porastom bruto kvalitetnih kredita za (+10.8%) za potrošače, te (+5.3%) za mala i srednja preduzeća.

U 2019. godini, ukupna aktiva Banke se neznatno smanjila i iznosi 227.3 miliona EUR (2018: 237.9 miliona EUR).

Gotovinske rezerve su se smanjile na 34.0 miliona EUR (2018: 44.4 miliona EUR). Ovo je prije svega rezultat optimizacije cijena i stanja na strani depozita.

Ukupni krediti i potraživanja smanjeni su na 188.7 miliona EUR, sa 189.9 miliona EUR koliko su iznosili na kraju 2018. godine:

- Krediti i potraživanja od kreditnih institucija (neto) su neznatno povećana za 0.1 miliona EUR, tj. na 4.7 miliona EUR (2018: 4.6 miliona EUR);
- Krediti i potraživanja od klijenata (neto) smanjena su za 1.5 miliona EUR, tj. na 183.6 miliona EUR (2018: 185.1 miliona EUR). U skladu sa strategijom Banke, u okviru kredita i potraživanja od klijenata, kompozicija modela poslovanja nastavlja da se mijenja u toku perioda izvještavanja, sa povećanim udjelom kvalitetnih kredita namijenjenih fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima, što je neutralizovano smanjenjem kredita koji se odnose na stambena i javna kreditiranja.

Materijalna sredstva su neznatno smanjena na 1.1 miliona EUR, u poređenju sa 1.2 miliona EUR koliko su iznosila u 2018. godini, dok su nematerijalna sredstva uvećana na 1.8 miliona EUR (2018: 1.1 milion EUR), kao rezultat investicija u poboljšanje digitalnih mogućnosti Banke i IT projekata čiji je cilj bio povećanje poslovne efikasnosti.

Ostala aktiva uvećana je na 1.8 miliona EUR (2018: 1.3 miliona EUR) zbog stečene aktive koja je rezultat uspješnog smanjenja nekvalitetnog kreditnog portfolija prekvalifikovanog u ovu poziciju sa namjerom prodaje u kratkom roku.

Na strani pasive, finansijske obaveze mjerene po amortizovanom trošku smanjene su na 192.8 miliona EUR (2018: 206.8 miliona EUR):

- Depoziti kreditnih institucija porasli su sa na 5.0 miliona EUR u 2019. godini (2018: 3.5 miliona EUR);
- Depoziti klijenata smanjeni su na 170.7 miliona EUR (2018: 187.4 miliona EUR) vođeni odlivom depozita javnog sektora;
- Depoziti ostalih klijenata porasli su na 17.1 miliona EUR (2018: 15.9 miliona EUR).

Rezervisanja su smanjena na 1.6 miliona EUR u 2019. godini (2018: 1.8 miliona EUR). Na ovakav razvoj događaja prvenstveno je uticalo smanjenje rezervisanja za kreditne obligacije i odobrene garancije, kao i upotreba rezervisanja za sudske sporove.

Ostala pasiva bilježi povećanje na 2.8 miliona EUR na kraju 2019. godine (2018: 2.4 miliona EUR), a obuhvata vremenska razgraničenja za usluge koje su pružene ali još uvijek nisu fakturisane, kao i obaveze za avanse primljene od klijenata.

Porast kapitala na 24.7 miliona EUR (2018: 21.3 miliona EUR), rezultat je postignute dobiti nakon oporezivanja ostvarene u toku 2019. godine.

4. Finansijski razvoj Banke (nastavak)

4.3. Bilans uspjeha

	000 EUR		
	2019	2018	(%, pts)
Prihodi od kamata i slični prihodi	13.954	14.471	-3.6%
Rashodi od kamata i slični rashodi	(3.113)	(4.155)	-25.1%
Neto prihodi od kamata	10.841	10.316	5.1%
Prihodi od naknada i provizija	3.451	3.026	14%
Rashodi naknada i provizija	(1.962)	(1.959)	0.2%
Neto prihodi od naknada i provizija	1.489	1.067	39.6%
Neto dobitak / gubitak usljed prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	6	-100%
Neto dobiti / gubici od kursnih razlika	280	197	42%
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	2	-	100%
Ostali prihodi	321	1.274	-74.8%
Troškovi zaposlenih	(4.485)	(4.503)	-0.4%
Troškovi amortizacije	(430)	(406)	5.9%
Opšti administrativni troškovi	(4.653)	(4.606)	1%
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjedjenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	70	(751)	-109.3%
Troškovi rezervisanja	(124)	(160)	-22.5%
Ostali rashodi	58	(93)	162.4%
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	3.369	2.341	43.9%
Porez na dobit	-	-	
NETO PROFIT	3.369	2.341	43.9%

4.4. Analiza bilansa uspjeha

Banka nastavlja svoj put ka postizanju odgovarajućeg povraćaja kapitala i pokazuje značajan napredak, ostvarivši profit prije oporezivanja u iznosu od 3.4 miliona EUR (2018: 2.3 miliona EUR), što predstavlja povećanje za 44% u odnosu na prethodnu godinu. Neto prihod od kamata ostvario je rast za 5.1% i iznosi 10.8 miliona EUR u 2019. godini (2018: 10.3 miliona EUR). Ovo je prvenstveno rezultat smanjenja troškova kamata za 1.0 milion EUR, koji iznosi -3.1 milion EUR u 2019. godini (2018: -4.2 miliona EUR), najviše kao rezultat inicijativa za izmjene kamatnih stopa.

Prihod od kamata iznosi 14.0 miliona EUR u 2019. godini, što je 0.5 miliona EUR manje u odnosu na prošlu godinu (2018: 14.5 miliona EUR).

Ovaj rezultat odražava povećanje redovnog prihoda od kamata u okviru oblasti koja je u fokusu, kreditiranje fizičkih lica, što je djelimično kompenzovalo smanjenje u okviru oblasti koje nisu u fokusu, tj. stambeno i javno kreditiranje. U poređenju sa prethodnom godinom, neto kamatna marža povećana je na 4.7% (2018: 4.1%).

4. Finansijski razvoj Banke (nastavak)

4.4. Analiza bilansa uspjeha (nastavak)

Ovakav pozitivan razvoj je takođe rezultat povećanog učešća visokoprotabilnih kredita namijenjenih potrošačima i malim i srednjim preduzećima, te fokusa Banke na utvrđivanju cijena usklađenih sa rizikom, i nadalje optimizacije viška likvidnosti, cijena depozita i optimizacije stanja depozita.

Neto prihod od provizija i naknada povećan je za 39.6% i iznosi 1.5 milion EUR u 2019. godini (2018: 1.1 milion EUR), najviše zbog rasta u segmentu stanovništva, novim modelima naknada i paketima proizvoda.

Neto prihod od kursnih razlika bio je pozitivan i iznosi 0.3 miliona EUR (2018: 0.2 miliona EUR).

Ostali neto prihodi (koji predstavljaju zbir ostalih poslovnih prihoda i ostalih poslovnih rashoda) iznose 0.4 miliona EUR u 2019. godini (2018: 1.2 miliona EUR). Ovaj pad uglavnom je podstaknut sljedećim: u 2018. godini, priznavanje 0.4 miliona EUR prihoda od osiguravajućeg društva za predmet za koji je Banka bila osigurana. Nadalje, u 2018. godini Banka je imala dobit od prodaje stečene aktive koja je prethodno bila otpisana u iznosu od 0.4 miliona EUR.

Poslovni rashodi ostali su skoro nepromijenjeni u 2019. godini, kada su iznosili -9.6 miliona EUR (2018: -9.5 miliona EUR), što odražava nastojanje Banke da optimizuje upravljanje troškovima.

Troškovi rezervisanja smanjeni su na -0.1 miliona EUR u 2019. godini (2018: -0.2 miliona EUR).

Zbog neto oslobođenja, troškovi kreditnih gubitaka bili su pozitivni i iznosili su 0.1 milion EUR (2018: -0.8 miliona EUR). Na pozitivan razvoj očekivanih kreditnih gubitaka uticalo je uspješno sprovođenje mjera restrukturiranja malih i srednjih preduzeća.

5. Analiza nefinansijskih ključnih pokazatelja poslovanja

5.1. Tržište i razvoj poslovanja

Strategija Addiko banke jeste ponuda jednostavnog bankarstva koje se fokusira na proizvode za finansijske potrebe stanovništva i malih i srednjih preduzeća, a koji se zasnivaju na efikasnosti i jasnoj i transparentnoj komunikaciji. U oblastima poslovanja sa fizičkim licima, fokus je usmjeren na pakete računa za isplate zarada, redovne transakcije i potrošačko kreditiranje, dok za mikro potrošače prioritet ima ponuda transakcionih usluga. Svoje obećanje straightforward bankarstva Addiko banka postiže posredstvom niza proizvoda koji su osmišljeni da zadovolje suštinske potrebe u bankarstvu za ključne segmente poslovanja. Sa ciljem ostvarivanja gore navedenog, Banka je investirala u procese upravljanja i automatizacije, te je na tržištu prepoznata kao nosilac digitalne transformacije. U toku 2019. godine, Banka je lansirala jedinstveni proizvod na crnogorskom tržištu, 3 u 1 kreditnu karticu sa 3 mogućnosti u jednom proizvodu. Sa ovom inovacijom, Banka je zaokružila postignuta poboljšanja u oblasti kartičarstva u 2019. godini. Predmetna poboljšanja uključuju uvođenje dostave PIN-a putem SMS-a, poboljšanje stepena bezbjednosti (3D Secure 2), kompletan online sistem odobravanja transakcija, poboljšanje Business debit kartice, te završetak najvećeg dijela strategijskih odluka za migracije na nivou portfolija sa Visa na Mastercard brend. Gore navedenom treba dodati i automatizovane procese odobravanja kreditnih kartica i prekoračenja, kao i automatizovanu realizaciju gotovinskih kredita, što stepen efikasnosti i zadovoljstva korisnika podiže na znatno viši nivo. Sve naprijed rečeno potvrđuje reputaciju Banke kao inovativne banke koja razumije potrebe tržišta, te u skladu sa tim prilagođava svoju ponudu. Ovo je takođe omogućilo efikasnost poslovanja, dok su istovremeno klijenti dobili jednostavno bankarstvo koje je stub strategije rada Banke.

5. Analiza nefinansijskih ključnih pokazatelja poslovanja (nastavak)

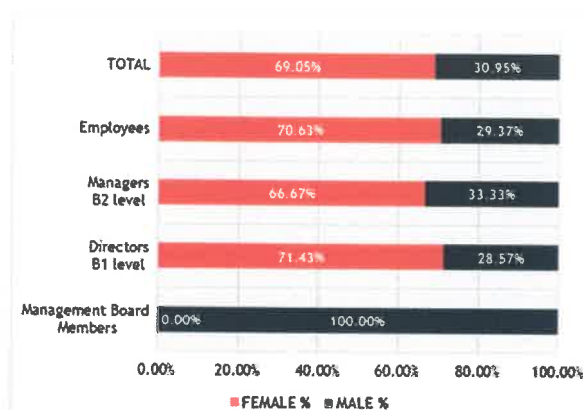
5.2. Upravljanje ljudskim resursima

5.2.1. Zaposleni

Zaposleni čine osnov za razvoj i uspjeh Addiko banke. U 2019. godini, Banka je nastavila da kreira pozitivno radno okruženje, te da unapređuje interne prakse u oblasti ljudskih resursa pripremajući se za sertifikaciju i prepoznavanje poslodavca koji radi na tome da postane poželjan poslodavac na tržištu. Potpisani su ugovori sa lokalnim univerzitetima i studentskim organizacijama u cilju razvijanja mogućnosti za obavljanje prakse, brojnih edukativnih predavanja i mogućnosti za profesionalni razvoj. Addiko banka učestvovala je u Vladinom programu za stručno osposobljavanje već četvrti put za redom. Takođe, inicijative za nefinansijske oblike priznanja zaposlenima i dalje su dio poslovanja, te je i protekle godine održana dodjela nagrade „Radnik godine“. U 2019. godini Banka je uvela Change.Me, platformu za promovisanje novih ideja i inicijativa, uz nagrađivanje zaposlenih za doprinos inovativnom razvoju. Odgovornost Addiko banke za svoje zaposlene ogleda se i u intenziviranom fokusu na internoj komunikaciji. Intranet banke je osvježen, a redovni sastanci sa Upravom banke održavaju se nekoliko puta godišnje, tokom kojih zaposleni imaju mogućnost da konstruktivno razgovaraju o strateški bitnim temama. U 2019. godini, Addiko banka nastavlja da promoviše svoj princip „Vrijednosti i ponašanja“ (komunicirati jednostavno, fokusirati se na bitno, postići efikasnost, šest zemalja - jedan pobjednički tim) kao stub dobrog poslovanja, razvoja talenata i poželjnog ponašanja na radnom mjestu.

5.2.2. Diversifikacija i jednake mogućnosti

U 2019. godini, Banka je sprovela politiku različitosti i inkluzije, potvrđujući time svoju posvećenost u formiranju tima koji odlikuju navedene karakteristike. Banka je uvela najbolju tržišnu praksu u ovoj grani industrije i obezbijedivši jednake mogućnosti koje će doprinijeti u stvaranju raznovrsne baze talentovanih kandidata, kao i otvorenog i inkluzivnog okruženja gdje principi jednakog tretmana za sve zaposlene i sprječavanje diskriminacije čine dio svakodnevice u Addiko banci. Odnos zaposlenih po polnoj strukturi se nalazi u tabeli ispod.

Slika 1 - Različitost i jednake mogućnosti

Raznovrsna radna snaga podrazumijeva širenje opsega iskustva, znanja, vještina i vrijednosti, što je ujedno i jedan je od ključnih faktora za unapređenje poslovanja Addiko banke, uključujući raznovrsni pristup, nezavisno mišljenje i inovacije.

5.2.3. Edukacije i obuke

Addiko banka vjeruje da samo visoko kvalifikovani zaposleni mogu da prate trendove i odgovore na izazove finansijskog tržišta.

Iz tog razloga, Banka obezbjeđuje kontinuiranu i sveobuhvatnu stručnu obuku svojih zaposlenih.

Organizovana je Addiko akademija koja pruža tri vrste programa obuke:

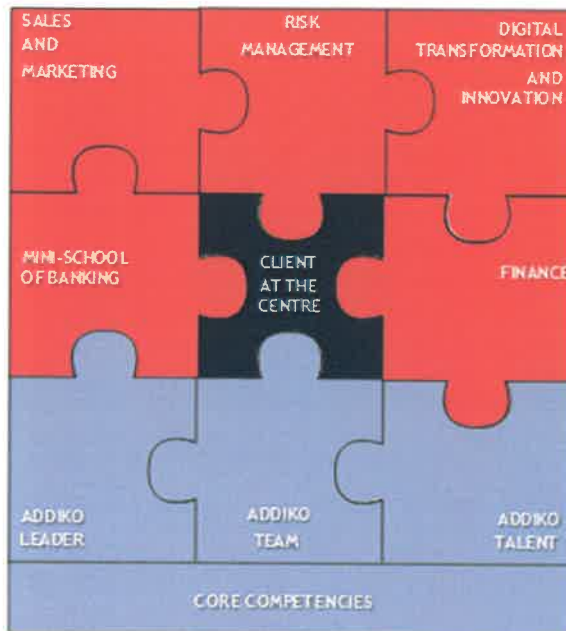
- Addiko lider
- Addiko kljent
- Addiko svijest o izloženosti rizicima

Ove ključne oblasti edukacije oslikavaju stratešku transformaciju Banke od univerzalne u specijalizovanu digitalnu banku koja je fokusirana na fizička lica i mala i srednja preduzeća. Takođe se ohrabruje i individualni razvoj.

5. Analiza nefinansijskih ključnih pokazatelja poslovanja (nastavak)

5.2.3. Edukacije i obuke (nastavak)

STRATEŠKE OBLASTI RAZVOJA U ADDIKO AKADEMIJI

Slika 2 - Strateške oblasti razvoja u Addiko akademiji

Svake godine Banka organizuje i brojne interne obuke koje su fokusirane na upravljanje talentima, performanse, liderstvo, lokalne zakonske propise i interesovanja zaposlenih. Svi članovi Addiko Upravnog odbora, kao i članovi višeg rukovodstva, dobijaju tzv. 360° feedback (povratne informacije) vezano za njihov profesionalni razvoj. Osim toga, kontinuirano se nudi i veliki broj stručnih i zakonski obaveznih obuka, čime se obezbjeđuju kompetencija, vještine i sposobnost zaposlenih.

Banka svojim zaposlenima takođe omogućava sticanje brojnih licenci iz oblasti finansija i osiguranja koje su neophodne za stručno obavljanje posla. U 2019. godini, Banka je svoju pažnju usmjerila na razvoj „eLearning“ programa koji će obogatiti postojeći kurikulum eLearning alatki, koje su standardizovane na nivou Grupe. Cilj je da se nastavi sa unapređenjem eLearning biblioteke koja se trenutno sastoji od obuka na teme kao što su upravljanje stresom, poslovna korespondencija, svijest o bezbjednosti, opšti propisi o zaštiti podataka (GDPR), te svijest o prevarama.

5.2.4. Zadovoljstvo zaposlenih

Kao dio plana za kulturološku transformaciju Addiko banke, angažovanost zaposlenih i davanje povratnih informacija čine važne elemente korporativne kulture. Banka kvartalno sprovodi interno istraživanje zadovoljstva i angažovanosti svojih zaposlenih, tzv. „pulse check“. U 2019. godini, Banka je takođe sproveda istraživanje među članovima višeg rukovodstva u vidu Upitnika za utvrđivanje organizacione kulture (eng. Organizational Culture Inventory). Povratne informacije zaposlenih takođe se prikupljaju putem interaktivnih radionica koje organizuje Odjeljenje za ljudske resurse. Povratne informacije koje se dobiju od zaposlenih koriste se kako bi pomogle Upravi i Odjeljenju za ljudske resurse da provjere stavove zaposlenih i da utvrde inicijative koje se tiču angažovanosti, retencije i odličnog mjesta za rad.

Događajima i proslavama koje imaju za cilj „well-being“ zaposlenih gradi se Addiko timski duh, kao npr. „team building“ u tradicionalnom crnogorskom selu sa raftingom, novogodišnja zabava za zaposlene, novogodišnja zabava za djecu u radnim prostorijama roditelja, novogodišnji sajam, „Secret Santa“ akcija, porodični dan u avanturističkom parku i slično. Addiko Banka neprestano podržava aktivnosti koje promovišu zdrave i aktivne stilove života. Neke od tih aktivnosti su dodatno zdravstveno osiguranje, članarine u fitness centrima, „Montenegro B2B Run“ i sl. Blagostanju zaposlenih se takođe doprinosi kroz gostujuće predavače, interaktivne radionice sa stručnjacima iz oblasti zdravstvene zaštite koji posjećuju prostorije banke, kako bi ohrabрили i edukovali zaposlene da se staraju o svom fizičkom i mentalnom blagostanju. Povratne informacije zaposlenih u 2019. godini, potvrdile su da je uspostavljeno pozitivno i motivaciono radno okruženje, u skladu sa programom „Sjajno mjesto za rad“.

5.2.5. Intervjuisanje o performansama i razvoju i ciljno orjentisano upravljanje

U 2019. godini, Addiko banka nastavila je sa ciklusom upravljanja poslovanjem u kojem se ocjene i nagrađuje rad zaposlenih u odnosu na postavljene ciljeve. Cilj kontinuiranog davanja povratnih informacija o radu zaposlenih na kraju godine, jeste kreiranje kulture performansi, te obezbeđivanje uspješnih performansi pojedinaca, razvoj i unapređenje poslovanja Addiko banke na dugoročnom planu.

5. Analiza nefinansijskih ključnih pokazatelja poslovanja (nastavak)

5.2.5. Intervjuisanje o performansama i razvoju i ciljno orjentisano upravljanje (nastavak)

U 2019. godini, Addiko banka je uspostavila novi nivo performansi putem implementacije Stabla ključnih indikatora performansi (eng. KPI Tree). Rečeno ima za cilj nastavak unapređenja ovog ciklusa, putem obezbjeđenja sistematske i profesionalne platforme za pravičnu procjenu performansi i lični razvoj.

5.2.6. Naknade zaposlenima

Addiko strategija naknada zaposlenima ima za cilj da nagradi dobre performanse i doprinos, putem adekvatne kombinacije fiksnih i varijabilnih naknada. Ova strategija je bazirana na prilikama na tržištu, čime se Banka čuva od preuzimanja suvišnog rizika dok istovremeno nagrađuje održivost i dugoročne rezultate. Politika isplate naknada regulisana je zakonskim odredbama, EBA smjernicama, odlukama lokalne banke i EU direktivama o kapitalnim zahtjevima. Ove odredbe propisuju kriterijume i uslove za isplatu varijabilnih naknada za Upravu banke i zaposlene. Dodjela varijabilne naknade Addiko banke vrši se u skladu sa smjernicama za isplatu varijabilnih naknada i usko je povezana sa ciljno orjentisanim upravljanjem. Isplatom varijabilnih naknada prepoznaju se izvrsne performanse pojedinaca kao i organizacione performanse tima.

5.2.7. Zapošljavanje

Izbor i zapošljavanje zaposlenih bazirano je na jasno definisanim potrebama poslovanja. Prioritet imaju interno regrutovanje i unapređenje zaposlenih, sa fokusom na prepoznavanju talenta i definisanju razvojnih mogućnosti u karijeri, koje će omogućiti zaposlenima dalji razvoj i prelazak na nove uzbudljive mogućnosti u karijeri u okviru Banke. Stopa internog zapošljavanja za sva slobodna radna mjesta na nivou Banke u 2019. godini iznosila je 60%.

Izbor kandidata vrši se na osnovu njihovog stručnog znanja, stava, nivoa u kojem zadovoljavaju princip „Vrijednosti i ponašanja“ Banke, kao i na osnovu ličnih karakteristika koje se prepoznaju tokom izbornog postupka.

Za ključne funkcije u Banci, procjena sposobnosti i podobnosti kandidata (eng. Fit & Proper) vrši se kroz internu proceduru u skladu sa svim lokalnim i evropskim zakonskim i regulatornim standardima i smjernicama.

5.2.8. Pokazatelji zaposlenih na osnovu podataka o broju zaposlenih za 2019. godinu

Ukupan broj zaposlenih u Addiko banci u 2019. godini, iznosio je 168 zaposlenih.

EoY 2019 (Gender, Type of contract, working time)	Gender distribution		
	TOTAL	FEMALE Headcount	MALE Headcount
Addiko Bank a.d. Podgorica	168	116	52

Type of contract		Working time	
PERMANENT	TEMPORARY	FULL TIME	PART TIME
144	24	167	1

Slika 3 - prikaz broja zaposlenih, vrste ugovora i radnog vremena za 2019. godinu

5.3. Društveno odgovorno poslovanje

Banka aktivno prihvata svoju društvenu odgovornost prema lokalnoj zajednici u kojoj posluje. Posredstvom Addiko Cares projekta, Banka je dala finansijski doprinos novim mogućnostima za društveni razvoj i unapređenje kvaliteta života kroz podršku različitim dobrotvornim aktivnostima za djecu i socijalno ugrožene porodice, kao i radu vaspitno-obrazovnih i zdravstvenih institucija, institucijama koje vode računa o djeci, te njihovoj socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti. Strategija korporativne društvene odgovornosti Banke usklađena je sa najvišim međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Fokusravajući se na djecu u ovom aspektu, Banka najviše ulaže u poboljšanje vaspitnih kapaciteta, namijenjenih najmlađim članovima društva.

Zaposleni Banke daju značajan doprinos aktivnostima korporativne društvene odgovornosti, posredstvom događaja i projekata koje Banka organizuje u ovu svrhu. Zajedničkim snagama uspješno su realizovani brojni projekti na ovom polju, sve sa ciljem razvoja sredine u kojoj banka posluje.

5. Analiza nefinansijskih ključnih pokazatelja poslovanja (nastavak)

5.4. Ulaganje u životnu sredinu

Banka sprovodi poslovnu strategiju ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 052/16) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG”, br. 080/05, „Sl. list CG”, br. 040/10, 073/10, 040/11, 027/13, 052/16).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, Banka obavlja sljedeće aktivnosti na obezbjeđenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa.

Tokom 2019. godine, Banka je nastavila sa upotrebom CITRIX i Thin Client tehnologija. Ovaj projekat je podrazumijevao zamjenu više od 70% radnih stanica sa Thin Client konzolama koje imaju značajno manji utrošak električne energije i optimizovanu potrebu za hardverskim komponentama koje su centralizovane u serverima, te se u značajnoj mjeri smanjuje i mogućnost elektronskog otpada u budućnosti. Sve filijale i rezervni kancelarijski prostori u potpunosti se zasnivaju na CITRIX/Thin Client arhitekturi, povezujući se preko postojećih linija do istog Data centra, dok su zaposleni kojima obim posla omogućava upotrebu ove tehnologije u centrali, prebačeni na Thin Client.

- Upotreba proizvoda, procesa i tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- Druge mjere u skladu sa Zakonom o životnoj sredini.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne podleže sankcijama. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira realizaciju projekata koji bi imali negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko se procjeni da određeni projekat ili poslovna aktivnost koja je planirana u budućnosti, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražiće se saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluka da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

Kroz inicijativu „Go lean and green”, Banka je uvela princip optimizacije korišćenja energije i drugih resursa u objektima, u svim fazama adaptacije objekata, kao i prilikom korišćenja vozila iz voznog parka. Cilj je da se procenat emitovanja ugljen dioksida, kao pratećeg nus proizvoda, smanji na najmanji mogući nivo i to primjenom mjera kao što su:

- Instalacija opreme sa visokim energetske iskoriscenjem koji odgovara standardu klase A+ pa naviše;
- Upotrebom službenih vozila sa najsavremenijim komercijalno dostupnim motorima koji garantuju nizak stepen emisije štetnih gasova;
- Redovno unapređivanje i održavanje opreme i prostora.

6. Finansijski instrumenti

Prezentacija stavki u izvještaju o finansijskom stanju kao takvom, odražava prirodu finansijskih instrumenata. Iz tog razloga, klase su definisane prema onim stavkama u Bilansu stanja koje sadrže finansijske instrumente u skladu sa zahtjevima MSFI 9 Finansijski instrumenti.

Finansijski instrument je bilo koji ugovor koji uvećava vrijednost finansijske aktive jedne ugovorne strane i finansijske obaveze ili kapitalnog instrumenta druge ugovorne strane.

6.1. Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Na osnovu poslovnog modela i karakteristika novčanih tokova, MSFI 9 definiše tri osnovne kategorije za klasifikaciju finansijskih sredstava:

- Finansijsko sredstvo se mjeri po amortizovanoj vrijednosti samo ako je cilj poslovnog modela da se sredstvo drži radi naplate novčanih tokova, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice („SPPI kriterijum”);
- Finansijsko sredstvo se mjeri po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (eng. FVOCI) ako se sredstvo drži u poslovnom modelu u kojem se imovina drži kako bi se naplatili ugovoreni novčani tokovi i da bi se imovina prodala, a ugovoreni novčani tokovi su isključivo naplata glavnice i kamate na neotplaćeni iznos glavnice (jednostavna karakteristika zajma);

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.1. Klasifikacija i mjerenje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza (nastavak)

- Finansijska sredstva koja ne ispunjavaju ove kriterijume se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (eng. FVTPL). Pored toga, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnog ugovora o finansijskom sredstvu. Takav finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijski instrumenti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije (osim za sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha) koji se mogu direktno pripisati tim sredstvima u bilansu uspjeha (IFRS 9.5.1.). Krediti i pozajmice priznaju se kada se sredstva prenesu korisniku. Fer vrijednost finansijskog instrumenta pri inicijalnom priznavanju je obično cijena transakcije, to jest fer vrijednost date ili dobijene nadoknade (IFRS 9.B5.1.2A i IFRS 13). Međutim, ukoliko je dio dobijene ili date nadoknade različit od onoga priznatog kao finansijski instrument, Banka će računovodstveno odmjeravati taj instrument po fer vrijednosti. Na primjer, fer vrijednost dugoročnog zajma ili potraživanja koje ne nosi kamatu može da se odmjeri po sadašnjoj vrijednosti svih budućih primanja u gotovini diskontovanih korišćenjem prevladavajućih tržišnih kamatnih stopa za slične instrumente sa sličnom kreditnom sposobnošću. Svaki dodatni pozajmljeni iznos je rashod ili smanjenje prihoda osim ukoliko se ne kvalifikuje za priznavanje kao neka druga vrsta sredstva.

Za ulaganja u vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, Banka može pri početnom priznavanju neopozivo odabrati da klasifikuje instrumente po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (eng. FVOCI), pri čemu se sve naknadne promjene u fer vrijednosti priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata (eng. OCI). Ova klasifikacija se može primijeniti na svako pojedinačno ulaganje. Prema MSFI 9, ugrađeni derivati više neće biti odvojeni od osnovnih ugovora o finansijskoj imovini. Finansijski instrument se procjenjuje u cjelosti i mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Promjene fer vrijednosti obaveza koje proizlaze iz promjena sopstvenog kreditnog rizika obaveze priznaju se kroz ostali ukupni rezultat, dok se preostali iznos promjene fer vrijednosti prikazuje kroz bilans uspjeha

6.2. Utvrđivanje poslovnog modela

Sva finansijska sredstva trebaju biti raspoređena u jedan od poslovnih modela opisanih ispod. Takođe, pri inicijalnom priznavanju, za svako sredstvo treba da se utvrdi da li su ugovoreni novčani tokovi samo plaćanja glavnice i kamate (eng. SPPI test). Nakon toga finansijsko sredstvo treba da se svrsta u jednu od kategorija poslovnih modela:

- Držanje imovine radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova;
- Držanje imovine radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i radi prodaje;
- Ostali poslovni modeli - finansijska aktiva koja se drži sa namjerom trgovine ili koja ne ispunjava kriterijume kategorija iznad.

U rijetkom slučaju da entitet promijeni svoj model upravljanja određenim finansijskim sredstvima, reklasifikacija svih sredstava na koje utiče promjena bi bila potrebna.

6.3. Karakteristike ugovorenih novčanih tokova

Za potrebe procjene da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju samo plaćanja glavnice i kamate, „glavnica” se definiše kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom početnog priznavanja. „Kamata” se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, za kreditni rizik povezan sa neotplaćenim iznosom glavnice tokom određenog perioda, kao i za druge osnovne kreditne rizike i troškove kreditnog posla (npr. rizik likvidnosti i administrativni troškovi), i profitnu maržu.

Prilikom procjene da li su ugovoreni gotovinski tokovi isključivo plaćanja glavnice i kamate (eng. „SPPI”), Banka je razmatrala ugovorene uslove instrumenta i analizirala postojeći portfolio na osnovu kontrolne liste za kriterijume isključivog plaćanja glavnice i kamata. To podrazumijeva procjenu da li finansijsko sredstvo sadrži ugovornu odredbu koja može promijeniti vremenski period ili iznos ugovorenih novčanih tokova tako da ne ispunjava ovaj uslov imajući u vidu sljedeće: potencijalne događaje koji bi promijenili iznos ili vremenski okvir novčanih tokova, karakteristike zaduženosti, uslove prijevremene otplate ili produžetka perioda otplate, uslove koji ograničavaju potraživanja Banke za novčanim tokovima navedenih sredstava i karakteristika koje mijenjaju naknadu za vremensku vrijednost novca.

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.3. Karakteristike ugovorenih novčanih tokova (nastavak)

Posebna pažnja pri analizi se odnosila na jednostrane promjene marži i kamatnih stopa, klauzule o plaćanju unaprijed, ostala potencijalna plaćanja, projektno finansiranje i benchmark testovi. Usklađenost sa SPPI testom se ocjenjuje na sledeći način:

- Procjenom jednostranih promjena marži i kamatnih stopa, Banka je zaključila da prenos troškova vezanih za osnovni ugovor o pozajmici, klauzule napravljene da bi se održala stabilna profitna margina, i promjene kamatne stope odražavaju pogoršavanje kreditnog rejtinga ali nisu štetni sa stanovišta SPPI testa;
- Klauzule o plaćanju unaprijed, nisu štetni ukoliko iznos plaćen unaprijed odražava neplaćenu glavnicu, kamatu i naknadu povezanom sa prijevremenim vraćanjem kredita. Takva naknada mora biti manja od gubitka nastalog od kamatne margine i gubitka nastalog od kamate;
- Ostala potencijalna plaćanja su tipično klauzule o ostalim poslovnim transakcijama. Naknada za neispunjenje predstavlja povećani trošak za praćenje rizika ili nadoknadu za izgubljeni profit koji je povezan sa uzročnim događajem;
- Projektno finansiranje je procijenjeno u skladu sa činjenicom da li postoji povezanost sa učinkovitošću predmetnog poslovnog projekta. Ukoliko nema takve povezanosti i zajmoprimac ima dovoljno kapitala za projekat da apsorbuje gubitke prije nego što isti počnu da utiču na sposobnost plaćanja kredita, mogu proći SPPI test;
- Krediti sa varijabilnom kamatnom stopom mogu sadržati karakteristike kamatne neusklađenosti. Da bi se procijenilo da li je element vremenske vrijednosti novca značajno modifikovan, kvantitativni benchmark test treba da se uradi.

Kada se radi benchmark test, pri inicijalnom priznavanju, ugovorni nediskontovani tokovi gotovine finansijskog instrumenta su upoređeni sa tokom gotovine po benchmarku koji bi nastali da vremenska vrijednost novca nije modifikovana.

Efekat modifikovane vremenske vrijednosti novca je razmatran u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta. Benchmark test je baziran u rasponu razumnih scenarija. Prihvatljivi uporedni finansijski instrument je onaj sa jednakim kreditnim kvalitetom i sa istim ugovornim uslovima osim za modifikacije.

Ukoliko entitet zaključi da bi ugovorni (nediskontovani) tokovi gotovine mogli biti značajno drugačiji (prag od 10%) od (nediskontovanih) tokova gotovine po benchmarku, finansijsko sredstvo ne ispunjava kriterijume definisane po MSFI 9, član 4.1.2 (b) i 4.1.2A(b) i shodno tome ne može biti odmjeravan po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat. Tokom 2018 i 2019, nije bilo finansijskih instrumenata kod kojih je identifikovana kamatna neusklađenost što bi dovelo do odmjerenja tih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. S obzirom na činjenicu da je u internim politikama Banke za odobravanje novih proizvoda definisana obaveza usklađenosti sa SPPI testom, značajan broj finansijskih instrumenata sa gore pomenutim karakteristikama nije očekivan.

6.4. Umanjenje vrijednosti

MSFI 9 propisuje model „očekivanih kreditnih gubitaka” (eng. ECL) za obračun umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata.

Prilikom primjene ECL modela koji uzima u obzir i informacije o budućim događajima, Addiko banka priznaje očekivani gubitak za svaki izvještajni datum kako bi reflektovala promjene u kreditnom riziku datog finansijskog sredstva. Umanjenje vrijednosti kroz model očekivanog gubitka bazira se na istorijskim, sadašnjim i prognoze o budućim događajima, samim tim uzima u obzir različita scenarija o događajima koji mogu da prouzrokuju kreditni gubitak u budućnosti.

Prema MSFI 9, očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta, se računaju kao očekivana sadašnja vrijednost gubitaka koji nastaju ako dužnici ne ispune svoje obveze u određeno vrijeme tokom čitavog vijeka trajanja finansijskog instrumenta uz istovremeno razmatranje vjerovatnoće neispunjavanja obaveza kao i kreditnih gubitaka (gubitak zbog neispunjavanja obaveza).

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.5. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizvršenja i očekivanu naplatu). Iako MSFI 9 uvodi ovaj zahtjev, isti ne propisuje detaljne metode i tehnike koje treba primijeniti.

Prilikom određivanja novčanih tokova koje banka očekuje da će primiti, Addiko banka koristi pristup marginalnih gubitaka, pri čemu se ukupan očekivani gubitak računa kao zbir marginalnih gubitaka koji se pojavljuju u svakom trenutku od datuma izvještavanja. Marginalni gubici proizlaze iz pojedinačnih parametara koji procjenjuju izloženosti i gubitke u slučaju neispunjavanja obaveza i uslovne vjerovatnoće neispunjavanja obaveza za svaki period. Očekivani kreditni gubici tokom perioda trajanja finansijskog instrumenta (eng. Lifetime ECL) računaju se posebno za različite scenarije, uzimajući u obzir sadašnje i prognoziranje informacije o budućnosti. Ukupni očekivani kreditni gubici na kraju se ponderišu vjerovatnoćom pojedinačnih scenarija. Banka razmatra tri scenarija: Osnovni scenario, optimistični scenario i pesimistični scenario, a povremeno se simuliraju i neki nepovoljniji scenariji kako bi se razumjela dinamika i potencijalni portfolio rizici (vidi poglavlje Informacije o budućim događajima).

Posmatrani period i primijenjeni parametri u izračunu ECL-a zavise od datuma dospijea finansijskog instrumenta, MSFI 9 faze finansijskog instrumenta i primijenjenog makro scenarija. Za fazu 1 treba uzeti u obzir očekivani kreditni gubitak od jedne godine, dok se za faze 2 i 3 priznaje očekivani životni gubitak.

Procjena vjerovatnoće neizvršenja (eng. PD) su procjene na određeni datum, koje će se izračunati na osnovu statističkih modela rejtinga. Generalno, ovim modeli i procenti su prilagođeni različitim segmentima. Ovi statistički modeli uzimaju u obzir interne raspoložive kvantitativne i kvalitativne podatke. Tamo gdje je dostupno, mogu se koristiti i podaci dobijeni sa tržišta/eksterni podaci. Banka je odabrala pristup indirektnog modeliranja. Odnosno, iskorišćena je postojeća Basel II metodologija kao polazna tačka i prilagođena na način da bude u potpunosti usaglašena sa MSFI- 9 standardom.

To uključuje uklanjanje bilo kakvog konzervativizma iz modela, uvrštavanje informacija o budućim događajima, kao i procjenu očekivane vjerovatnoće neizvršenja tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta (eng. Lifetime PD).

Izloženost u trenutku neizvršenja obaveza (eng. exposure at default - EAD) je procjena izloženosti, uključujući otplate glavnice i kamate i očekivana povlačenja za okvire i garancije. EAD je bruto knjigovodstvena vrijednost u trenutku diskontovana na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja koristeći efektivnu kamatnu stopu. U slučajevima u kojima nisu definisana ugovorna dospijea, primjenjuju se kvantitativni i/ili kvalitativni kriteriji za određivanje strukture novčanog toka (npr. Okviri).

Gubitak u trenutku neizvršenja obaveza (eng. LGD) je procjena ekonomskog gubitka pod uslovom neizvršenja obaveza. Za parametar LGD odabran je pojednostavljeni pristup. Addiko banka koristi stručno utvrđene ukupne vrijednosti LGD-a u okviru MSFI 9 ECL obračuna. Te vrijednosti su interno usklađene, a vrše se kvalitativne i / ili kvantitativne provjere kako bi se osigurala adekvatnost procjene.

6.6. Znatno povećanje kreditnog rizika

Addiko banka obračunava očekivani kreditni gubitak za tri faze usljed pogoršanja kreditnog kvaliteta u skladu sa MSFI 9 standardom. Naime, za prvu fazu obračunava se 12-mjesečni očekivani kreditni gubitak, a za 2. i 3. fazu se priznaje očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta.

Faza 1 počinje u trenutku izdavanja finansijskog instrumenta, a 12 mjesečni očekivani kreditni gubitak se priznaje kao trošak. Za finansijske instrumente prihod od kamata se obračunava na bruto knjigovodstvenu vrijednost. Osim ako se kreditni kvalitet datog instrumenta ne promijeni, isti tretman vrijedi do dospijea.

Kada se utvrdi da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, finansijski instrument će biti prenijet u fazu 2, a na bazi već definisanih kriterijuma (kao što je detaljnije opisano u nastavku). U tom trenutku obračunava se očekivani kreditni gubitak tokom životnog vijeka instrumenta, što rezultira značajnim povećanjem ispravki vrijednosti.

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.6. Znatno povećanje kreditnog rizika (nastavak)

Faza 3 nastaje kada se kreditni kvalitet finansijskog instrumenta pogorša do tačke u kojoj nastaju kreditni gubici ili ako je sredstvo već obezvrijeđeno u trenutku početnog priznavanja.

Očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka instrumenta kontinuirano se primjenjuju za kredite u ovoj fazi, dok se prihod od kamata izračunava na bazi neto knjigovodstvene vrijednosti amortiziranog troška.

Banka će uzeti u obzir da je finansijski instrument u statusu neizvršenja kada:

- Se ne očekuje da će klijent ispuniti svoje kreditne obaveze u potpunosti, bez uzimanja u obzir prodaju kolaterala od strane Banke; ili
- Klijent kasni više od 90 dana sa plaćanjem materijalno značajnog iznosa. Overdraft kredit se smatra da je u statusu kašnjenja nakon što klijent prekorači dozvoljeni limit.

Banka uključuje kvantitativne i kvalitativne informacije kako bi utvrdila da li je kreditni rizik nekog određenog finansijskog instrumenta značajno povećan u odnosu na početno priznavanje i samim tim klasifikovala finansijski instrument u fazu 2. Ovakav pristup je u skladu sa internim procesom upravljanja kreditnim rizikom. Kriterijumi za utvrđivanje da li se kreditni rizik značajno povećao zavisiće od portfolija gdje je kao krajnja tačka priznavanja značajnog povećanja kreditnog rizika definisano kašnjenje preko 30 dana. Banka će odrediti dane kašnjenja računajući broj dana od najranijeg dana dospijeca za koji nije primljena puna isplata.

Dodatno, klijenti kojima je banka odobrila posebne mjere usljed finansijskih poteškoća (eng. Forborne) su predmet posebnog praćenja i kao takvi kvalifikovani u fazu 2. Ukoliko klijent ne ispoštuje dogovorene mjere biće kvalifikovan u fazu 3.

Dalji kvalitativni kriterijumi ranog upozoravanja odražavaju se u PD-u putem automatskog snižavanja rejtinga klijenta (uključeno u samom rejting modelu).

Kvantitativni kriterijumi primjenjuju se na bazi vjerovatnoće neizvršenja obveza, odnosno značajnih nepovoljnih promjena u 12-mjesečnoj vjerovatnoći

neizvršenja obaveza na datum izvještavanja u odnosu na početno priznavanje izloženosti. Da li je došlo do značajnih nepovoljnih promjena se određuje na osnovu različitih pragova promjene PD-a za različite segmente u okviru portfolija. Ti se pragovi redovno ocjenjuju s kvalitativnog i/ili kvantitativnog stanovišta kako bi se osigurala razumna klasifikacija finansijskih instrumenata u okviru odgovarajućih faza. Zbog ograničenih vremenskih serija postoje slučajevi gdje rejting na dan početnog priznavanja nije dostupan. U takvim slučajevima koristi se pojednostavljeni pristup baziran na istorijskim simuliranim rejtingima (PD u određenom trenutku se koristi kao zamjena za PD pri početnom priznavanju). I kvalitativni i kvantitativni kriterijumi koji se koriste za određivanje faza prolaze kroz stalni postupak validacije i praćenja kako bi se osigurala njihova adekvatnost i primjenjivost tokom vremena.

6.7. Informacije o budućim događajima

U skladu sa MSFI 9, Banka je uvrstila informacije o budućim događajima u svoju procjenu o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika po nekom instrumentu od početnog priznavanja i isto uzeti u obzir prilikom obračuna očekivanog kreditnog gubitka. Banka je identifikovala i dokumentovala ključne pokretače kreditnog rizika za svaki portfolio kreditnih instrumenata oslanjajući se na istorijske veze između makro ekonomskih varijabli i kreditnog rizika. Ovi ključni pokretači uključuju uz ostale važne faktore sledeće značajne faktore: stopu nezaposlenosti, stopu rasta BDP, cijene nekretnina i industrijsku proizvodnju. Sve varijable su uključene na nivou segmenta gdje god je to opravdano i moguće. Prognoze kretanja makro ekonomskih varijabli za naredne godine se dobijaju na bazi interno i eksterno raspoloživih podataka. Posebna pažnja se posvećuje provjeri i prilagođavanju ovih podataka (ako je potrebno) kako bi se osiguralo da ove prognoze reflektuju očekivanja Banke za naredni period.

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.7. Informacije o budućim događajima (nastavak)

Ovo takođe uključuje definisanje budućih scenarija sa pripadajućim vjerovatnoćama, a posebno osnovni, optimistični i pesimistični scenario uz odgovarajuće vjerovatnoće za svaki od njih. Prognozirane vrijednosti se konzistentno koriste i za ostale relevantne interne procese. U tabeli u nastavku su prikazane vrijednosti za svaki od scenarija za odabrane informacije o budućim događajima koje su korištene prilikom procjene očekivanog kreditnog gubitka na kraju godine.

	Osnovni scenario		Optimistični scenario	Pesimistični scenario
	Narednih 12 mjeseci ¹	Preostali 2-godišnji period	3-godišnji period ¹	3-godišnji period ¹
Realna stopa rasta BDP (%)	3.0	2.9	5.4	1.4
Stopa nezaposlenosti (prosječna %)	14.0	13.5	12.3	15.0
Stopa inflacije (prosječna %)	1.8	2.0	2.7	1.2

¹ Brojevi predstavljaju prosječne vrijednosti za navedeni period

Osnovni scenario uzima u razmatranje globalno usporenje ekonomije i nastavak deflatorskih impulsa, sa još uvijek elastičnim rastom u Crnoj Gori. Usluge i građevinska aktivnost predstavljaju važnu potporu, dok je glavni izvor potražnje još uvijek robusna domaća potrošnja. Osnovni izvor rasta ostaje domaća potražnja podržana od strane inflacije koja ostaje na niskom nivou. Ne očekuje se volatilitet deviznog kursa.

Optimistični scenario pretpostavlja uspješne trgovinske pregovore iako odnosi između SAD i Kine predstavljaju poteškoću tokom cijelog horizonta simulacije, ali sa manje negativnim uticajem na globalnu ekonomiju. Rast u Euro zoni se uvećava kroz veće globalne trgovinske volumene i skromni fiskalni stimulan, koordinisan između Njemačke i ostalih zemalja koje imaju viškove, što jasno predstavlja eksterni poticaj za Crnu Goru takođe. Dodatno, EU je ubrzala proces pristupanja i alokira dodatna sredstva NON-EU ekonomijama. Posljedično, ovaj razvoj je reflektovan kroz nešto niže stope nezaposlenosti, gdje inflacija raste ponovo.

Pesimistični scenario prirodno prati razmatranja pomenuta u pozitivnim scenarijima, gdje su rizici i sakrivene ranjivosti u jednom dijelu materijalizovani i otkriveni, pri tom ugrožavajući rast i ograničavajući razvoj Bančinog portfolija. Scenario predstavlja dodatno pogoršanje međunarodne trgovine te krize u proizvodnji koja se prelijeva na ostale sektore smanjujući potrošnju i kratkoročno povjerenje. Euro zona se suočava sa niskim rastom, i tehnička recesija u nekim od glavnih evropskih ekonomija je očekivana. Odgovori monetarne politike pružaju adekvatnu

likvidnost ali sa slabim efektima zbog nedostajućeg fiskalnog stimulansa. Crnogorsko tržište prati sličan model, dok koristi benefite prethodno smanjenih makro debalansa i među-regionalne trgovine. Među smanjenom potražnjom i porastom nezaposlenosti, inflacija pada ispod osnovne i ostaje niska tokom cijelog horizonta simulacije. Tržište nekretnina je pogođeno ali ostaje aktivno zbog dugotrajnih ciklusa gradnje, sa cijenama skoro upola manjim u odnosu na osnovni scenario.

6.8. Validacija

Metodologija i pretpostavke u obračunu očekivanog kreditnog gubitka uključene su u proces interne validacije. To znači da se neprestano sprovodi kontrola kvaliteta modela i metodologije i predlažu poboljšanja. Primijenjeni standardi validacije unaprijed su formalizovani kako bi se osigurala konzistentna procjena tokom vremena. Validacija se obično vrši jednom godišnje.

Addiko razlikuje početnu i kontinuiranu validaciju:

- Početna validacija se vrši u slučaju razvoja novog modela, većih promjena u postojećoj metodologiji i/ili značajnih promjena u vrijednostima;
- Kontinuirana validacija predstavljaju redovni pregled postojeće metodologije.

Osim godišnjeg procesa uspostavljeno je i mjesečno praćenje kako bi se osiguralo da se promjene u razvoju portfolija i modela blagovremeno identifikuju.

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

6.9. Interni otpis

Kada Banka nema razumna očekivanja da će potraživanje naplatiti u cjelosti ili djelimično, nastaje događaj internog otpisa.

Otpis se može izvršiti samo na račun već priznatog očekivanog kreditnog gubitka. Otpisani iznos može biti puni otpis ili djelomični otpis.

Osim opštih kriterijuma za prestanak priznavanja (vidi poglavlje "Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora") navedeni kriterijumi dovode do prestanka priznavanja finansijske imovine:

- Neosigurano finansijsko sredstvo ako je dužnik već u stečajnom postupku;
- Neosigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplata po osnovu tog finansijskog sredstva u periodu od jedne godine.
- Osigurano finansijsko sredstvo ako nije bilo uplate u određenom razdoblju, u zavisnosti od vrste kolaterala;
 - A. Nekretnine kao kolateral, ako nije bilo uplate posljednjih 5 godina
 - B. Pokretna imovina, ako nije bilo uplate u posljednje 2 godine
 - C. Ostalo, ako nije bilo uplate u periodu od jedne godine
- Finansijsko sredstvo koje je bilo restrukturirano tri ili više puta i banka je ocijenila da dužnik nije u mogućnosti vratiti svoje obaveze;
- Finansijsko sredstvo za koje je pravo na podmirenje potraživanja od dužnika u sudskom ili drugom postupku prekinuto odobrenjem prisilne nagodbe;

Definitivni otpis nenaplativih potraživanja se vrši na osnovu odluka suda, poravnanja zainteresovanih strana ili na bazi odluka Odbora direktora, a uz saglasnost Skupštine akcionara.

6.10. Prestanak priznavanja i modifikacija ugovora

MSFI 9 obuhvata uslove MRS 39 za prestanak priznavanja finansijske imovine i finansijskih obaveza bez suštinskih izmjena. Ovaj zahtjev nije imao materijalnog uticaja na Banku.

Finansijsko sredstvo prestaje se priznavati kada su:

- Ugovorna prava na primanje novčanih tokova od imovine istekla; ili kada je
- Banka prenijela svoja prava na primanje novčanih tokova od imovine ili preuzela obvezu plaćanja primljenog novčanog toka u cjelosti bez značajnog kašnjenja trećoj strani u okviru "pass-through" ugovora;
 - (i) je prenijela gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom;
 - (ii) nije prenijela niti zadržala gotovo sve rizike i nagrade povezane sa vlasništvom nad imovinom, ali je prenijela kontrolu nad imovinom.

Ugovorna usklađivanja koja proizlaze iz pregovora s dužnicima mogu dovesti do dvije vrste izmjena početnih ugovornih novčanih tokova.

Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovorni novčani tokovi finansijskog sredstva bitno modifikuju, to rezultira prestankom priznavanja (zbog isteka ugovornih prava na novčane tokove) tog finansijskog sredstva u skladu sa MSFI 9. Novo finansijsko sredstvo s izmjenjenim uslovima priznaje se a razlika između amortizovanog troška finansijskog sredstva koji se prestao priznavati i fer vrijednosti novog finansijskog sredstva iskazuje se u Bilansu uspjeha. Ako dužnik nije u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija ne dovodi do statusa neizvršenja, tada će novo sredstvo biti klasifikovano u Fazu 1. Ako je dužnik u statusu neizvršenja ili ako značajna modifikacija dovodi do statusa neizvršenja, tada će se novo sredstvo tretirati kao kupljena ili nastala kreditno umanjena sredstva (eng. POCI).

6. Finansijski instrumenti (nastavak)

Značajne modifikacije koje vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva (nastavak)

Za POCI finansijska sredstva se ne priznaju ispravci vrijednosti a očekivani kreditni gubici tokom životnog vijeka trajanja finansijskog instrumenta su uključeni u kreditno usklađenoj efektivnoj kamatnoj stopi pri početnom priznavanju. Nakon toga, iznos promjene očekivanih kreditnih gubitaka tokom životnog vijeka finansijskog instrumenta od početnog priznavanja

POCI finansijskog sredstva se treba priznati kao dobit ili gubitak od umanjenja vrijednosti u Bilansu uspjeha.

Ako se kriterijumi za prestanak priznavanja primjenjuju na dužnike koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama klasifikovanim u Fazi 3, tada se procjena promjena očekivanih novčanih tokova vrši umjesto procjene ugovornih novčanih tokova. Revidirani uslovi ugovora mogu odražavati sposobnost dužnika da otplati inicijalne novčane tokove, kao što je već izraženo u procjeni umanjenja vrijednosti.

Neznačajne modifikacije koje ne vode do prestanka priznavanja finansijskog sredstva

Ukoliko se ugovoreni novčani tokovi finansijskog sredstva modifikuju na način koji ne rezultira prestankom priznavanja tog finansijskog sredstva u skladu s MSFI 9 Finansijski instrumenti, subjekti bi trebali ponovo izračunati bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva na osnovu modifikovanih ugovoreni novčanih tokova primjenom inicijalne efektivne kamatne stope za diskontovanje. Dobitak ili gubitak od modifikacije priznaje se u Bilansu uspjeha.

7. Korporativno upravljanje

7.1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

U skladu sa Zakonom o privrednim društvima i datumom dobijanja licence od strane Centralne banke Crne Gore br. 0101-377/17-6 od 29. decembra 2005. godine, Banka je stekla svojstvo pravnog lica i ovlašćena je za obavljanje bankarskih poslova shodno Zakonu o bankama. Osnovni principi rada Banke određeni su Osnivačkim aktom i Statutom Banke. Osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o bankama i Zakonom o privrednim društvima, korporativni organi Banke su Skupština, Odbor direktora i Izvršni direktori, odnosno Uprava banke, kao i komiteti koje osniva Odbor direktora ili Uprava banke, čiji je osnovni cilj praćenje određenih segmenata rada Banke, kako je detaljno objašnjeno u poslovniciima kojima se uređuje struktura i rad ovih tijela, kao i linije izvještavanja prema korporativnim organima banke. Interno izvještavanje koristi Odboru direktora i menadžmentu banke kao sredstvo za nadgledanje poslovanja banke u cjelosti, a zaposleni koriste informacije koje primaju iz internih izvještaja kako bi izvršavali svoje radne obaveze.

Smatramo da Banka ima korporativnu strukturu koja je transparentna i organizovana tako da promoviše i pokazuje efikasno i prudencino upravljanje bankom. Takođe smatramo da je struktura Banke jasna i transparentna za zaposlene u Banci i relevantnim nadležnim organima supervizije.

Korporativno upravljanje se uspostavlja na način:

- Da se u svim segmentima korporativnog upravljanja poštuje pravni okvir Crne Gore i dobra praksa poslovanja, regulative i smjernice Centralne banke Crne Gore;
- Da su u tom okviru postavljeni principi koji su fleksibilni i daju prostor Odboru direktora da na najbolji način upravlja i rukovodi Bankom i postiže postavljene ciljeve, o kojima izvještava Skupštinu;
- Da svi međusobni odnosi zainteresovanih strana u funkcionisanju Banke budu jasno diferencirani, da nema preklapanja niti praznina u odgovornostima i nadležnostima, te da kod svih zainteresovanih

strana bude uspostavljena ravnoteža odgovornosti i obaveza, odnosno prava i nadležnosti;

- Da se odnosi među svim zainteresovanim stranama postave tako da kod svih preovladava zajednički interes, odnosno interes Banke u odnosu na njihove pojedinačne interese;
- Da se u potpunosti, efikasno i efektno izvršavaju sve funkcije upravljanja i rukovođenja Bankom, odnosno da se Banka upravlja na način koji dovodi do postizanja postavljenih ciljeva i zadataka.

U primjeni pravila korporativnog upravljanja implementirana je navedena regulativa, kao i druga interna akta Banke i u samoj primjeni istih ne postoje odstupanja.

7.2. Pravila imenovanja i ovlašćenja upravljačkih i nadzornih organa Banke

Kada su u pitanju pravila imenovanja i opoziva članova Uprave, odnosno izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora i statutom izvršenih promjena ovlašćenja članova uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili Odbora direktora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili sticanja sopstevnih akcija primjenjuju se odredbe Zakona o bankama.

Dakle odredbama Zakona o bankama koji se direktno primjenjuje, uređen je način izbora izvršnih direktora banke kao i uslovi koje izvršni direktori moraju ispuniti da bi dobili saglasnost Centralne banke Crne Gore, koja je u isto vrijeme preduslov za imenovanje izvršnih direktora, odnosno Uprave banke.

Zakon o bankama propisuje: da za izvršnog direktora banke može biti izabrano samo lice koje ima visoko obrazovanje, priznati lični ugled i adekvatne stručne kvalifikacije, profesionalnu sposobnost i iskustvo na rukovodećim poslovima u banci ili u finansijskom sektoru, ako za njegov izbor nema smetnji iz člana 31. Zakona o bankama. Izvršni direktori mogu biti strani državljani, s tim da najmanje jedan izvršni direktor mora poznavati jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori. Izvršni direktori su zaposleni sa punim radnim vremenom u banci.

7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.2. Pravila imenovanja i ovlašćenja upravljačkih i nadzornih organa Banke (nastavak)

Za izvršnog direktora može biti izabrano lice koje je dobilo prethodno odobrenje Centralne banke. Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor izvršnog direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 36. Zakona o bankama.

Smetnje za izbor izvršnih direktora su ukoliko je to:

- Lice koje kontroliše ili je član Odbora direktora ili izvršni direktor druge banke ili finansijske institucije, pravnog lica koje kontroliše druga banka ili finansijska institucija ili finansijskog holdinga;
- Koje je povezano sa pravnim licem:
 - u kojem druga banka ima kvalifikovano učešće,
 - koje je podređeni član bankarske grupe kojoj pripada ta banka;
- Koje je u posljednjih 12 mjeseci radilo u Centralnoj banci na poslovima na kojima je imalo uvid u podatke o poslovanju banaka koji se smatraju tajnom, a čije bi poznavanje moglo da dovede do konkurentske prednosti u odnosu na druge banke;
- Koje je u posljednjih 12 mjeseci bilo direktor ili član Upravnog odbora Fonda za zaštitu depozita;
- Nad čijom je imovinom bio otvoren stečajni postupak, odnosno sprovedeno izvršenje u značajnijem obimu;
- Koje je bilo na rukovodećim poslovima u banci ili drugom privrednom društvu u vrijeme kada je nad tim društvom otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije, osim ako Centralna banka ocijeni da ne postoji odgovornost tog lica za stečaj, odnosno likvidaciju tog privrednog društva;
- Koje je bilo član Odbora direktora ili rukovodeći radnik u banci u vrijeme kada je u toj Banci uvedena privremena uprava;
- Kojem je odlukom nadležnog suda izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- Koje je osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije člana Odbora direktora;
- Prema kojem Banka ima ukupnu izloženost veću od 2% iznosa sopstvenih sredstava, ili je to lice vlasnik, član odbora direktora ili izvršni direktor privrednog društva prema kojem Banka ima veliku izloženost.

Kada je u pitanju imenovanje članova Odbora direktora, Zakon o bankama propisuje uslove. Za člana

Odbora direktora ne može biti izabrano lice koje nije dobilo prethodno odobrenje Centralne banke.

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za izbor člana odbora direktora moraju se priložiti dokazi o ispunjavanju uslova za izbor iz člana 30. Zakona o bankama. Centralna banka izdaje odobrenje na osnovu priloženih dokumenata i ostalih podataka sa kojima raspolaže, kada ocijeni da kandidat ispunjava uslove za imenovanje za člana Odbora direktora banke. Odobrenje Centralne banke je uslov za registraciju u CRPS. Centralna banka će oduzeti odobrenje ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako nastanu smetnje za izbor iz člana 31. Zakona o bankama, a koje su ujedno i smetnje za izbor izvršnih direktora i pobrojane su u tekstu gore.

Odobrenje CBCG prestaje da važi:

1) ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem funkcije u roku od šest mjeseci od dana izdavanja odobrenja;

2) danom prestanka funkcije člana Odbora direktora. Odobrenje iz stava 1 ovog člana ne prestaje da važi u slučaju reizbora člana Odbora direktora u toku trajanja mandata.

Shodno članu 29, tačka 5. Zakona o bankama, Skupština odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala banke, pa je u nadležnosti skupštine da odluči o eventualnom emitovanju akcija banke. U skladu sa Zakonom o bankama, postavljena su ograničenja i u ovom dijelu, kupovina elemenata sopstvenih sredstava banke, sredstvima koja su direktno ili indirektno pribavljena iz kredita ili drugog pravnog posla zaključenog sa tom bankom, ništavan je pravni posao.

Sticanje elemenata sopstvenih sredstava banke takođe je propisano Zakonom o bankama. Ukupni iznos sopstvenih akcija i drugih elemenata sopstvenih sredstava, stečenih od strane te banke, ne smije prelaziti 5% sopstvenih sredstava banke.

Banka je dužna da stečene sopstvene akcije otuđi u roku od šest mjeseci od dana sticanja. Ukoliko u roku iz stava 2 ovog člana Banka ne otuđi stečene sopstvene akcije, dužna je da te akcije poništi. Zabranjeno je uzimanje u zalog sopstvenih akcija ili drugih elemenata sopstvenih sredstava Banke.

7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti

Dakle, kako je već objašnjeno osnovni koncept korporativnog upravljanja uspostavljen je Zakonom o bankama, koji Banka sprovodi i nad čijim sprovođenjem nadzor obavlja Centralna banka Crne Gore. U skladu sa konceptom korporativnog upravljanja, objašnjenim u tački 7.2, principi korporativnog upravljanja baziraju se na upravljanju koje sprovode sljedeća tijela Banke:

Odbor direktora u sastavu:

- Johannes Proksch – predsjednik
- Henning Giesecke – zamjenik predsjednika
- Zoran Vojnović – član
- Ivan Jandrić – član
- Belma Sekavić-Bandić – član

Tijela Odbora direktora

Odbor za reviziju u sastavu:

- Zoran Vojnović – predsjednik
- Andrea Castellarin – član
- Andrej Treven – član

Komitet za eksternalizaciju

Članovi Komiteta za eksternalizaciju su:

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansijama
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Ekspertske funkcije za organizaciju, upravljanje procesima i projektima
- Direktor Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Direktor Odjeljenja za pravne poslove
- Direktor Odjeljenja interne revizije
- Direktor Ekspertske funkcije za usklađenost
- Opcioni članovi višeg menadžmenta na zahtjev

Komitet za operativni rizik (Operational Risk Committee)

Članovi Komiteta za operativni rizik su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove podrške poslovanju
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Direktor Ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja
- Direktor Odjeljenja za pravne poslove
- Direktor Sektora za informacione tehnologije, upravljanje imovinom i gotovinom banke
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Sektora operacija
- Direktor Sektora za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Direktor Ekspertske funkcije za organizaciju, upravljanje procesima i projektima
- Direktor Odjeljenja interne revizije

Kreditni odbor (Local Credit Committee)

Članovi Kreditnog odbora su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije
- Izvršni direktor za komercijalne poslove

Ostala radna tijela

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika i upravljanje podacima
- Direktor Odjeljenja za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima

7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Članovi Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (nastavak):

- Direktor Sektora za prodaju proizvoda na malo /Rukovodilac Odeljenja za razvoj proizvoda
- Direktor Odjeljenja za računovodstvo i izvještavanje
- Viši specijalista za upravljanje bilansnim pozicijama, sredstvima i operacijama na finansijskom tržištu

Komitet za upravljanje informacionim tehnologijama (IT Steering Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje informacionim tehnologijama su:

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Odjeljenja interne revizije
- Interni revizor za informacioni sistem
- Viši specijalista za analitiku glavnog bankarskog softvera i upravljanje promjenama na glavnom bankarskom softveru
- Viši specijalista za kvalitet podataka, analitiku glavnog bankarskog sistema i automatizaciju procesa
- Viši specijalista za usklađenost u IT-u i upravljanje dobavljačima
- Viši specijalista za IT infrastrukturu i IT bezbjednost

Odbor za upravljanje promjenama (Change Advisory Board)

Članovi Odbora za upravljanje promjenama:

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije
- Direktor Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Viši specijalista za analitiku glavnog bankarskog softvera i upravljanje promjenama na glavnom bankarskom softveru

Komitet za unaprijeđivanje poslovanja (Business Improvement Committee)

Članovi Komiteta za unaprijeđivanje poslovanja su:

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansijama
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Ekspertske funkcije za organizaciju, upravljanje procesima i projektima
- Direktor Sektora za Informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Direktor Sektora operacija
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Direktor Ekspertske funkcije za upravljanje ljudskim resursima
- Direktor Ekspertske funkcije za usklađenost
- Direktor Odjeljenja interne revizije
- Direktor Odjeljenja za pravne poslove

Komitet za nadzor klijenata (WLC)

Članovi Komiteta za nadzor klijenata su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Viši specijalista za upravljanje problematičnim klijentima
- Direktor Sektora za upravljanje rizikom plasmana privredi
- Direktor Sektora za poslovanje sa privredom i malim i srednjim preduzećima

7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za stresno testiranje (Stress Testing Committee)

Članovi Komiteta za stresno testiranje su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika i upravljanje podacima
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama
- Rukovodilac Odjeljenja za razvoj proizvoda i poslove zastupanja u osiguranju
- Rukovodilac Odjeljenja za podršku u poslovanju sa privredom i malim i srednjim preduzećima
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i internu kontrolu
- Viši stručni saradnik na poslovima upravljanja tržišnim rizikom i rizikom likvidnosti
- Viši stručni saradnik na poslovima upravljanja kreditnim rizikom

Komiteet za upravljanje iskustvom klijenata (Customer Experience Committee)

Stalni članovi Komiteta za upravljanje iskustvom klijenata:

- Izvršni direktor za komercijalne poslove – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Direktor Odjeljenja za podršku prodaje, interne kontrole i kvalitet usluge
- Rukovodilac Odjeljenja za razvoj proizvoda i zastupanja poslova u osiguranju
- Rukovodilac Službe za naplatu potraživanja
- Direktor Sektora Operacija
- Rukovodilac upravljanja iskustvom klijenata Grupe
- Rukovodilac upravljanja kvalitetom usluge Grupe
- Ekspert za upravljanje žalbama i Kontakt centrom

Povremeni članovi Komiteta u upravljanju iskustvom klijenata:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije
- Direktor Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Direktor Ekspertske funkcije za upravljanje ljudskim resursima
- Direktor Grupe za prodaju, kanale distribucije i upravljanja iskustvom klijenata
- Ostali zaposleni po potrebi

Komiteet za prevenciju prevara (Fraud Prevention Committee)

Članovi Komiteta za prevenciju prevara su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Direktor Odjeljenja za prevenciju prevara i sistem internih kontrola
- Direktor Odjeljenja za pravne poslove
- Direktor Sektora za informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke
- Direktor Sektora operacija
- Direktor Ekspertske funkcije za zaštitu informacija, zaštitu ličnih podataka i kontinuitet poslovanja
- Direktor Ekspertske funkcije za praćenje usklađenosti poslovanja
- Direktor Sektora za ocjenu rizika poslova na malo
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Direktor Odjeljenja interne revizije

Komiteet za upravljanje portfoliom projekata (Project Portfolio Steering Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje portfoliom projekata su (stalni članovi):

- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju – predsjedavajući
- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansijama
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Ekspertske funkcije za organizaciju, upravljanje procesima i projektima
- Direktor Sektora za Informacione tehnologije i upravljanje imovinom banke

7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Komiteet za upravljanje kapitalom (Capital Management Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje kapitalom su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Odjeljenja za finansijski kontroling i upravljanje bilansnim pozicijama
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika i upravljanje podacima
- Viši stručni saradnik na poslovima praćenja kreditnog rizika
- Viši stručni saradnik na poslovima praćenja tržišnog i rizika likvidnosti
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Direktor Sektora za upravljanje rizicima poslova na malo
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Rukovodilac Odjeljenja za podršku u poslovanju sa privredom i malim i srednjim preduzećima

Komiteet za upravljanje kreditnim rizikom (Credit Risk Management Committee)

Članovi Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom su:

- Izvršni direktor za poslove upravljanja rizicima i finansije – predsjedavajući
- Glavni izvršni direktor i izvršni direktor za poslove podrške poslovanju
- Izvršni direktor za komercijalne poslove
- Direktor Odjeljenja za kontrolu rizika i upravljanje podacima
- Viši stručni saradnik na poslovima praćenja kreditnog rizika
- Direktor Sektora prodaje proizvoda na malo
- Rukovodilac Odjeljenja za razvoj proizvoda i poslova zastupanja u osiguranju
- Direktor Sektora za upravljanje rizicima poslova na malo
- Direktor Sektora za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Rukovodilac odjeljenja za podršku u poslovanju sa privredom i malim i srednjim preduzećima

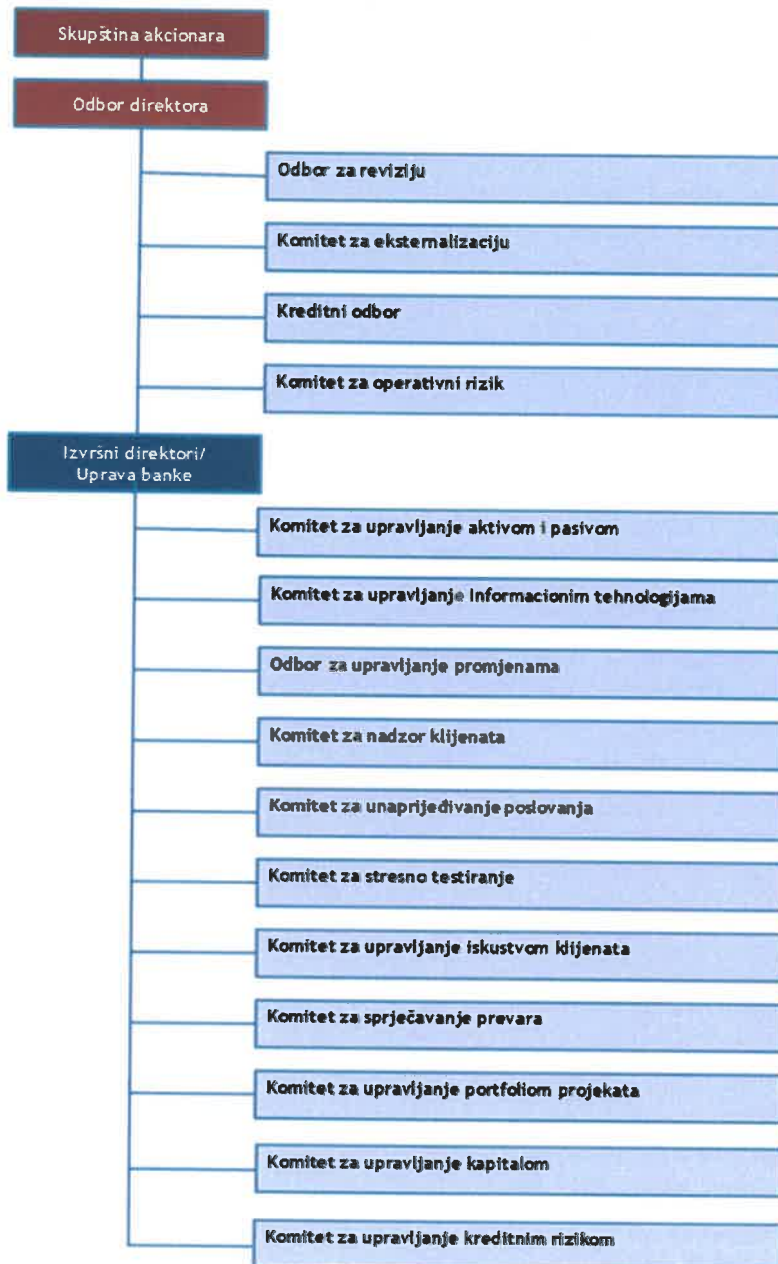
7. Korporativno upravljanje (nastavak)

7.3. Izvršna, upravljačka i nadzorna tijela i njihovi komiteti (nastavak)

Addiko Bank

Tijela Addiko Bank AD Podgorica

31.12.2019

* Prikaz je pripremljen u skladu sa načinom na koji su predmetna radna tijela formirana

8. Upravljanje rizicima

Addiko banka upravlja i vrši kontrolu rizika u svim poslovnim segmentima sa ciljem optimizacije povrata prilagođenih riziku kako bi se osigurala sposobnost podnošenja rizika, a samim tim i zaštitili povjerioci banke. Kroz Strategiju rizika Banka određuje viziju, sklonost ka riziku i mogućnosti kako bi se osiguralo da se svi materijalni rizici kojima se banka izlaže u poslovanju identifikovani, shvaćeni i da su na raspolaganju odgovarajući odgovori za zaštitu Banke i sprječavanje štete po klijente, akcionare, privredu, kolege ili zajednicu, omogućavajući banci ostvarenje ciljeva i poboljšanje sposobnosti reagovanja na nove mogućnosti.

Sljedeći principi su osnova za vršenje sveukupne kontrole u Banci:

- Jasno definisani procesi i organizaciona struktura za sve tipove rizika, prema kojoj se usklađuju svi zadaci, nadležnosti i odgovornosti učesnika;
- Front i back office su funkcionalno razdvojeni da bi se spriječio konflikt interesa;
- U cilju identifikovanja, analize, mjerenja, kombinovanja, kontrole i praćenja svih tipova rizika, Banka primjenjuje odgovarajuće i međusobno kompatibilne procese;
- Postavljanje odgovarajućih limita i vršenje efikasnog praćenja svih tipova materijalnih rizika.

U nastavku su date definicije svih rizika kojima je Banka izložena, a koji su identifikovani kao materijalni:

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. Ova definicija uključuje i rizik druge strane, emitenta i plasmana. Rizik zemlje je specijalni oblik rizika druge strane i pojavljuje se u formi rizika transfera (nemogućnost zemlje da izvrši transfer novca) i kao političko-ekonomski rizik (nepovoljni uticaji političko-ekonomske situacije zemlje na kreditnu sposobnost klijenta). Banka posmatra ovaj rizik podvrstom kreditnog rizika, koji se dokumentuje i prati zasebno.

Operativni rizik definiše se kao rizik pojave gubitka usljed nepravilnog ili neodgovarajućeg ponašanja i aktivnosti zaposlenih, neadekvatnosti i/ili grešaka u internim procesima i sistemima, ili usljed eksternih faktora i uticaja. Definisane na ovaj način uključuje pravni rizik, ali ne i reputacioni i strateški.

Tržišni rizik definiše se kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Ovaj rizik pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. Naročito se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadatom vremenu.

Rizik objekta obuhvata sve gubitke koji mogu nastati usljed kolebanja tržišnih vrijednosti pokretne i nepokretne imovine. Ne uzimaju se u obzir rizici nepokretne imovine koja predstavlja kolateral za hipoteku (rezidualni rizik) jer su već obuhvaćeni kreditnim rizikom.

Ostali rizici obuhvataju poslovni/strateški rizik, reputacioni rizik, kao i makroekonomski/sistematski rizik kojima je Banka izložena. Najvažniji od njih su reputacioni rizik (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u obimu poslovanja i/ili maržama).

Addiko banka definiše smjernice za upravljanje rizicima na standardizovan način. One se blagovremeno prilagođavaju organizacionim izmjenama kao i izmjenama djelova propisa kojima se regulišu procesi, metodologije i procedure. Postojeće smjernice provjeravaju se jednom godišnje kako bi se utvrdilo da li su potrebne izmjene. Na ovaj način omogućava se usklađivanje stvarnih i dokumentovanih procesa.

8. Upravljanje rizicima (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sljedeća interna akta kojima se uređuje sistem upravljanja rizicima:

- Strategija rizika
- Strategija upravljanja rizikom likvidnosti
- Politika upravljanja operativnim rizikom
- ICAAP politika
- Politika rizika likvidnosti
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope bankarske knjige
- Politika sistema interne kontrole kredita
- Politika za finansiranje privrede i Javnog sektora
- Politika o upravljanju kreditnim rizikom poslova na malo
- Politika za finansiranje Finansijskih institucija, Države, Opština i grupne limite
- Kreditni principi
- Politika za upravljanje problematičnim klijentima, restrukturiranje i prinudnu naplatu
- Politika za definisanje praćenja klijenata
- Politika za definisanje zajmoprimca
- Politika za definisanje naplate kod klijenata iz segmenta privrede i Javnih preduzeća
- Forbearance politika
- Politika naplate potraživanja za fizička lica i mikro preduzeća
- Politika revizije poslova na malo
- Politika razvoja i implementacije modela kreditnih rizika
- Politika za korišćenje modela kreditnog rizika
- Politika za validaciju modela kreditnog rizika
- Politika identifikacije problematičnih plasmana
- Politika za restrukturiranje problematičnih plasmana u oblasti poslova na malo
- Politika za izdvajanje rezervacija za kreditni rizik
- Politika upravljanja procesom stresnog testiranja
- Politika upravljanja kreditnim rizikom
- Politika mjerenja izloženosti kreditnom riziku
- Politika upravljanja kolateralima
- Politika za prevenciju prevara AML/CFT politika
- Politika za upravljanje eksternalizacijom
- Politika implementacije proizvoda
- Politika pravnog rizika
- Politika osiguranja
- Plan oporavka

9. Upravljanje kapitalom

Banka kontinuirano upravlja kapitalom koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore, a u okviru Odluke o adekvatnosti kapitala;
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala po principu "nastavka poslovanja"; i
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

9.1. Kapital banke i upravljanje kapitalom

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke, dok se regulatorno izvještava na kvartalnom nivou.

Centralna banka Crne Gore je Zakonom o bankama definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od 5 miliona EUR;
- Koeficijent solventnosti kapitala od 10% sopstvenih sredstava banke.

Odbor direktora Banke odobrava Strategiju upravljanja kapitalom, koja predstavlja osnovni dokument Banke za upravljanje kapitalom.

Radi održavanja odgovarajućeg nivoa i strukture raspoloživog internog kapitala koji može da podrži očekivani rast plasmana, budućih izvora sredstava i njihovog korišćenja, rizike kojima je Banka izložena i kojima se očekuje da može biti izložena u narednom periodu, Banka uspostavlja plan upravljanja kapitalom.

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- Strateške ciljeve i vremenski period za njihovo ostvarenje;
- Način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- Postupak i procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;

9. Upravljanje kapitalom (nastavak)

9.1. Kapital banke i upravljanje kapitalom (nastavak)

- Način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala, i
- Mjere koje bi Banka preuzela u slučaju nastanka nepredviđenih događaja koji mogu da utiču na iznos raspoloživog internog kapitala.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” 60/08, 41/09 i 55/12), sopstvena sredstva Banke sastoje se od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

U okviru Odluke o dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala Banaka („Sl. list CG”, br.38/11, 55/12 i 82/17) definisan je način na koji se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva Banke u toku tranzicionog perioda zbog prelaska na vrednovanje stavki primjenom MSFI 9. Smjernice dozvoljavaju jedan od dva pristupa priznavanja uticaja primjene MSFI 9 na regulatorni kapital:

- Priznavanje punog uticaja tokom petogodišnjeg perioda; ili
- Priznavanje punog uticaja na dan usvajanja.

Banka se odlučila za prvi pristup. Kao posljedica te odluke, uticaj na kapital tokom 2019. godine je iznosio 507 hiljada EUR. U slučaju da je Banka odlučila da prikaže puni uticaj u 2019. godini došlo bi do smanjenja osnovnog akcijskog kapitala i ukupnog kapitala od EUR 3.4 miliona.

9.2. ICAAP - Politika interne procjene adekvatnosti kapitala

Osiguranje sposobnosti Banke da podnese ekonomski rizik glavni je dio upravljačke aktivnosti Addiko banke. Stoga, Banka je uspostavila jasno definisan interni proces procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP).

Upravljanje rizicima dio je sveobuhvatnog upravljačkog procesa banke, čime se rizični kapital alokira po vrstama rizika u skladu sa strategijom, postavljaju ograničenja i kapital prati kroz postavljeni sisteme limita. Identifikacija svih materijalnih rizika vrši se kroz godišnji proces popisivanja rizika koji predstavlja polaznu tačku za procjenu sposobnosti podnošenja rizika.

Metoda rizične vrijednosti (VaR metoda) primjenjuje se za procjenu zahtjeva za kapitalom za kreditni, tržišni i rizik likvidnosti, koji su prepoznati kao glavne kategorije rizika. Addiko banka upravlja se u skladu sa „gone concern“ i „going concern“ principima, sa nivoima povjerenja od 99.9% i 95.0 %.

Zahtjevi za kapitalom posmatraju se u odnosu na kapital za pokriće rizika. Ovo se uzima kao osnova godišnjeg planiranja limita i mjesečno poređenje sa zahtjevima za rizičnim kapitalom, što čini dio analize o sposobnosti podnošenja rizika. Sprovode se i stresna testiranja gdje su parametri rizika (mogući problematični plasmani, vrijednosti kolaterala, devizni kursevi, itd.) naglašeni u određenim scenarijima, a predstavljeni su uticaji stresnih scenarija na likvidnost i sopstvena sredstva.

10. Sistem interne kontrole za računovodstvene procedure

Addiko banka posjeduje interni sistem kontrole za računovodstvene procedure (ICS) gdje se kroz organizaciju definišu i implementiraju odgovarajuće strukture i procesi.

Sistem interne kontrole Addiko banke ima za cilj da obezbijedi efikasno i uspješno poslovanje, odgovarajuću identifikaciju, mjerenje i ublažavanje rizika, smotreno vođenje posla, pouzdanost dokumentovanih podataka vezanih i nevezanih za finansije, bilo da su interni ili eksterni, kao i postupanje u skladu sa zakonom, propisima, zahtjevima supervizora i internim pravilima i odlukama.

Sistem interne kontrole (ICS) sastoji se od niza pravila, procedura i organizacionih struktura sa ciljem da se:

- Omogućiti primjena korporativne strategije,
- Postignu efektivni i efikasni procesi;
- Zaštiti vrijednost korporativne imovine;
- Obezbedi pouzdanost i integritet računovodstvenih podataka i podataka vezanih za upravljanje
- Omogućiti poslovanje u skladu sa svim relevantnim pravilima i propisima.

10. Sistem interne kontrole za računovodstvene procedure (nastavak)

Kada su u pitanju posebni ciljevi u vezi sa računovodstvenim procedurama Addiko banke, sistem interne kontrole omogućava momentalno, precizno i istovjetno knjiženje svih poslovnih transakcija u računovodstvene svrhe. Realizacija sistema interne kontrole u vezi sa procesom finansijskog izvještavanja definisana je internim pravilima i propisima.

Sistem interne kontrole Addiko banke izgrađen je na pristupu koji se fokusira na sami proces. Addiko banka razvija kontrolne aktivnosti kroz obradu dokumentacije preko koje se prati i dokumentuje svaki proces, kao i podaci o toku procesa, u skladu sa internim smjernicama za upravljanje procesom.

Sveobuhvatna efikasnost internih kontrola konstantno se prati. Praćenje ključnih rizika dio je svakodnevnih aktivnosti Addiko banke, a povremeno se vrši procjena od strane rukovodilaca, interne kontrole, kao i sektora za upravljanja rizicima, usklađivanje poslovanja i internu reviziju.

Definisano je i stalno praćenje internog sistema kao i blagovremeno informisanje relevantnih strana (npr. odbora) o nepravilnostima interne kontrole i podizanju na viši nivo.

Nedostaci interne kontrole, bilo da su identifikovani od strane rukovodilaca, interne revizije ili drugih vidova kontrole, blagovremeno se prijavljuju odgovarajućem menadžmentu za dalje odlučivanje i brzo reagovanje na iste. Interna revizija vrši nezavisnu i redovnu provjeru usklađenosti sa zakonskim odredbama i internim pravilima.

Sami sistem interne kontrole nije statičan već se konstantno usklađuje sa promjenama u sredini. Primjena sistema interne kontrole u osnovi se bazira na integritetu i etičkom ponašanju zaposlenih. Upravni odbor i rukovodeći tim aktivno i savjesno vrše svoju ulogu postavljajući primjer u promovisanju visokih etičkih standarda i integriteta, i uspostavljajući kulturu rizika i kontrole u organizaciji. Na taj način zaposlenima na svim nivoima ističe se i prezentuje važnost interne kontrole.

11. Predviđanja i planirani razvoj

Addiko banka očekuje i dalje blago makroekonomsko okruženje i stopu rasta od 3.0%. Snažan ekonomski razvoj ogleda se u smanjenju stope nezaposlenosti i posljedično većoj potražnji radne snage. Očekuje se da će se ovaj razvoj nastaviti tokom narednih godina i da će pružiti dalji podsticaj rastu privatne potrošnje. Istovremeno, region u kojem Addiko banka posluje trenutno stoji pozitivno u kreditnom ciklusu u kojem je rast kreditiranja nefinansijskog privatnog sektora postojano pozitivan².

Istovremeno, očekuje se dalji razvoj dešavanja u Evropskom bankarskom sektoru. S jedne strane, sektor se suočava sa izazovima u obliku niskih kamatnih stopa, opšteg pritiska na cijene zbog viška likvidnosti na tržištima i stalnog porasta regulatornih zahtjeva, koji negativno utiču na profitabilnost banaka. Pored toga, ove aktivnosti regulatornih tijela, poput primjene mehanizama zaštite potrošača koji ograničavaju rast kredita u potrošačkom sektoru, takođe će negativno uticati na privatnu potrošnju, dodatno utičući na profitabilnost. S druge strane, povećava se pritisak na učesnike na tržištu da izvrše inovacije, a sa tim i sveobuhvatna ulaganja u ista.

Uzimajući u obzir navedene izazove ali i prilike, Addiko će nastaviti sa digitalnom transformacijom i razmatranjem daljih značajnih koraka ka ostvarenju svojih ciljeva. Banka se već uspješno pozicionirala kao inovativna i specijalizovana za potrošačke kredite i mala i srednja preduzeća. Da bi osigurala dalji razvoj, banka će nastaviti sa transformacijom koja će omogućiti ekspanziju rasta i profitabilnih marži i u narednoj godini, uz optimizovan povrat koji je prilagođen riziku.

U skladu sa navedenim, Addiko očekuje umjereno sporiji rast usljed monetarnog stanja, povećane složenosti propisa i sveukupne geopolitičke neizvjesnosti. Glavni faktori rizika koji utiču na bankarsku industriju uključuju pogoršanje izgleda kamatnih stopa, političke ili regulatorne mjere koje pogađaju banke, kao i geopolitičke i globalne ekonomske nesigurnosti. Upravljanje rizicima i princip samofinansiranja ostaju snažni elementi u strategiji. Očekuje se da će se troškovi rezervacija blago povećati, zajedno sa daljim pomjeranjem kreditnog portfolija ka fokusiranom području.

² Bečki institut za internacionalne ekonomske studije Austrija (wiiw)

11. Predviđanja i planirani razvoj (nastavak)

11.1. Planirani razvoj

Za Addiko banku, 2020. godina donijet će nove izazove usljed uvođenja nove zakonske regulative, koja će posebno uticati na ciljano područje poslovanja. Addiko banka nastavlja da sprovodi strategiju na koju je fokusirana, a u koju spada kreditiranje fizičkih lica i malih i srednjih preduzeća, uz digitalnu transformaciju koja će ponuditi brzinu i efikasnost za klijente.

Rast kreditnog portfolija predviđen je kroz dalje jačanje portfolija depozita, što je u skladu sa namjerom Banke da se samostalno finansira iz sopstvenog poslovanja. Pažljivo praćenje operativnih troškova i planiranje njihovog smanjenja odražava napore Banke da poveća radnu efikasnost. Razvoj i automatizacija procesa poboljšaće sve segmente rada i doprinijeće većoj produktivnosti i realizaciji planiranih ciljeva. Kroz transformaciju koncepta prodaje, Banka unapređuje fizičku i digitalnu dostupnost usluga u skladu sa najnovijim trendovima na tržištu, potrebama i preferencijama klijenata. Banka će nastaviti sa realizacijom ciljeva u skladu sa fokusiranom strategijom, što će doprinijeti rastu zadovoljstva zaposlenih i klijenata, uz održavanje stabilne pozicije na finansijskom tržištu Crne Gore.

U 2020. godini fokus će ostati na aktivnom pružanju podrške realnoj ekonomiji, daljoj digitalizaciji i automatizaciji procesa, rastu baze klijenata, povećanju plasmana, naročito u oblastima poslovanja sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima (Retail i SME), proširenju kanala prodaje na dodatne digitalne kanale, punoj implementaciji E2E procesa i postizanju operativne izvrsnosti na svim nivoima, te kreiranju dugoročno održivog i profitabilnog poslovanja.

Addiko Bank
Addiko Bank AD Podgorica

Christoph Schoen
Glavni izvršni direktor

Rade Bajić
Izvršni direktor za poslove
upravljanja rizicima i finansije

Miloš Miketić
Izvršni direktor za komercijalne
poslove